

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YENİLİKÇİ DÜŞÜNME
BECERİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Aslı SARIYER İCİ**

**Danışman
Doç. Dr. Şükran CALP**

Şubat 2024, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” isimli **“Yüksek Lisans”** tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu araştırmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu araştırmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Aslı SARIYER İCİ

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Temel Eğitim
Program Adı : Tezli Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine
İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 104 sayfalık kısmına ilişkin 08/02/2024 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı %10'dur.

Filtrelemeye alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 08/02/2024

Danışman: Doç. Dr. Şükran CALP

Öğrenci: Aslı SARIYER İCİ

KILAVUZA UYGUNLUK

“Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Aslı SARIYER İCİ

Danışman

Doç. Dr. Şükran CALP

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Şükran CALP danışmanlığında **Aslı SARIYER İCİ** tarafından hazırlanan “**Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

08/02/2024

JÜRİ:

Danışman : **Doç. Dr. Şükran CALP** (İmza)
Üye : **Doç. Dr. Alper KAŞKAYA** (İmza)
Üye : **Doç. Dr. Demet ŞAHİN KALYON** (İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu’nun /.... / 2024 tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

... / .. / 2024

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yüksek lisans eğitim sürecinde kendisinden ders aldığım ve tanıdığım andan itibaren danışmanım olmasını arzu ettiğim, hem tez hazırlama sürecinde hem de günlük hayatımda karşılaştığım her sorunda yanımda olan, bana rehberlik eden, değerli bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan, düşüncelerime her zaman önem veren, değerli zamanını bana ayırıp sabır ve samimiyetle beni dinleyen, içtenliğini ve güler yüzünü hiç esirgemeyen kıymetli hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Şükran CALP'e teşekkürü bir borç bilir, minnettarlığımı sunarım. Tez savunma sınavına katılan, tezimi titizlikle inceleyerek görüş ve düşünceleriyle katkı sağlayan, pozitif enerjileriyle beni motive eden hocalarım Doç. Dr. Demet ŞAHİN KALYON ve Doç. Dr. Alper KAŞKAYA'ya da içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatta var olduğum andan beri doğrularıyla, yanlışlarıyla beni koşulsuz sevgisiyle saran, sırtımı yasladığım çınar ağacım biricik babama ve varlığıyla bana destek olan, beni her zaman bir adım ileriye taşımak isteyen canım anneme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Kendisini tanıdığım günden beri her anlamda bana destek olan, değerli görüşleri ve olumlu düşünceleriyle beni motive eden, birlikte yaşadığımız zorluklarda ve mutluluklarda yanımda olduğu için minnettar olduğum hayat arkadaşım, sevgili eşim Oğuzhan İCİ'ye teşekkür ederim.

Son olarak, ilk görev yerim Araban'da tanıştığım, akşamları oturup birlikte akademik kariyer hayalleri kurduğumuz, mantıklı düşünceleriyle beni yönlendiren, tez yazma sürecimde değerli fikirleriyle katkıda bulunan sevgili dostum Mehmet ATEŞ'e teşekkür ederim. Ayrıca Erzincan'da yüksek lisans eğitimim sırasında tanıştığım, tez yazma sürecinde karşılaştığım zorlukları birlikte aşmaya çalışan, bilgi ve tecrübesiyle her an yanımda olan, bir gün aynı üniversitede beraber çalışma hayali kurduğum, yüreği güzel arkadaşım İlkim Zülal ÖLMEZ'e de teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma, yakında dünyaya gelecek olan biricik oğlum Alp Ege'ye armağan olsun.

Ash SARIYER İCİ, Erzincan, 2024

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YENİLİKÇİ DÜŞÜNME BECERİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Ash SARIYER İCİ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Şubat 2024

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şükran CALP

ÖZET

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerisine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden biri olan nitel betimsel araştırma yöntemi temel alınarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde görev yapan maksimum çeşitlilik örneklem yöntemiyle seçilen 54 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşmeler yüz yüze veya telefon görüşmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri yenilikçi düşünme becerisini, daha çok yaratıcılık, adaptasyon, keşif, güncellik ve özgünlük olarak tanımlamakta olup yenilikçi düşünmeyi yeni fikir veya yeni ürün ortaya koyma, değişime açık olma ve değişime uyum sağlama olarak tarif etmektedirler. Yenilikçi düşünme becerisinin, özellikle yaratıcı düşünme olmak üzere, diğer becerilerle karşılıklı bir ilişki içerisinde olduğunu belirten sınıf öğretmenleri, öğrencilerini genellikle yenilikçi düşünme becerisine sahip olarak değerlendirmektedirler. Öğretmenler yenilikçi düşünmeye en çok kriz anlarında, çözülmesi gereken bir problem olduğunda, teknolojik uygulamalar gerçekleştirilirken, üretim ve tasarlama süreçlerinde ihtiyaç duymaktadırlar. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin birçoğu çevrelerinin, yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip olduğunu ve mesleki deneyimleri arttıkça yenilikçi düşünme becerilerinin de arttığını ifade etmiştir. Öğretmenler, yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmelerini engelleyen başlıca faktörlerin yöneticiler, alt yapı ve donanım eksikliği, veli tutumu ve maddi sıkıntılar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu beceriyi geliştirmek için en sık başvurduğu yollar, tartışma, sorgulama, araştırma, proje hazırlama ve rol oynamadır. Araştırmanın bulguları ışığında öğretmenlere, yenilikçi düşünme becerilerini kavramaları ve bu becerileri öğretim pratiklerine nasıl entegre edeceklerini öğrenmeleri için mesleki gelişim atölyeleri ve eğitim oturumları düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yenilikçi Düşünme, Sınıf Öğretmeni, Beceri

VIEWS OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS ABOUT INNOVATIVE THINKING SKILL

Ash SARIYER İCİ

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, February 2024

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Şükran CALP

ABSTRACT

This study was created to investigate perspectives of elementary school teachers on creative thinking abilities using the qualitative descriptive research approach. 54 elementary school teachers from various parts of Turkey who were chosen using the maximum diversity sample approach made up the study group. A semi-structured interview form that the researcher devised was used to gather research data. The interviews took either over the phone or in person. Data analysis was done using the content analysis method. The results show that elementary school teachers characterize innovative thinking as coming up with new ideas or products, being open to change, and adjusting to change. They also define innovative thinking skills as creativity, adaptation, exploration, relevance, and originality. Elementary school teachers typically assess their students' innovative thinking abilities by pointing out the connections between creative thinking and other skills. Teachers most frequently need to be able to think creatively when faced with a crisis, when an issue needs to be solved, when using technology, and when designing and producing anything. Many of the elementary school teachers who took part in the study said that their work environment fosters innovative thinking and that as they get more expertise in the field, so does their ability to think creatively. Teachers reported that administrators, hardware and infrastructure shortcomings, parental attitudes, and financial hardships are the main things impeding the development of these talents. Teachers most frequently use role-playing, research, inquiry, debate, and project preparation to help students acquire this skill. Given the research findings, it is advised that professional development seminars and training sessions be held so that educators may better grasp innovative thinking skills and how to incorporate them into their teachers.

Keywords: Innovative Thinking, Elementary School Teacher, Skill

İÇİNDEKİLER

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YENİLİKÇİ DÜŞÜNME BECERİSİ ÜZERİNE GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1. Yenilik	8
1.2. Yenilikçilik	10
1.3. Yenilikçi Düşünme	12
1.4. Yenilikçi Düşünmeyle İlgili Temel Kavramlar	14
1.4.1. Yaratıcılık	14
1.4.2. Merak	16
1.4.3. Girişimcilik	17
1.4.4. Problem Çözme	19

1.4.5. Teknoloji	20
1.4.6. Araştırma-Geliştirme (AR-GE)	22
1.4.7. Değişim	23
1.4.8. İcat / Buluş	23
1.5. Yenilikçilik Kategorileri	24
1.6. Yenilikçi Düşünen Bireylerin Özellikleri	29
1.7. Yenilikçi Düşünmenin Eğitimdeki Yeri Önemi	31
1.8. Yenilikçiliğin Önündeki Engeller.....	33
1.9. Yenilikçi Düşünme Becerisi	38

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yurt İçindeki İlgili Araştırmalar	41
2.2. Yurt Dışındaki İlgili Araştırmalar	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	51
3.3. Veri Toplama Araçları.....	53
3.4. Verilerin Toplanması	54
3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	55
3.5.1. Araştırmada Geçerlik	55
3.5.2. Araştırmada Güvenirlik.....	56
3.6. Verilerin Analizi	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Yenilikçi Düşünme Tanımlarına İlişkin Bulgular	57
4.2. Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Bireylerin Özelliklerine İlişkin Bulgular ...	59
4.3. Yenilikçi Düşünme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisine Yönelik Bulgular	61
4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Bulgular	64
4.5. Yenilikçi Düşünmeye İhtiyaç Duyulan Durum ve Ortamlara İlişkin Bulgular	67
4.6. Çevrenin Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirme Durumlarına İlişkin Bulgular	71
4.7. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Yenilikçi Düşünme Becerilerindeki Değişime İlişkin Bulgular	75
4.8. Sınıf Öğretmenlerini Yenilikçi Düşünmeden Alıkoyan Sebeplere İlişkin Bulgular	77
4.9. İlkokul Öğrencilerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	81
4.10. Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Kullandığı Yollara İlişkin Bulgular	84

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	87
5.1.1. Yenilikçi Düşünme Tanımlarına İlişkin Sonuçlar	87
5.1.2. Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Bireylerin Özelliklerine İlişkin Sonuçlar	88
5.1.3. Yenilikçi Düşünme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisine Yönelik Sonuçlar	89

5.1.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Sonuçlar.....	90
5.1.5. Yenilikçi Düşünmeye İhtiyaç Duyulan Durum ve Ortamlara İlişkin Sonuçlar	90
5.1.6. Çevrenin Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar	91
5.1.7. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Yenilikçi Düşünme Becerilerindeki Değişime İlişkin Sonuçlar	92
5.1.8. Sınıf Öğretmenlerini Yenilikçi Düşünmeden Alıkoyan Sebeplere İlişkin Sonuçlar	92
5.1.9. İlkokul Öğrencilerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar.....	93
5.1.10.Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Sonuçlar	94
5.2. Tartışma	94
5.3. Öneriler.....	103
KAYNAKÇA.....	105
EKLER.....	118
ÖZGEÇMİŞ	121

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Ana Bilim Dalı
EBYÜ	: Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDKS	: Türk Dil Kurumu Sözlükleri
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
STEM	: Science (Fen Bilimleri), Technology (Teknoloji), Engineering (Mühendislik) ve Mathematics (Matematik)
EBA	: Etkileşimli Bilişim Ağı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Yenilikçilik Kategorilerinin Farklı Özellikler Açısından Sergilediği Durum	29
Tablo 1.2: Yenilikçiliğin Önündeki Engeller	36
Tablo 3.1: Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Veriler	51
Tablo 4.1: Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Tanımlarına İlişkin Bulgular	57
Tablo 4.2: Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Bireylerin Özelliklerine İlişkin Bulgular	59
Tablo 4.3: Yenilikçi Düşünme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisine Dair Bulgular	61
Tablo 4.4: Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Görüşleri	65
Tablo 4.5: Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünmeye İhtiyaç Duyduğu Durum ve Ortamlar	67
Tablo 4.6: Çevrenin Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri	72
Tablo 4.7: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Yenilikçi Düşünme Becerilerindeki Değişime İlişkin Görüşleri.....	75
Tablo 4.8: Sınıf Öğretmenlerini Yenilikçi Düşünmeden Alıkoyan Sebeplere İlişkin Görüşler	78
Tablo 4.9: İlkokul Öğrencilerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesine İlişkin Görüşler	82
Tablo 4.10: Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Kullandığı Yöntem ve Teknikler	84

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Gabriel Tarde'nin S-eğrisi	26
Şekil 1.2: Yenilikçilik Düzeyi Açısından Benimseyici Kategorileri	27
Şekil 1.3: Yenilikçiliğin Önündeki Engeller	37
Şekil 4.1: Yenilikçi Düşünme Becerisiyle İlişkili Olan Beceriler	64

GİRİŞ

Tarih boyunca bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, insanlar arasındaki etkileşimlerin çeşitlenmesi ve iletişim biçimlerinin değişmesiyle toplumun bireylerden beklentilerinde önemli değişimlere yol açmıştır. Bu değişimlerin bir sonucu olarak, “Geleceğin insanı nasıl olmalı?” sorusu gündeme gelmiştir. Araştırmalar da dinamik bir şekilde değişen yeni dünya düzeninde bireylerin hangi becerilere sahip olmaları gerektiği üzerine odaklanmıştır (Üsküplü, 2019). Bu bağlamda, yeni dünyaya uyum sağlayabilen, yeniliklere açık, girişimci, inovatif, araştıran, sorgulayan, iş birliğine açık, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi önem kazanmıştır (Aydın, Saka, Guzey, 2017). Ülkeler, küresel dünyada yerlerini korumak için eğitim politikalarını sürekli güncelleyerek, bilgiyi transfer edebilen, çok yönlü düşünebilen bireyleri yetiştirmeyi hedeflemişlerdir.

Eğitim sistemleri, bireylerin günümüz çağına uyum sağlamalarını desteklemek amacıyla, öğrencilere inovatif düşünme, yaratıcılık ve yeniliklere açıklık gibi 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye odaklanmalıdır. Bahsi geçen becerilerin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde eğitim öğretim sürecinin baş aktörü olan öğretmenlerin rolü göz ardı edilemeyecek kadar büyüktür (Özmuş, 2012). Öğretmenlerin yenilikçi düşünme becerilerine sahip olmaları ve bu becerileri öğrencilere aktarmaları, öğrencilerin de bu yeteneklere sahip olmalarına katkıda bulunabilir (Kılıç ve Tuncel, 2014). Bu nedenle, toplumu oluşturan bireylerin eğitim sürecinden sorumlu olan öğretmenlerin yenilikçi düşünme yeteneklerine sahip olmaları ve yenilikçi düşünceyle ilgili görüşleri büyük bir öneme sahiptir.

Yenilik, nispeten göreceli bir terimdir; bir kişi için yeni olan bir şey, başka bir kişi için aşına bir durum olabilir. Ancak, yenilik kavramını daha geniş bir perspektiften ele aldığımızda iki temel unsurdan bahsetmek mümkündür. Bu unsurlar, yeni fikirlere sahip olma ve bu fikirleri hayata geçirme yeteneğidir (Adair, 2007). Genel olarak yenilik, mevcut durumu değiştirme, geliştirme veya yeni bir şey yaratma süreci olarak tanımlanabilir. Yenilikçi düşünce ise bireyin veya toplumun refah seviyesini artırmak amacıyla sıra dışı fikirler üretme ve üst düzey düşünme becerilerini kullanma yeteneğidir. Yenilikçi düşünen bireyler genellikle araştırmacı, sorgulayıcı, risk almaya açık, yeni fikirleri hayata geçirmeye istekli, bilimsel bilgiye güvenen ve sosyal çevreleri geniş kişilerdir (Yenice ve Alpak Tunç, 2019). Hızla değişen dünyada, çağın gerisinde

kalmamak adına yenilikçi düşünen bireylerin varlığı toplumların gelişimi için kritik öneme sahiptir.

1. Problem Durumu

Küreselleşen dünyada, toplumların değişen koşullara uyum sağlayabilmeleri için küresel düzeydeki gelişmeleri dikkate almaları kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bugün az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmek için yoğun çaba harcadığı bir dönem yaşanırken, gelişmiş ülkeler ise teknolojik ilerlemeleri yönlendirme çabası içindedirler (Vikas, 2012). Günümüzde sürekli değişen koşullar altında uluslararası düzeyde her öğrencinin başarıya ulaşabilmesi ve rekabet edebilir seviyeye gelmesi, ülkelerin eğitim sistemlerinin çağın taleplerine uyum sağlamasıyla mümkündür. 21. yüzyıla özgü bazı gereksinimler yeni neslin sahip olması gereken evrensel beceriler olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda eğitim gelecek dünyanın beklentilerine uygun bireylerin yetişmesine odaklanarak bu becerilerin kazandırılmasına yönelik çalışmalarını artırmaktadır (Kartal, 2020).

Eğitim ve yenilikçilik birbirini etkileyen ve birbiriyle bağlantılı kavramlardır. Yenilikçilik, çağın gereksinimlerine uygun eğitim teknolojileri, yöntemleri ve tekniklerinin geliştirilmesine olanak sağlar. Aynı zamanda yenilikçi eğitim ve öğretim uygulamaları, bireylerin yenilikçi düşünme becerilerini kazanmalarına ve bu becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Yenilikçi düşünen bir birey; hayal gücünü kullanarak orijinal fikirler ortaya koyabilir, karşılaştığı problemleri yaratıcı bir şekilde çözebilir ve alışılmışın dışında yeni yaklaşımlar deneyerek kendini geliştirebilir.

Eğitimde yenilik, sadece belirli çerçevelere bağlı kalmamakla birlikte problemlere yaklaşma tarzı, ruh hali, deneyime olan isteklilik, eğitim organizasyonları ve okul atmosferini de içermektedir (Şahin, 2018). Yenilikçi eğitim; yeni bir cihazın, teknolojinin veya bir uygulamanın belirli bir amaç doğrultusunda başarılı bir şekilde kullanılması veya sürece dahil edilmesidir. Yani eğitimde yenilik; metodolojik, teknolojik veya her ikisinin bir arada kullanılmasını kapsar (Redding, Twyman ve Murphy, 2013). Yenilikçi eğitim anlayışı eğitim için daha çok para harcamak veya okullarda daha çok teknolojik aletin yer alması değildir. Yenilikçi eğitimin amacı; ihtiyacı olan bilgiye ulaşabilen, hayal gücü yüksek, sorgulayan, araştırmacı, cesur bireylerin yetiştirilmesidir. Ülkelerin rekabet edebilmek için artık toprağa, sermayeye değil bireylere, hayallerine yatırım yapmaları

gerekmektedir. Bu yatırım da ancak yenilikçi bir eğitim anlayışıyla mümkün olmaktadır (Taş, 2007).

Eğitim sistemlerinin görevi; öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirerek, değişen şartlara uyum sağlaması için gerekli bilgi, beceri ve donanımı bireylere kazandırmaktır. Eğitim, bireylerin hem günümüz şartlarına hem de gelişen dünya şartlarına uyum sağlamasını amaçlayan bir sistemdir. Bireyleri geleceğe hazırlamak isteyen toplumlar özellikle yenilikçi, yaratıcı, risk alan, girişimci aynı zamanda karşılaştığı problemlere yeni fikirlerle çözüm üreten bir anlayışla yetiştirmelidir (Gedik ve Demirezen, 2023). Örneğin, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü [OECD] (2018) raporu, öğrencilerin 2030’larda yeni değerler oluşturma ve hayatın çeşitli alanlarında yenilikçi yaklaşımlar geliştirme yeteneğine sahip olmalarının önemine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda, eğitim sürecine inovasyon kavramının entegre edilmesi önerilmiş, öğrencilerin yenilikçi özelliklerini geliştirmek için güncel ve geleceğe yönelik öğretim teknikleri ve yöntemlerinin kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Bu sayede, öğrencilerin yenilikçi düşünmeye teşvik edilmesi hedeflenmektedir (Aras, 2020). Bu sebeple bireylerin değişen yeni dünyaya ayak uydurabilmelerinin ancak yenilikçi bir eğitim anlayışıyla mümkün olacağı bilinmektedir.

Etkili öğrenme ortamlarının oluşturulması öğretmenlere önemli bir mesleki sorumluluk yüklemektedir. Öğretmenler sadece bilginin aktarıldığı bir kaynak olmanın ötesinde sınıf atmosferini dikkat çekici bir şekilde şekillendirerek öğrencileri etkileyen kişilerdir. Öğretmenler; eğitim sürecinde öğrencilere örnek olan, meraklarını canlı tutan, düşünme ve problem çözme becerilerini geliştiren, öğrencilere rehberlik eden ve onları meta-bilişsel düşünmeye teşvik eden bilgi geliştirme topluluğunun değerli bir parçasıdır. (Kartal, 2020). Öğretmenin yenilikçi düşünmeyi destekleyici bir sınıf ortamını nasıl oluşturabileceği, düşünme becerilerinin geliştirilmesine nasıl katkıda bulunabileceği ve ders içeriğini etkili bir şekilde düşünmeye teşvik edecek şekilde nasıl düzenleyebileceği konularında gerekli yetkinliklere sahip olması gerekmektedir. Yenilikçi düşünen bir öğretmen öğrencilerinin de yenilikçi düşünme becerilerine sahip olmasında ve mevcut becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir rol oynayacaktır. Bu sebeple eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri olan öğretmenlerin yenilikçi düşünme becerilerine ne derece sahip oldukları da büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmada “Sınıf öğretmenlerinin

yenilikçi düşünme ve yenilikçi düşünme becerisine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu üzerinde durulmuştur.

2. Araştırmanın Amacı

Eğitim kurumlarının temel amaçlarından biri, bireylerin karşılaştıkları problemlere farklı açılardan bakabilme yeteneğini geliştirmek ve onları yenilikçi düşünebilen bireyler olarak yetiştirmektir. Öğrenme süreçleri sırasında edinilen bilgilerin sadece ezberlenmesi değil, aynı zamanda bireyin bu bilgileri kendi öznel düşüncesiyle şekillendirip farklı durumlara uyarlaması önemlidir. Bu durum, yenilikçi düşünme becerisinin önemini ortaya koymaktadır. Yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesi için, öğretmenlerin de bu alanda bilgi ve beceri sahibi olması ve öğrencilere bu yönde rehberlik etmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerisine ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmaktadır:

1. Sınıf öğretmenleri yenilikçi düşünmeyi nasıl tanımlamaktadır?
2. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerisine sahip bireylerin özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerisinin diğer becerilerle ilişkisine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerisine sahip olmakla ilgili kendi durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmeyi etkinleştirmek için ihtiyaç duyduğu durum ve ortamlar nelerdir?
6. Sınıf öğretmenlerinin çalıştığı kurumun/çevrenin yenilikçi düşünme becerisine etkisine yönelik görüşleri nelerdir?
7. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemin yenilikçi düşünme becerisine yansımalarına ilişkin görüşleri nelerdir?
8. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmelerini engelleyici faktörlere yönelik görüşleri nelerdir?

9. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerisine sahip olma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

10. Sınıf öğretmenleri öğrenme-öğretme sürecinde yenilikçi düşünmeyi geliştirmeye yönelik hangi metotları kullanmaktadır?

3. Araştırmanın Önemi

Toplumların gelişmişlik seviyeleri, genellikle kendi eğitim sistemleriyle yakından bağlantılıdır. Erken dönemde başlayan temel eğitim, bireylerin 21. yüzyılın gerektirdiği becerilere sahip olmalarında kritik bir rol oynar. Bu beceriler, çağın ihtiyaçlarına uyum sağlayabilen, araştıran, sorgulayan, karşılaştığı zorluklara yaratıcı ve yenilikçi çözümler üretebilen, kendi kendine yetebilen bireylerin yetişmesinde önemlidir. Modern eğitim sistemleri, bireylerde bu tür becerilerin gelişimini teşvik eden ve ortaya çıkmasını sağlayan bir anlayışla sürekli olarak düzenlenip güncellenmektedir. Bu sistemler, öğrencilere sadece bilgi aktarmakla kalmayıp aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık gibi becerileri de geliştirmek üzerine odaklanmaktadır (Akyürek ve Şahin, 2013).

Eğitim kurumları günümüzdeki değişim ve gelişimlere uyum sağlayarak, daha esnek bir yaklaşımla ilerlemekte ve öğrencilerin aktif rol oynadığı bir anlayışı benimsemektedir. Bu perspektife göre, öğretmenler artık öğrencilere rehberlik eden, onlara yol gösteren birer rehber olarak konumlanmaktadır. Bu anlayışın bir sonucu olarak, çağın gereksinimlerine uyum sağlayabilen, problemlerine çözüm üretebilen, yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireylerin yetişmesi amaçlanmaktadır. Günümüzde rekabetin hızla arttığı bir ortamda, yenilikçilik kültürü öğrencilere erken yaşlarda kazandırılmalı ve düşünme becerileri geliştirilmelidir. Eğitimin, ülkelerin rekabet edebilir nitelikli insan gücünün oluşturulmasında temel bir basamak olduğu göz önünde bulundurulduğunda, eğitim sürecini yöneten öğretmenlerin de bu değişim ve gelişmelere uyum sağlamaları kritik önem taşır. Yenilikçi düşünme becerilerine sahip olmaları, bu sürecin başarılı olmasında belirleyici bir faktördür (Yüceer, 2022).

Yenilikçi öğretmen; eleştirel ve yaratıcı düşünen, yeniliklere açık, risk alabilen, problemlere alışılmışın dışında çözümler üreten, araştırmacı ve sorgulayıcı bireylerin yetiştirilmesinde sorumlu kişilerdir. Yenilikçi öğretmen, okulun eğitim-öğretim sürecinde aktif rol oynayan kişidir. Öğretmenin bilgisi, davranışları, hayata karşı bakış

açısı bütünüyle öğrencilerin davranışlarını etkileyecek ve onlara yön verecektir. Bu sebeple erken yaşlarda çocukların eğitiminden sorumlu sınıf öğretmenlerinin yenilik ve değişimlere açık olmaları, sürekli kendilerine çağın ihtiyacına göre güncelleyebilmeleri gereklidir (Yüksel, 2019). Yenilikçi düşünme becerilerine sahip bir öğretmenin bunları yerel ve kültürel şartları da göz önünde bulundurarak eğitim-öğretim sürecine uygun bir biçimde transfer edebilmesi, bireylerin de yenilikçi düşünme becerilerini geliştirebilmeleri bakımından önem arz etmektedir.

Türkiye genelinde yapılan araştırmaların incelenmesi sonucunda, yenilikçi düşünme becerileriyle ilgili çok az sayıda çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmaların çoğunlukla öğretmenler, öğretmen adayları ve eğitim fakültesi dışındaki üniversite öğrencileri üzerine odaklandığına dikkat çekilmiştir (Akçam, 2023). Literatür taramaları, ilkökul ve ortaokul seviyelerinde yenilikçilik üzerine yapılan araştırmaların kısıtlı olduğunu göstermektedir (Gül, 2018). Temel eğitimle ilgili literatür incelemeleri, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde (YÖKTEZ) Türkiye genelinde okul öncesi öğretmen adayları ve sınıf öğretmenleriyle ilgili toplamda 2 lisansüstü çalışma bulunduğunu göstermektedir. Ülkemizde toplamda 12 lisansüstü tezin yenilikçi düşünme konusuna odaklandığı görülmektedir. Bu veriler, eğitim ve öğretim alanında yenilikçi düşünme üzerine yapılan çalışmaların ne kadar sınırlı olduğunu açıkça göstermektedir. Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerine yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın, bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara önemli bir kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir.

4. Varsayımlar

Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin samimi ve objektif cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2023 yılına ait verilerle sınırlıdır.

6. Tanımlar, Temel Kavramlar

Yenilik: Türk Dil Kurumu sözlüğünde yenilik “Yeni olma durumu ve eskimiş, zararlı veya yetersiz sayılan şeyleri yeni, yararlı ve yeterli olanlarıyla değiştirme, teceddüt” (TDK, 2011).

Yenilikçilik: Bir bireyin veya bir grubun, yeni fikirlere diğer sistem üyelerinden daha önce uyum sağlamasıdır (Rogers, 2003).

Yenilikçi Düşünme: Yeni, farklı veya önemli düzeyde geliştirilmiş fikirlerin uygulanmasını sağlayan bilişsel süreçler bütünüdür (Barak, Morad ve Ragonis, 2013).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1. Yenilik

Latince kökenli “innovatus” kelimesinden türetilen “yenilik” kavramı, idari, toplumsal ve kültürel bağlamda yeni yöntemlerin uygulanması olarak tanımlanır (Özerbaş ve Kayabaşı, 2019). Bu terimin kökeni 1540'lara kadar gitmektedir (Online Etymology Dictionary, 2011). Yenilik, oldukça geniş bir kapsama sahip olduğundan dolayı, bu kavramla ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Bunlardan biri, Schumpeter (1939) tarafından yapılan tanımdır; yenilik, ekonomik hayatta diğerlerinden farklı olmak için bir şeyleri değiştirmek olarak ifade edilmiştir (Baysallar, 2016). Zaltman, Duncan ve Holbek (1973) ise yeniliği, ilgili birimlerin yeni olarak algıladığı herhangi bir uygulama, fikir veya somut ürün olarak tanımlar (Deveci ve Kavak, 2020). Yenilik, yeni bir fikirle başlayıp icat sürecine doğru ilerleyen bir süreci temsil eder (Savcı, 2011).

Odabaşı (2004) yeniliğin; karalama olarak başladığını, tasarımla devam ettiğini ve yönlendirmeye sona erdiğini ifade etmiştir (Kalaycı ve Aytekin, 2016). OECD (2005) tarafından hazırlanan OSLO (Yenilik Verilerinin Toplanması ve Yorumlanması İçin İlkeler) kılavuzuna göre yenilik, “işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün (mal veya hizmet), süreç, pazarlama yöntemi veya organizasyonel yöntemin gerçekleştirilmesidir.” OSLO kılavuzundaki tanıma göre yenilik hem bir süreci hem de bir sonucu içinde barındırmaktadır. Gökcek (2007) süreç olarak yeniliği, bir fikri değer yaratan bir ürüne ya da hizmete, geliştirilmiş toplumsal hizmet yöntemine dönüştürmeyi ifade eder. Sonuç olarak baktığımızda yenilik, dönüştürme süreci sonunda elde edilen yeni ya da geliştirilmiş ürün, hizmet veya yöntemi ifade eder (Gümüş vd., 2014). Yenilik süreci yaratıcı fikirlerin üretilmesiyle başlar, fikir geliştirilir ve sonucunda yaratıcı fikrin ticarileştirilmesi ya da uygulanmasıyla son bulur (Kalaycı ve Aytekin, 2016).

Pierre ve Delbecq (1997), yeniliği herhangi bir durumda veya ortamda yeni fikirlerin, projelerin, etkinliklerin başlatılması, benimsenmesi veya uygulanması olarak tanımlamıştır (Sarı ve Titrek, 2018). Türk Dil Kurumu'na (TDK, 2005) göre, yenilik; “yeni olma durumu veya yeni olan bir şeyin özelliği” ve “eskimiş, zararlı veya yetersiz sayılan şeyleri yeni, yararlı ve yeterli olanlarıyla değiştirme, teceddüt” olarak ifade edilmektedir. Kavas'a (2017) göre, yenilik; yeni fikirler geliştirme, problemlerin çözüm sürecinde farklı yollar keşfetme ve keşfedilen çözüm yolları sayesinde problemin üstesinden gelme anlamına gelir. Yeniliğin en önemli özelliği, toplumsal ve ekonomik bir fayda sağlamasıdır ve bu ticarileştirme sürecini de içerir (Doğan, 2018).

Yenilik kavramının çeşitli kullanım alanlarına yönelik yapılan farklı tanımlara rağmen, temelde bilinen yöntemleri değiştirip yaratıcı fikirlerin uygulanması sürecini ifade ettiği ortak bir nokta bulunmaktadır. Yeniliğin en önemli özelliği, ekonomik boyutunun başarıyla gerçekleşmiş olmasıdır, bu da ekonomik açıdan etkileyici sonuçlar doğurması anlamına gelir (Eren ve Kılıç, 2014). Yenilik, toplumlar için gerekli ve olumlu bir değişim aracı olarak kabul edilmektedir. Bu perspektife göre, herhangi bir insan faaliyetinin sürdürülebilir olabilmesi için yeniliklere ihtiyaç duyulmaktadır çünkü yenilik farklı alanlarda pozitif gelişmelerin tetikleyicisi olabilir (Serdyukov, 2017).

Yenilik kavramını tam olarak anlayabilmek için başlangıçta “yeni” kelimesine odaklanmak önemlidir. İçerik boyutuyla yenilik kavramını ele aldığımızda iki temel soru ön plana çıkmaktadır:

- Yeni kavramı ile anlatılmak istenen nedir?
- Yeninin miktarı nedir?

Başka bir önemli husus, yenilik kavramının öznel boyutudur. Bu bağlamda, “Kime göre yeni?” sorusu, yeniliğin anlaşılabilmesi için araştırılması gereken bir diğer sorudur. Bir ürüne “yeni” demek için, ürünün en azından şu şartlardan birini karşılaması gereklidir.

- Hizmet ya da ürünün maliyetinde kayda değer bir düşüş sağlanmışsa,
- Ürün yeni fonksiyonlar edinmişse
- Tam anlamıyla yeni bir ürün ya da hizmetse söz konusu ürün veya hizmet için yeni ifadesi kullanılabilir (Uzkurt ve Demirci, 2013).

Eğitim bağlamında ise yenilik; eğitim ve öğretim sürecinde geliştirme ve iyileştirme amaçlı yapılan çalışmaların bütünüdür (İncebacak, Tungaç ve Yaman, 2018). Eğitimde yenilikleri kültürel ve yerel koşullara uygun bir şekilde aktarabilmek, mevcut perspektifi değiştirmek ve geliştirmek, yeni fikirleri uygulamak son derece kritiktir. Yenilik, eğitimde sadece öğretmenlerin değil, aynı zamanda öğrencilerin, yöneticilerin ve ebeveynlerin davranışlarındaki değişiklikleri de içermektedir. Ayrıca, yenilik herhangi belirli bir durumda değil, her alanda karşılaşılan problemlere yaklaşma, ruh hali ve denenmemiş çözüm yolları olarak düşünülmelidir (Başaran ve Keleş, 2015). Yenilik süreci; fikir oluşturma, problem çözme ve uygulama olmak üzere 3 aşamadan oluşur. Bu aşamaları ise yeniliğin yayılma süreci takip eder (Doğan, 2018). Johnston ve Bate (2003)'e göre stratejik bir yenilik sürecine ilişkin ilkeler arasında; yaratıcılık, gelecek yönelimli olmak, pazar odaklılık, keşfedici olmak, yeni bir iş modeli yaratmak, yeni değer yaratmak, yarın için bugünden hazırlanmak, iş birlikçi olmak, yeni fırsatlar sağlamak, bilgiye değer kazandırmak, farklı görüş ve düşüncelere açık olmak, örgüt misyon ve vizyonuna sahip olmak, dışa dönüklük bulunmaktadır. Örgütlerin yenilikçi bir anlayış benimsemeleri için çalışan ve yöneticilerin yeniliğe karşı bakış açıları bu ilkeler doğrultusunda şekillenmelidir.

1.2. Yenilikçilik

Yenilik kavramıyla beraber sıkça adına rastladığımız yenilikçilik, en genel anlamda, “yenilikçi olma durumu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2014). İktisatçı Schumpeter'e (1942) göre, ekonomik kalkınmayı sağlayan yenilikçilik; yeni tüketim mallarının yaratılması, yeni üretim yöntemlerinin geliştirilmesi, yeni arz kaynaklarının keşfi, yeni sektörlerin oluşturulması ve yeni endüstriyel örgütlenme yöntemlerinin bulunması gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir (Doğan, 2018). Yenilikçilik, bilinenin dışına çıkmayı, değişmeyi ve daha da önemlisi risk almaktan çekinmemeyi içerir. Başka bir deyişle, yenilikçilik; değişim ile istikrarı bir araya getirme ve kullanma sürecidir (Demirel ve Seçkin, 2008). Yenilikçiliğin temel amacı, mevcut problemlere yeni çözümler bulmak, önceki şekilde karşılanmamış ihtiyaçlara yanıt vermek ve var olanı daha güzel, daha kullanışlı ve daha faydalı hale getirmektir (Konakman, Yokuş ve Yelken, 2016).

Rogers'a (2003) göre yenilik kavramı; birey, grup veya toplum tarafından yeni olarak algılanan bir fikir, hizmet, uygulama veya nesne olarak tanımlanmaktadır.

Yenilikçilik ise farklı ve yeni olan şeyleri denemeye istekli olma durumunu ifade eder (Hurt, Joseph ve Cook, 1977). Bu bireylerin, toplumun veya kuruluşların, diğerlerinden daha önce yeniliği kabul edip, hayatlarına entegre etme düzeyini ifade eder (Özgür, 2013).

Bireyde ve toplumda çok yönlü öğrenme, yenilikçilik için bir temel şarttır. Yenilikçilik, çok yönlü öğrenmeyi gerektiren ve uygulamada süreç veya olay üzerinde olumlu etkiler yaratan yaratıcılıktır (Siltala, 2010). Yenilikçiliğin sürdürülebilir olabilmesi ve değerini artırabilmesi için bilgi ile desteklenmesi zorunludur (Aras, 2020). Yenilikçilik, hayatın her alanında belirgin değişimlerin ortaya çıktığı, iş uygulamalarının, ürün ve hizmetlerin geliştiği ve bilginin ekonomik ve toplumsal yarar sağlamak üzere kullanıldığı bir süreç olarak ifade edilebilir (Demirci, 2022).

Toplumsal refahın, sürdürülebilir büyümenin ve istihdamın sağlanabilmesi için ülkelerde yenilikçilik için uygun ortamların oluşturulması gerekmektedir (Açıkgöz Ersoy ve Muten Şengül, 2008). Zira toplumun sürekli değişen istek ve ihtiyaçları, yenilikleri benimsemeyi kaçınılmaz kılmaktadır. Geçmiş araştırmalara göre yenilikçilik sadece doğuştan gelmemekte, aynı zamanda eğitimle yenilikçi bireyler yetiştirmenin de mümkün olduğu görülmektedir (Hacaloğlu ve Beyan, 2012). Rekabetçi ve değişime açık toplumlar içinse yenilikçi bireyler yetiştirmek büyük bir öneme sahiptir.

Eğitim sistemleri kamu yararını gözeterek bireyleri yeni fikir, ürün veya hizmete yönelik yetiştirme ve geliştirmeyi hedeflemektedir (Kocasaraç ve Karataş, 2018). Yenilikçilik ve eğitim karşılıklı olarak birbiriyle bağlantılıdır. Eğitim yoluyla öğrencilerin, yetişkin vatandaşların yenilikçiliğe yönelik becerileri geliştirilebilir, yeniliklere karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanır. Yenilikçilik sayesinde daha etkili ve farklı öğretim yöntemleri, yaklaşımları, teknolojileri oluşturulabilir (Öztürk ve Summak, 2014). Yenilikçi davranış sergileyen bireyler fikirlerini somut faaliyetlere dönüştürür, üretken ve değişime açık özellikleriyle toplumda farklı bir yere sahiptirler (Öneren, Çiftçi ve Harman, 2016).

Yenilikçilik, genel olarak bireysel yenilikçilik ve kurumsal yenilikçilik olmak üzere iki temel şekilde ele alınabilir (Korkmaz, 2004). Bireysel yenilikçilik, bireyin yeni fikirlere karşı istekli olması, onları benimsemesi, kullanması veya bu yeniliklerden yararlanması anlamına gelir. Kurumsal yenilikçilik ise farklı ve yeni fikirlerin kuramsal düzeyde uygulanmasıdır. Yani kurumsal yenilikçilik; bir kurumun yeni ürünleri,

hizmetleri, yöntemleri ve süreçleri rakiplerinden önce benimseyerek fark yaratmasıyla ilgilidir (Uzkurt, 2008). Bu bağlamda kurumun veya bireyin yenilikleri benimsemesi genel anlamda sosyal sistem içindeki diğer bireyler veya kurumlara göre bir farklılık yaratması anlamına gelir.

1.3. Yenilikçi Düşünme

Yeryüzünde insanın var olduğu andan itibaren deneme yanılma yoluyla oluşan yenilik arayışları hep devam etmiştir. Zaman içerisinde yeniliğin ve değişimin hızı farklılık gösterse de arayışlar sürekliliğini korumuştur. Bilginin gün geçtikçe arttığı, içinde bulunduğumuz bu çağda, bilginin çokluğu, kolay ulaşılabilirliği yaşamımızı büyük ölçüde etkilemektedir (Kalo, 2022). Topluma ilişkin yaşanan değişimler, gelişmeler ve yenilikler bireylerin tüm yaşamını etkisi altına almıştır. Bu nedenle, toplumu oluşturan bireylerin yaşanan gelişmeleri benimsemesi ve değişimlere uyum sağlaması, bu dönemin temel beklentilerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Aynı zamanda bireylerin yenilikçi düşünce anlayışına sahip olmaları, bu çağın en önemli gereksinimlerinden biri haline gelmiştir.

Yenilikçi düşünme; bireyin rahatsızlık duyduğu sorunları çözebilmesine, olaylara farklı bakış açıları geliştirmesine veya tamamen yeni bir fikir üretmesine olanak tanır (Demirkazan, 2023). Bilimsel ilerlemenin itici gücü olan yenilikçi düşünme, alışılmışın dışına çıkmayı, yeni fikirler sunmayı ve orijinal olmayı içerir. Yenilikçi düşünme için bilişsel ve duyuşsal özelliklerin aktif bir şekilde kullanılması önemlidir (Ness, 2015). Yenilikçi düşünme, genellikle hiç var olmamış bir fikri bulma olarak algılsa da mevcut bir fikre özgünlük katma ve onu yeni şekillerde ifade etme yeteneğini de içerir. James Webb Young, yenilikçi düşünceyi “bir fikrin eski öğelerinden yeni oluşumlar üretmek” olarak tanımlamıştır (Yelkikalan, 2013). Yenilikçi düşünme, bireyin mevcut bilgilerinden yola çıkarak yeni fikirler üretme sürecidir. Yenilikçi düşünen bireyler, yeniliklere açık olup, bilinmeyen belirsizliklere karşı cesurca hareket ederler. Değişimleri değerli görürler ve kuralları, yönergeleri dikkate almadan hareket etmekten çekinmezler (Duman ve Çelik, 2011). Yenilikçi düşünme, yaratıcı fikirler geliştirmeyi ve problemlere farklı çözüm yolları bulmayı içerir.

Yenilikçi düşünme becerisi; birden fazla fikir üretebilme, farklı alternatifler oluşturma, mevcut bilgiden uzaklaşma, bilinmeyeni sorgulama ve araştırmayı içerir. Bu

becerilerin merkezinde ıraksak düşünme yeteneği bulunmaktadır. Yenilikçi düşünme ayrıca problem çözme ve girişimcilik gibi becerilerle de ilişkilidir. Yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireyler, bilinen çözümler veya doğrular yerine çağın ihtiyaçlarına uygun yeni problemlere farklı çözümler ve bakış açıları geliştirebilme yeteneğine sahiptirler (Elçi, 2011). Yenilikçi düşünen bireyler aynı zamanda orijinal, meraklı, olumlu, problemleri fırsata çeviren, olaylara farklı perspektiflerden bakabilen, risk alan, hayal kuran ve çaba gösteren kişilerdir (Sarıdaş ve Araç, 2015). Bu bireyler, alışılmışın dışına çıkabilir, yaratıcı çözümler üretebilir ve değişen dünyaya uyum sağlayabilirler (Kocasaraç ve Karataş, 2018).

Yenilikçi düşünme, bireylerin yaşam kalitesini yükseltmekte ve toplumun refah seviyesini artırmada etkili bir faktördür. Rekabet gücü yüksek toplumlar incelendiğinde bu gücün yenilikçi düşünme ile yakından ilişkili olduğunu görmekteyiz. Rekabet gücü düşük toplumlarda nitelikli ve orijinal ürünlerin ortaya konmaması ekonomik açıdan geri planda kalınmasına neden olmaktadır (Koçak, 2018). Bu nedenle ülkeler rekabet ortamında yer bulabilmek, bireylerin istihdam ve refah seviyelerini artırmak için yenilikçi düşünen bireylerin yetiştirilmesine önem vermektedir. Ülkemizde bu önem eğitim ve öğretim programlarına doğrudan yansımıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) eğitimi raporuna göre 21. yüzyıl becerilerine sahip, yenilikçi düşünebilen ve yeni ürünler tasarlayabilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2016). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda yer alan "girişimcilik" becerisi, yenilikçi düşünme ile yakından ilişkilidir. Bu beceri bireylerin düşüncelerini uygulayabilme, yaratıcı ve yenilikçi olabilme, bu yönde planlamalar yapabilme yeteneğini içerir (Selimi ve Üseini, 2019). Aynı şekilde Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda belirlenen sekiz anahtar yetkinlikten biri olan girişimcilik, bireylerin yenilikçi düşünebilme ve bunları hayata geçirebilme yeteneğini ifade eder (MEB, 2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ise 2017 yılında belirlenen yirmi yedi beceri arasında "yenilikçi düşünme" becerisi de yer almaktadır (MEB, 2018). Öğretim programındaki kazanımlarda bireylerin yenilikçi düşünme becerisine uygun olarak "Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir." gibi kazanımlar öne çıkmaktadır.

Yenilikçi düşünme becerisi, ülkemizde olduğu gibi uluslararası düzeyde de önemli bir beceri olarak vurgulanmıştır (MEB, 2018). Bu bağlamda, öğretmenlerin yenilikçi düşünceye sahip olmaları da oldukça kritiktir. Kocasaraç ve Karataş (2018) tarafından belirtildiği üzere, yenilikçi düşünen öğretmenler olmadan yenilikçi düşünen nesiller yetiştirilemez. Bu nedenle, yenilikçi düşünce becerilerinin küçük yaşlardan itibaren geliştirilmesinde etkili bir rol oynayan sınıf öğretmenlerinin bu konudaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bakış açılarının incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

1.4. Yenilikçi Düşünmeyle İlgili Temel Kavramlar

Yenilikçi düşünme becerisi, geniş bir kapsama sahip olduğu için sıkça yaratıcılık, merak, girişimcilik, problem çözme, teknoloji, araştırma-geliştirme, değişim, icat/buluş gibi kavramlarla ilişkilendirilir. Ancak, yenilikçilik bu kavramların tek başına karşılığı değildir; aksine bu kavramlarla bağlantılı olduğu alanlarda incelenmiş ve bu kavramlardan farklı yönleri ortaya konmuştur.

1.4.1. Yaratıcılık

Yeniliği başarılı bir şekilde uygulamanın başlangıç noktası yaratıcılıktır. Çünkü yaratıcılık, yeni düşünce üretimi ve yeni düşünce yapısının gelişimi için bir temel oluşturmaktadır (Doğan, 2018). Araştırma ve geliştirme sürecinin tüm aşamalarında gerek duyulan yaratıcılık “yeni ve yararlı fikirlerin ortaya konulmasıyla sonuçlanan düşünce” olarak ifade edilmektedir (Barutçugil, 2009). Yaratıcılık üzerine yapılmış tanımlar incelendiğinde genel anlamda yenilik ve problem çözme sözcüklerinin ön plana çıktığı görülmektedir (Ülger, 2012).

Yaratıcılık genel olarak yaratmak, doğurmak, meydana getirmek, bulmak, keşfetmek, yenilik yapmak anlamına gelir. Yaratıcılık insanlık tarihi boyunca birçok kez farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımların ortak noktası yaratıcılığın; olguları yeni yollarla görme yeteneği, geçmiş deneyimlerden ve bunu yeni durumlara ilişkilendirerek öğrenme, denenmemişi deneme, engelleri aşarak ve alışılmışın dışında düşünme, çizgi dışı hareket ederek ve geleneksel olmayan yaklaşımları kullanarak problemleri çözme, verilen bilgilerin ötesine geçme, eşsiz ve orijinal şeyler yaratmadır (Memduhoğlu vd., 2020). Yaratıcılık, bilgi ve deneyim birikiminden yararlanarak yapılan sentezler sonucu yeni bir ürün ortaya koymaktır. Birbirinden bağımsız, ilişkisiz sandığımız şeyler arasında

yeni ilişkiler kurmak ve yeniyi yaratmaktır. Görmek, yaratma sürecinin başlangıç noktasıdır (Yenilmez ve Yolcu, 2007).

Yaratıcılık bir süreçtir ve mevcut bilgiler yaratıcılığı destekler (Cingi, 2022). Yaratıcılık sürecinin kuşku, rahatsızlık ve merakla başladığı öne sürülmektedir. Bird'e (1989) göre bireyin zihninde bazı şeylerin yerine tam oturmadığı düşüncesi yaratıcılığın gelişmesinde önemli bir etkidir (Güler, 2010). Rahatsız edici bir düşünceyle başlanan yaratıcılık yolculuğunun sonunda yeni ve olağan dışı bir şeyin üretilmesi beklenir. Süreç sonunda ortaya çıkan ürün yararlı olmalıdır (Turan, 2010).

Toplumda sınırsız hayal gücüne sahip bireylerin bilimde, teknolojiye, sanatta ilerleyebilmesi için hayal gücünü yaratıcılığa dönüştürebilmesi gerekmektedir. Yaratıcılık hayal gücü sayesinde oluşan bir ürünün veya hizmetin sağlanmasıdır. Hayal gücü dediğimiz şey zihinsel yetenek, var olmayan veya bilmediğimiz nesnelerin tanım ve görüntülerini zihninizde oluşturma, aklın yaratıcı olabilme yeteneğidir (Coade, 2002). Yenilik sürecinin ilk adımı olan yaratıcılık, çoğunlukla bir ilham ışıyla gelen yeni bir fikrin doğuşudur. Bir görüşe göre yaratıcılık insan zihnindeki iki farklı bilgi çerçevesinin ani karşılaşması yoluyla öteden beri var olan fakat bilinmeyen bir bilginin ortaya çıkarılmasıdır (Barutçugil, 2009).

Yaratıcılık, yeniliğin temeli olan düşünce becerisidir. Aynı zamanda yaratıcılık sorunları çözme, kendini ifade etme, karar verme becerileriyle de ilgilidir (Duran ve Saraçoğlu, 2009). Yaratıcılık ve yenilik kavramlarına birey, grup ve örgüt bağlamında bakıldığında; yaratıcılık yeni olguların düşünülmesi, farklı fikirlerin üretilmesi ve iyileştirilmesidir. Yenilik ise düşünülen fikirlerin gerçekleştirilmesi, yeni üretilen fikirlerin denenip uygulamaya konulması sürecini ifade eder (Yeloğlu, 2007). Tanner'a (1994) göre yaratıcılık bireysel, yenilik ise takım çalışmasını gerektirir (Keleşoğlu, 2017).

Özçer (2005), yaratıcılık ve yenilikçilik kavramlarının farklılaştığı bazı noktalara değinmiştir. Bu farklılaşmalar şunlardır:

- Yaratıcılık yeni bir fikrin oluşturulma sürecini kapsarken, yenilikçilik yeni fikirlerin uygulama sürecini ve ticari boyutunu ele alır.
- Yaratıcılık, yenilikçiliğin ilk adımıdır.
- Yaratıcılık bir sentez sürecini ifade ederken sonunda ortaya çıkan ürün ise yenilikçiliktir.

- Yaratıcılık, birbiriyle ilişkisiz gibi görülen şeylerin arasında yeni ilişkiler kurulma sürecidir.

Yaratıcılık, bireyin önceki pratik bilgilerini ve sonraki uygulamaları düşünmeksizin yeni bir düşünce veya davranış biçimi geliştirmesidir. Yenilik ise daha sonra başkaları tarafından da kullanılabilir pratik bir yarar sağlayan davranış biçimi veya düşüncenin yaşama aktarılması olarak ifade edilebilir. Çoğu zaman yaratıcılık ve yenilik kavramları anlamdaş gibi görülse de bu terimlerin ayrımları bulunmaktadır. Yaratıcı insanların yenilikçi olmaları şart değildir ve yenilikçi insanlar kendilerinden daha yaratıcı olan diğer insanların yeni düşünce ve davranışlarını temel alabilirler (Bateson ve Martin, 2013). Yani yaratıcılık farklı ve yeni fikirler üretmeyi ifade ederken, yenilik yeni ve farklı fikirlerin uygulanması sürecidir.

Eğitimin her kademesinde yer alan öğretim programlarında bireylerin yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Yaratıcılık becerileri üzerine yapılan araştırmalar bu becerilerin her insanda var olduğuna ve eğitimle geliştirilebileceğine işaret etmektedir. Eğitimle geliştirilmesi mümkün olan yaratıcılık becerileri aynı zamanda eğitim sistemlerinin çıktıları arasında da yer almaktadır. Bu sebeple eğitim kurumlarının görevi yaratıcılık becerilerine sahip bireyler yetiştirmeleri, bireylerde var olan bu özelliği geliştirmelerini, hiç olmazsa mevcut potansiyellerini köreltmemeleri gerekmektedir (Yeşilyurt, 2020). Eğitim ortamında çocuğun yaratıcılık becerilerini geliştirebilmek için her şeyden önce öğretmenlerin de yaratıcı bir kişiliğe sahip, çocuklar için uygun bir rol model olmaları gerekmektedir. Yani öğretmenler akıcı, esnek ve orijinal bir düşünme gücüne sahip olmalıdır. Bu sayede öğrencilerin de yaratıcılık becerilerini geliştirici öğrenme-öğretme ortamları düzenleyebilir ve öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişmesine rehberlik edebilir (Yenilmez ve Yolcu, 2007). Nitekim yaratıcılık becerilerine sahip olmayan bir öğretmenden yaratıcı bireyler yetiştirmesi beklenemez.

1.4.2. Merak

İnsan yaşamı boyunca merak eden, düşünen, sorgulayan, araştıran, hayatı boyunca öğrenme arzusuyla yaşayan bir canlıdır. Öğrenme için içsel bir motivasyon kaynağı olan merak, “bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Merak, bireyin bilgi edinmeye duyduğu ihtiyaç olarak ifade edilebilir (Demirel ve Coşkun, 2009).

Piaget'e (1952) göre merak, mevcut bilginin büyümesi için gereklilik, Maslow (1970) için merak, bir bireyin sağlıklı gelişiminin önemli bir unsuru, Bruner (1966) ise merakı sadece bireyler değil varlıkların yaşaması için var olması gereken bir özellik olarak tanımlamıştır (Reio, 1997 akt: Beşkaya, 2017). Genel anlamda merak; belirsiz, karmaşık ve yeni şeyleri takip etme, tanımaya çalışma, keşfetme arzusu olarak tanımlanabilir. İnsan zihnindeki sorulara, karmaşıklıklara, belirsizliklere ve çelişiklere son vermek için mücadele eder. Bu mücadele isteğiyle araştırır, keşfeder ve öğrenir (Kapkıran ve Kırmızı, 2019). Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin, yeni icatların ortaya çıkmasının ve bireylerin ilerlemesinin temelinde merak duygusu vardır (Darancık, 2018).

Montessori, en iyi öğrenmenin çocuğun ilgi ve merak duyduğu durumlarda meydana geldiğini ifade etmiştir. Bu sebeple öğretmenlerin öğrenme ortamlarını oluştururken çocuğun merak duygusunu uyaran farklı uyarıcılara yer vermesi önemlidir (Soydan, 2013). Çocuğun merak duygusunu harekete geçiren öğretmen aynı zamanda düşünme becerilerinin gelişmesine de katkı sağlar. Merak duygusu gelişen birey, yaratıcı, yeniliklere açık, üretken ve araştırmacı özelliklere sahiptir. Üretken bireyler merak duygusuyla hareket ederek bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunur (Gedik ve Demirezen, 2023).

Yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireylerde bulunması gereken özelliklerden biri olan merak, bilgiyi doğrudan kabul etmek yerine araştırmak, bilginin doğasına ilişkin sorulara cevap aramaktır. Yenilikçi düşünme becerileri gelişmiş bireyler yetiştirebilmek için öğrencilerin merak duyguları uyandırılmalı, bilgi arzuları teşvik edilmelidir. Bilgiye duyulan arzu yenilikçi düşünme becerilerinin geliştirilmesinde ana bağlantıdır. Merak, yenilikçiliği geliştiren itici güçtür (Liang ve Huang, 2018).

1.4.3. Girişimcilik

Girişimcilik, Fransızcadaki “entreprendre” sözcüğünden gelmekte ve en genel anlamda “girişimci olma durumu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Schumpeter'e göre girişimci; yeni ürünler, yeni süreçler geliştirme, yeni ihracat pazarları bulma, yeni ham madde, yeni bir organizasyon yapısı oluşturma gibi işletme açısından yeni bağlantılar yaratarak mevcut ekonomik düzeni yıkan kişidir (Emiroğlu, 2018). Schumpeter girişimci kişiliğin özünde var olması gereken yenilikçilik olgusuna dikkat çekerek “girişimcilik bir yeniliği kullanarak veya daha genel anlamda denenmemiş bir

teknolojiyi mümkün kılarak üretim şeklini kökten değiştirip bunda devrim yaratma yollarını aramaktadır” ifadelerini kullanmıştır (Güler, 2010).

İnovatif fikirleri ekonomik ve sosyal alanda bir avantaja dönüştürmek için gerekli olan en önemli şey girişimciliktir. Girişimcilik olmadan günümüz dünyasında rekabet avantaja dönüşmez. Girişimci liderler kurumlarının yenilikçilik faaliyetlerini ve rekabet düzeylerini etkileyecek kararlar alan, toplum tarafından fark edilmeyen, toplum için değer yaratan ürün ve hizmetler üreten kişilerdir (Yılmaz, 2022). Schumpeter girişimciyi, yeniliğin fırsat yaratıcısı olarak ifade etmektedir (Sweezy, 1943 akt: Baysallar, 2016). Yani girişimci, farklı şeylerin üretilmesinde yenilikçi fikirlerini ortaya koyan, risk alan ve değer yaratan kişidir. Nitekim girişimcilikte temel işlev risk alabilmek ve işletmelerin varlığını sürdürebilmektir (İrmiş ve Özdemir, 2011). Drucker için girişimcilik, inovatif bir harekettir ve risk almayı gerektirir. Fakat yenilikçi olmamak daha büyük bir riski beraberinde getirir (Beatty,1998 akt; Çiftçi, Tozlu ve Akçay, 2014).

Aytaç’a (2006) göre girişimcilik, yenilikçilik ve değişimcilikten beslenir. Toplumda değişimci/ yenilikçi kişi bir hareketi, eylemi başlatan kişi olduğundan, girişimcilik toplumsal değişime ivme kazandıran bir güç, değişimin temsilcisi olarak da kabul görmektedir. Girişimciler çevrelerindeki fırsatları izler ve değerlendirir. Yenilik ise girişimcilerin başarılı olmasını sağlayacak önemli bir etkidir. Zhao’a (2005) göre yenilik ticari bir kimliğe sahiptir ve bu yönüyle pazarın farkında olduğu ya da olmadığı bir talebi karşılama zorunluluğu vardır. Eğer bahsi geçen yenilik ticari başarı elde edecekse girişimcilik bu süreçte önemli rol oynamaktadır (Emiroğlu 2018). Girişim, buluşları ve yeni fikirleri değerlendirerek pazara sunma işidir. Girişimcinin rolü ise yenilik ile piyasa arasında ilişki kurmaktır (Kalaycı ve Aytekin, 2016).

Schumpeter’e göre girişimcinin görevi “yaratıcı yıkımdır” (Drucker, 2017). Yani bir yeniliğin ortaya çıkmasıyla eskinin piyasadan silinmesidir. Buna örnek ise ampulün bulunmasıyla gaz lambalarına duyulan ihtiyacın sona ermesidir. Yıkım süreci sürekli devam edecek bir süreçtir (İraz, 2005). Girişimci, ekonomik değere sahip bir ürün veya hizmet üretmek, pazarlamak için gerekli üretim ve hizmet araçlarını kullanan, kâr amacı güden ve sonucunda doğacak tüm risklere katlanan bireylerdir. Girişimci bir bireyde olması gereken özellikler şunlardır:

- Kendine güven duymalı, cesaretli olmalı,

- Sebatkar ve gerçekçi olunmalı,
- Yararlanılacak kaynakları doğru teşhis edebilmeli,
- İş fikrinin uygulanabilirliğine inanmalı, başkalarını da inandırabilmeli,
- Öğrenmeye, kendini geliştirmeye ve yeni fikirlere açık olabilmeli,
- Kendi kazancından önce işini devam ettirmeyi düşünebilmeli,
- Yeterli düzeyde bilgi ve tecrübe sahibi olmalı,
- Yöneticilik becerilerine sahip olmalı,
- Zamanı ve ilişkileri iyi yönetebilmeli,
- Güvenilir ve dürüst kişilikli olmalı,

Bu özelliklere sahip bir birey iyi bir girişimci adayıdır (Kâhyalar, 2014). Girişimci birey, genellikle yenilikçi olarak kabul edilir; yani yeni fikirlerin, ürünlerin, hizmetlerin ve işlerin kaynağı olarak görülür.

1.4.4. Problem Çözme

Problem kelimesi Antik Yunancadan Latince 'ye “problema” kelimesi olarak geçmiştir. Türkçe’ de ise “sorun, mesele” anlamlarına karşılık gelen bir kelimedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde problem “teoremler veya kurallar yardımıyla çözülmesi istenen soru” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Genel anlamda problem kişinin aklını meşgul eden, içinde bulunduğu sıkıntılı durumdan kurtulmasına engel olan şeylerdir (Ardıç, 2022). Stevens (1998) problemi, bir durum veya ortamdan daha fazla tercih edilen bir başka durum veya ortama geçme sırasında karşılaşılan engellerler olarak tanımlamaktadır (Çalık vd., 2020).

Yunancada askeri bir terim olan problem, genel anlamıyla karşımıza çıkan veya kişiyi engelleyen bir şeydir. Roy Thompson problem çözme işini “acıdana kadar düşünmek” olarak ifade etmiştir (Adair, 2017). Genel anlamda problem kişinin hedefe ulaşma sürecinde karşısına çıkan engeller olarak tanımlanabilir. Problem çözme ise bireyin karşısına çıkan engellerin üstesinden gelmesidir. D’Zurilla ve Goldfried’e göre (1971) problem çözme, problemleri bir durumla karşılaşıldığında üstesinden gelebilmek için probleme yönelik oluşturulan çözüm seçeneklerinin arasından en etkili olacağını düşündüğü seçeneği seçmesiyle başlayan bilişsel ve davranışsal bir süreçtir (Derin, 2006).

Problem çözme sürecini çeşitli aşamalar ile ifade eden araştırmalar mevcuttur. J. Dewey ve birçok yazara göre problem sürecindeki aşamalar şunlardır (Açıkgöz-Ün, 2000):

1. Problemin farkına varma
2. Problemi Tanımlama
3. Problemin çözümünde olabilecek seçenekleri saptama
4. Seçenekleri değerlendirmede kullanılabilecek veriler toplama
5. Verileri değerlendirme
6. Genelleme ve sonuca ulaşma
7. Çözümü uygulama ve değerlendirme olarak sıralanmaktadır (Çalık vd., 2020).

Problem çözme sürecinde ele alınan soruna yönelik olası çözümler üretilmesi gerekir. Bahsi geçen olası çözümler için gerekli olan yeni ve farklı fikirlerin üretilmesi süreci, kişilerin önsezilerine göre bilgilerin toplanması ve farklı açılardan durumun değerlendirilmesi, yeni fırsatlar ve problemlerin kavranması sorgulanması ve hayal edilmesinden oluşur (Alkan, 2014). Yenilikçi düşünen bireylerin de sahip olduğu en önemli becerilerden biri problem çözme becerisidir. Yenilikçi düşünen birey, problemlere karşı farklı çözüm yollarını tercih eder ve yeni düşünceleri araştırır. Bireylerin geçmiş yaşantıları kadar yenilikçi düşünme becerileri de problem çözme sürecinde önemlidir (Yerli, 2009).

Problemlerin tek bir çözümü olmaması, farklı çözüm yollarının denenmesine neden olmaktadır. Bu sebeple karşılaştıkları problemlere farklı bakış açıları geliştiren, yenilikçi, yaratıcı, çözüm odaklı düşünen bireylerin yetiştirilmesi eğitimin önemli kazanımlarından biridir (Gedik ve Demirezen, 2023). Yenilikçi düşünceye sahip bireyler karşılaştıkları problemleri çözebilir, tasarlayabilir ve başarılı bir yaşam sürebilir. Bu nedenle yenilikçi düşünme önemli bir beceridir. Bireyin yaşamını sürdürmesinde, gelişmesinde ve sosyal ilerlemesinde bu denli önemli olan yenilikçi düşünme becerisi eğitim yoluyla bireylere kazandırılmalı ve geliştirilmelidir (Wisetsat ve Nuangchalerm, 2019).

1.4.5. Teknoloji

Günlük hayatta kullandığımız sistematik ve bilimsel bilgiler teknolojiyi meydana getirmektedir. “Techne” kelimesinden gelen teknoloji sözcüğü Yunancada beceri, sanat

ve zanaat anlamlarına gelmektedir (Tünel, 2023). Türk Dil Kurumu sözlüğünde teknoloji “Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Norman Girvan (1979) teknolojiyi “belirli bir toplumda mal ve hizmetlerin üretimi ve kullanımı için gerekli olan bilgi, beceri, metot ve yöntemlerin toplamı” olarak ifade etmiştir (Baysallar, 2016). Teknoloji kavramı bir meslek, bilim, sanat, iş ve benzeriyle alakalı bilgiyi ifade eder. Teknoloji, bilimin uygulamaya geçirilme süreci olarak da tanımlanabilir (Kılıçer, 2008).

Yenilik ve teknoloji kavramları sıklıkla bir arada kullanılsa da farklı anlamlara sahiptir. Her teknolojik gelişme bir yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple bireylerin öncelikle yenilikleri kabul etmeleri bu sayede teknoloji yetkinliğini geliştirmeleri beklenmektedir (Bahceci, 2019). Freeman ve Sote (2003), teknolojik ilerlemenin gücü olan yeniliklerin hem iktisadi gelişmenin temel koşulu hem de devletlerin rekabet mücadelesinin en kritik unsurlarından biri olduğunu ifade etmektedir (Barış, 2018).

Bilimin hızla gelişmesi ve ilerlemesi, ülkelerin ekonomilerinde yaşanan hızlı değişimler, günlük hayatta kullandığımız teknolojik ürünlerin hayatımıza sağladığı kolaylıklar, üretimin insan gücünden çok teknolojik makinelere dönüşmesi, ulaşım imkanlarının giderek kolaylaşması ve enformasyon araçlarının her geçen gün gelişmesi insanlığa büyük faydalar sağlamaktadır. Hızla gelişen teknoloji sosyolojik düzeyde toplumlar arası entegrasyon, ekonomik düzeyde küresel topluluk, siyasi alanda teknokrasi, rekabet ve bilgi alanlarında toplumları etkileyen kritik bir öneme sahiptir (Altunkum, 2022). Hayatımızın her alanında bu denli etkin rol oynayan teknolojiye gelişmeler eğitim uygulamalarını da etkilemektedir. Teknoloji ve öğretmen, öğrenme-öğretme sürecinin iki önemli unsurunu oluşturmaktadır. Öğrencilerin öğrenmelerinde büyük etkiye sahip olan öğretmenlerin hem teknolojiyi kullanması hem de teknolojinin öğrenme amacıyla nasıl kullanılacağı hususunda öğrenciye rehberlik etmesi gerekmektedir (Fidan, 2008). Teknolojideki gelişim ve değişimler toplumun beceri seviyelerini artırır, yaşadıkları bilgi çağına uyum sağlamalarını kolaylaştırır. Teknolojik gelişmelerin ışığında varlığını sürdüren insanların ise eğitimden beklentileri artar.

1.4.6. Araştırma-Geliştirme (AR-GE)

Ar-Ge, teknoloji ve bilimin gelişmesi, yeni bilgiler ve projeler üretilmesi, var olan eldeki bilgilerle yeni ürünlerin geliştirilmesi gibi birçok amacı olan sistematik çalışmalar bütünüdür (Bilgici, 2014). Frascati Kılavuzu'nda AR-GE, “insan, kültür ve toplum bilgisi de dahil olmak üzere mevcut bilgi dağarcığının arttırılması ve bu dağarcığın yeni uygulamalar geliştirmek üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmalar” olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2002:30). AR-GE temelde bilgi ve bilginin teknolojiye evrilmesinin bir adımı olarak nitelendirilmektedir.

AR-GE teknolojik yenilik çalışmalarından sadece biridir ve yenilik sürecinin farklı aşamalarında gerçekleştirilebilir. Teknolojik yenilik çalışmaları, teknolojik açıdan yeni veya iyileştirilmiş ürün, hizmet veya süreçlerin ortaya çıkmasına yol açan ya da bunun amaçlandığı teknolojik, bilimsel, örgütsel, finansal ve ticari adımlardır. AR-GE sadece yaratıcı fikirlerin orijinal kaynağı değil aynı zamanda uygulama sürecine kadar herhangi bir noktada başvurulabilecek bir sorun çözme yolu olarak da görülebilir. Aynı zamanda AR-GE faaliyetleri ülkelerin yenilikçilik yetenekleri hakkında ön fikirler vermektedir (Akçomak vd., 2016).

Yenilik, yeni veya iyileştirilmiş ürün, hizmet veya üretim yöntemi geliştirmek aynı zamanda bunu ticari gelir elde edecek düzeye getirmek için geçirilen süreyi kapsar. Yenilik için gereken en önemli faaliyetlerden biri de araştırma-geliştirmedir. Ancak AR-GE'yi yapanların girişimcilik niteliği olmazsa değer yaratılamaz (Zerenler vd., 2007). Mal ve hizmetlerde meydana gelen yenilikler, AR-GE'nin çalışmalarının bir sonucu olarak düşünülebilir (İslamoğlu, 2007).

AR-GE'nin amaçlarından bazıları şunlardır (Zerenler vd., 2007):

- Yeni ürün ve süreçleri geliştirmek, iyileştirmek.
- Var olan ürün ve malzemeler için yeni kullanım alanları yaratmak.
- Yeni üretim yöntemleri bulmak veya mevcut üretim yollarını geliştirmek.
- Rakip işletmelerin faaliyetlerini gözeterek rekabet gücünü korumak.
- İşletmelerin verim seviyesini artırmak.
- Üretimde maliyetin düşmesi için çalışmalar yapmak.
- İşveren ile işçi arasındaki ilişkilerin olumlu olmasını sağlamak.

- Yönetimde bilişim sistemleri kurulmasında etkin rol alarak doğru ve gerekli bilgilerin zamanında ulaşmasını sağlamak.

1.4.7. Değişim

İnsanoğlu var olduğu günden beri sürekli değişim halindedir. Bu değişim toplumun en küçük birimlerinden en geniş oluşumlara kadar hayatımızı etkilemektedir. Yaşanılan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, içinde bulunduğumuz ekonomik koşullar, toplumların gelenek ve göreneklerinde ortaya çıkan farklılaşmalar ve küresel etkileşim araçları bireyleri ve toplumu değişime sürüklemektedir. Değişim, farklı biçimlerde olmak üzere yenileşme, gelişme, iyileşme, evrim, devrim, yeniden yapılanma gibi bazı kavramlarla benzer anlamlarda ifade edilmektedir (Beycioğlu ve Aslan, 2010).

Değişim, belli bir sistematik içinde, belirli bir sürede herhangi bir sebepten dolayı ortaya çıkan farklılaşmadır (Erdoğan, 2002). Genel olarak değişim, örgütlerin varlığını sürdürebilmeleri amacıyla çevreye karşı verdiği tepkiler bütünü ve onları bir durumdan başka bir duruma dönüştürmektir (Sayılı ve Tüfekçi, 2007). Değişim, bir durumdan başka bir duruma geçmek ise değişimle birlikte mevcut yapılarda da farklılıklar ortaya çıkacaktır. Bu farklılıklar da yeni fırsatları beraberinde getirerek bireyleri yeni fikirler aramaya itecektir (Çetin, 2009).

Yenilikçiliğin özünde bireylerin ihtiyaçlarını daha iyi karşılaması için bir değişim başlatması yer almaktadır (Konakman, Yokuş ve Yelken, 2016). Değişim ve yenilik birbiriyle ilişkili kavramlardır. Değişim geniş bir olgudur. Bir veya daha çok bileşenin gelişimini, büyümesini kapsar. Yenilik ise aksine değişimin belli bir bölümüdür. Kısacası yenilik, süresiz bir değişimdir (Osborne & Brown, 2005).

Sayılı (2009)'a göre yenilik bir değişim sürecidir fakat her değişimin bir yenilik olduğu söylenemez. Değişim değiştirdiği sistemin hedeflerini daha ekonomik ve etkili bir şekilde gerçekleştirmesine katkı sağlıyorsa buna yenilik denebilir. Bu özelliği ile yenilik değişimi de içine alan kapsamlı bir kavramdır (Aslaner, 2010).

1.4.8. İcat / Buluş

Roberts (1987)'e göre buluş “yeni fikirler yaratmak ve bunları işler hale getirmek için ortaya konan tüm çabaları ifade eder. Kullanım süreci, ticari geliştirme, uygulama ve transferi kapsar; belli hedeflere yönelik fikirlere ve buluşlara odaklanmayı, bu hedefleri değerlendirmeyi, araştırma ve/veya geliştirme sonuçlarının transferini ve teknolojiye

dayalı sonuçların geniş bir alanda kullanımını, yayılmasını ve yaygınlaştırılmasını da içine alır.” (Özdemir Karaca, 2011). Buluş, yeniliğin yüzde doksan dokuzunu oluşturur. Buluş bir fikir sahibi olmakken, yenilik yeni teknoloji, ürün veya fikrin ekonomik potansiyelini gerçekleştirmektir. Buluş yaratıcı fikirlerin bir anda fark edilmesiyle, yenilik yıllar sürebilir (Stefik ve Stefik, 2004).

Schumpeter’e göre her icat bir yenilik değildir. Her yenilik de bir icadı temsil etmez. (Sweezy, 1943 akt: Baysallar, 2016). Birçok yazar yenilikçilik ile icadı aynı anlamlarda kullanmaktadır. Oysa yenilikçilik, dünyanın işleyiş tarzını, kişilerin kendini organize etme ve hayatlarına yön verme şeklini değiştirmek amacıyla bir icat kullanmaları veya var olan araçları işlevi dışında yeni bir şekilde kullandıklarında ortaya çıkmaktadır (Açıkgöz Ersoy ve Muter Şengül, 2008).

Yamaç (2002), icat ve yenilik arasındaki farkı şu şekilde ifade etmektedir. İcat hem bilimsel hem de teknik olarak bir ürünün ilk defa ortaya çıkarılmasıdır. İcatlar patentleşebilir fakat çoğu icat yenilik aşamasına geçememektedir. Yenilik aşaması ürünün ticari olarak satışa sunulma sürecini de kapsar. Bir firma başkaları tarafından daha önce ortaya konulmuş bir icadı ticari hale getirerek icat etmeden yenilik yapabilir. İcat aşaması genellikle özel firmalarda AR-GE çalışmalarıyla yapılmaktadır. Başarılı olan yenilikler toplum ve bireyler tarafından kabul görür ve yayılma sürecine geçer. Buna bir örnek vermek gerekirse Isaac Singer aslında dikiş makinesini icat eden ve buna ismini veren kişi değildir. Dikiş makinesini 1846’da Elias Howe icat etmiştir. Ama icadını yeniliğe dönüştüremeyen Elias Howe bu icattan maddi kazanç elde etme şansını kaybetmiştir. İcadı yeniliğe çevirmeyi başaran Singer, dünyaca ünlü bir marka olma başarısını elde etmiştir (Oğuztürk, 2003). Bu nedenle bir şeyin sadece icat edilmesi yeterli değildir. İcadın somutlaştırılması ve sürdürülebilir kılınması da gerekmektedir (Danışman, 2015).

1.5. Yenilikçilik Kategorileri

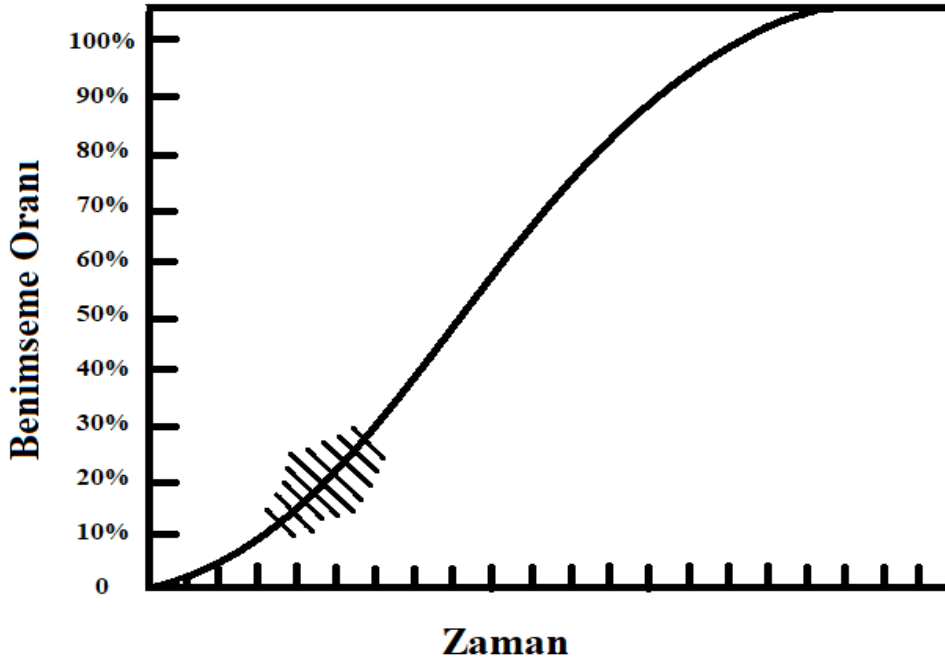
Toplumdaki bireyler, yenilikçilik konusunda farklı özelliklere sahip olmalarıyla birlikte, karşılaştıkları yenilikleri benimseme süreleri, değişimlere karşı isteklilik düzeyleri ve risk alma eğilimleri gibi faktörlerde çeşitlilik gösterirler (Abbak, 2018). Bu çeşitlilik, bireylerin yeni fikirlere ve değişimlere karşı sergiledikleri tutumların, uyum sağlama yeteneklerinin, risk alma durumlarının farklılık göstermesine sebep olur (Kılıçer

ve Odabaşı, 2010). Yeniye yönelik risk alma, farklılıklara uyum sağlama, kabul etme, tolerans gösterme ve yeni deneyimlere istekli olma gibi durumlar, bireysel yenilikçilik kavramını vurgular. Bireysel yenilikçilik, bireylerin yeniliklere yaklaşma düzeyleri ve bu yenilikleri kabullenme durumları olarak açıklanabilir (Korucu ve Olpak, 2015).

Sosyal sistem içerisindeki her birey, yeniliği aynı anda ve aynı şekilde benimseme eğiliminde değildir. Her bireyin, yeniliği benimseme süreçleri birbirinden farklıdır. Bu nedenle, bireylerin yeniliği ilk kez ne zaman benimsediklerine dayanarak kategorilere ayırmak, avantajlı bir tercih olabilir. Toplum içinde potansiyel yenilikçiler ile daha dirençli olan bireyler belirlenebilirse, her bir birey için özelleştirilmiş stratejiler geliştirmek mümkün olabilir. Bu yaklaşım, değişim temsilcilerine daha etkili katkılarda bulunmayı destekleyebilir (Rogers, 1983).

Sosyal psikolojinin öncülerinden ve aynı zamanda bir Fransız yargıcı olan Gabriel Tarde, yeniliklerin yayılması konusundaki görüşlerini ve gözlemlerini “İmitasyon Kanunları” adlı kitabında paylaşmıştır. Tarde, toplumda yüzlerce yeniliğin ortaya çıkmasına rağmen, zaman içinde bunların çoğunun unutulup gittiğini ve sadece on tanesinin yaygınlaştığını gözlemlemiştir. Yeniliklerin benimsenme sürecine etki eden olumlu ve olumsuz değişkenlerin belirlenmesinin önemine vurgu yaparak, bu süreçte etkili olan faktörleri anlamaya çalışmıştır (Rogers, 1983). Tarde (1903), yeniliğin başlangıçta sınırlı sayıda kişi tarafından benimsendiğini, ancak zamanla bu sayının arttığını ve nihayetinde benimseyenlerin sayısında büyük bir artışın meydana geldiğini belirtmiştir. Bir süre sonra, yeniliğe olan talebin azalması ve yeni yeniliklerin ortaya çıkmasıyla birlikte, yayılma doygunluk seviyesine ulaşır ve bu noktadan sonra yayılma süreci yavaşlar. Yeniliğe olan ihtiyaca göre yenilik değişik hızlarda yayılır (Seker, 2014). Yeni bir fikrin benimsenme oranı genellikle s şeklinde bir eğri izler (Rogers, 1983).

Şekil 1.1: Gabriel Tarde'nin S-eğrisi

Kaynak: Rogers (2003, s.243)

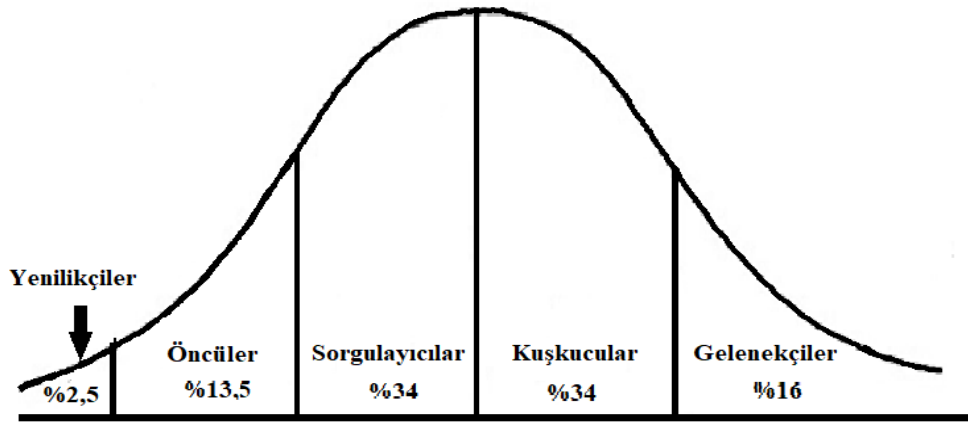
Tarde'nin S-eğrisinde yatay eksen zamanı, dikey eksen ise benimseyici sayısını ifade etmektedir. S-eğrisi toplumda bireylerin yeniliği zaman içinde benimseme oranlarını belirtmektedir. Tarde, toplumsal yapıya vurgu yaparak, yüksek statüdeki bireylerin yeniliği ilk benimseyenler olduğunu ve ardından bu benimsemenin aşamalı olarak düşük statülü bireylere yayıldığını belirtmiştir (Rogers, 2003). Yeniliğin benimsenmesinde bir diğer önemli faktör ise bireylerin yenilikle ilgili bilgileri arttıkça, yeniliği benimseme olasılıklarının artmasıdır. Yeniliğin yayılması, kişiler arasındaki sosyal iletişim sürecini içerir. Tarde'nin "Bir yenilik, başkalarının yeniliğini kopyalayarak öğrenilir" ifadesi, bu süreçte kişiler arası iletişime dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, yeniliğin yayılma sürecini etkileyen faktörleri değerlendirirken çok yönlü bir bakış açısı benimsemek önemlidir (Özer, 2022).

Yeniliklerin yayılmasındaki 3 ana unsura değinen Rogers (2003), bunları şöyle ifade etmiştir:

- Yeniliğin benimsenme süreci,
- Yeniliği benimseyicilerin rolleri,
- Yeniliklere verilen tepkiler.

Kişilerin yenilikçiliğe yönelik motivasyonlarını artıran, onları yeniliğe yönlendiren etmenlerin belirlenmesi kişilerin yeniliği daha kolay benimsemesine ve yayılmasına olumlu etki etmesi açısından oldukça önemlidir (Özer, 2022). Rogers (2003), sosyal sistemdeki bireylerin yenilikleri benimseme durumlarının zamana göre değişimini açıklamaya yönelik çalışmalar yapmıştır. Çalışmaları sonunda bireylerin yenilikleri kabul etme süreçlerine göre beş farklı kategoriye ayırmıştır. Bu kategoriler yeniliği ilk benimseyenden son benimseyene doğru Yenilikçiler, Öncüler, Sorgulayıcılar, Kuşkucular, Gelenekçiler olmak üzere sınıflandırılmıştır.

Şekil 1.2: Yenilikçilik Düzeyi Açısından Benimseyici Kategorileri

Kaynak: Rogers (2003)

Rogers (2003) tarafından bireyler sahip oldukları yenilikçilik düzeylerine göre beş farklı kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilerde yer alan kişilerin özellikleri şöyledir:

a) Yenilikçiler (Innovators): Toplumun %2,5'lik kısmını bu kişiler oluşturur. Farklı ve yeni fikirleri denemeye çok isteklidirler, risk almaktan çekinmezler, yüksek derecede belirsizliklerle başa çıkabilirler, benimsedikleri yeni fikirlerin başarısız olmasından çekinmezler, tehlikeyi seven ve en önemlisi girişimci kişilerdir. (Rogers, 2003). Özgür'e (2013) göre bu kategorideki bireyler, girişken, eğitimli, ihtiyaç duyduğu bilgiye doğrudan ulaşabilen, seyahat etmeyi seven, bilimsel bilgiye güvenen, teknoloji bilgisi yüksek, biliş ötesi düşünebilen, yardımsever ve aynı zamanda vizyon sahibi kişilerdir. Matzler vd. (2006), yenilikçilerin cesaretli, kozmopolit, marka ve itibara önem veren, hedonik güdülerden etkilenen, dışsal ipuçlarına önem veren, yaşı genç, parasal kaygısı düşük, en yüksek sosyal statüye sahip, maddi harcamalara açık, eğitim seviyesi yüksek kişiler olduğunu belirtmiştir (Kavak vd., 2016). Eğer yeniliğin yayılacağı sosyal

çevrede yenilikçi bireylerin oranı daha yüksek ise, söz konusu yeniliğin benimsenmesi ve yayılma düzeyi daha hızlı olacaktır (Bozkurtlar Peçe, 2020).

b) Öncüler (Early Adopters): Bu kişiler toplumun %13,5'ini oluşturmakta ve sosyal sistemde yenilikçilere göre daha fazladır. Toplumda saygın bir yere sahip olan bu kategorideki bireyler, potansiyel benimseyicilere tavsiyede bulunur ve toplumda rol model kişilerdir. Öncüler yenilikleri benimseyerek tecrübeleri sayesinde yeni fikre yönelik belirsizlikleri azaltırlar. Bu kişiler yenilikçilere göre sosyal sisteme daha fazla entegre olmuş kişilerdir. Yenilikçiler kozmopolitken, öncüler halktan kişilerdir (Rogers, 2003). Yaşadığı toplumda çevresindeki bireyleri yenilikler hakkında bilgilendiren, rehberlik eden, teknoloji odaklı, değişimleri destekleyen, risk almaya ve denemeye istekli, vizyon sahibi bireylerdir (Kayasandık, 2017). Bu kategoride bulunan bireylerin yeniliği benimseme liderlikleri, yeniliğin yayılma sürecinde karşılaşılan belirsizlikleri azalttığı ifade edilmektedir (Kahlor ve Stout, 2009).

c) Sorgulayıcılar (Early Majority): Yeniliği benimseyip deneme sürecinde ilk ve son kişi değillerdir. Yeniliği benimseme süreçleri yenilikçi ve öncülere göre daha uzun sürer. Yenilikleri bilerek ve isteyerek takip ederler fakat nadiren liderlik özellikleri gösterirler. Toplumda yenilikleri benimseme oranları %34'tür (Rogers, 2003). Yeniliklere karşı dikkatli davranan, riskli durumlara karşı isteksiz davranan, ortalama yaş, eğitim ve ekonomik düzeye sahip ve kitle iletişim araçlarını orta seviyede kullanabilen bireylerdir (Kayasandık, 2017). Bu grup risk almayı sevmeyen, hizmet veya ürünü kullanıp yararını gördükten sonra yeniliği benimsemeyi tercih eden kişilerdir (Çakmak vd., 2012).

d) Kuşkucular (Late Majority): Sosyal sistemde yeniliği benimseme oranları %34'tür. Yeniliklere karşı şüpheci ve temkinli yaklaşırlar ve bu sebeple sosyal sistemdeki bireylerin büyük çoğunluğunun yenilikleri kabul etmesini bekler. Bu kişilerin yeniliği benimsemesi için sistem normlarının da yeniliği desteklemesi gerekir. Yenilikleri benimsemenin güvenliği olduğundan emin olmak ister ve belirsizliklerin ortadan kalkmasını bekler (Rogers, 2003). Yeniliklere karşı çekingen ve şüpheci davranan, toplumun büyük bir kısmının yenilikleri kabullenmesini bekleyen, eğitim düzeyi düşük, yaş ortalaması yüksek, kitle iletişim araçlarından düşük seviyede yararlanan, kişiler arası iletişimi daha çok tercih eden bireylerdir (Kayasandık, 2017). Kuşkucular teknolojik ürünleri satın almaktan kaçınan, yönetmek hatta kullanmak konusunda sıkıntı çeken kişilerdir (Çakmak vd., 2012).

e) Gelenekçiler (Laggards): Gelenekselciler, toplumun %16'lık bir kısmını oluştururlar. Yenilikleri benimseme süreleri oldukça uzundur. Sosyal sistem içinde yeniliği en son benimseyen kişilerdir ve bu kişiler neredeyse hiçbir fikir liderliğine sahip değildirler. Kendilerini toplumdan soyutlar ve geçmişe önem verirler. Yenilikler konusunda geçmiş olayları, nesilleri ve geleneksel yapıdaki kişilerle kurdukları iletişimi öne sürerler (Rogers, 2003). Değişime ve yeniliklere ön yargılı, toplumda yeniliğin benimsenip denenmesini ve sonuçlarına göre yeniliği en son benimseme özelliğine sahip, risk almaktan hoşlanmayan, teknolojik konularda çok fazla desteğe gereksinim duyan bireylerdir (Kılıçer ve Odabaşı, 2010).

Kılıçer (2011) yenilikçilik kategorisinde bireylerin farklı değişkenler açısından sergilediği durumları karşılaştırmalı olarak incelemiş ve şu şekilde tabloştürmüştür.

Tablo 1.1: Yenilikçilik Kategorilerinin Farklı Özellikler Açısından Sergilediği Durum

Kategoriler	Sosyo-Ekonomik Düzeyi	Risk Alma Düzeyi	Değişimi/Yeniliği Kabullenme Durumu	Benimseme Süresi
Yenilikçiler	Yüksek	Çok Yüksek	Çok Hızlı	Çok Kısa
Öncüler	Yüksek	Yüksek	Hızlı	Kısa
Sorgulayıcılar	Orta	Orta	Hızlı	Kısa
Kuşkucular	Düşük	Düşük	Yavaş	Uzun
Gelenekçiler	Çok Düşük	Çok Düşük	Çok Yavaş	Çok Uzun

1.6. Yenilikçi Düşünen Bireylerin Özellikleri

Yaşadığımız bu çağda eğitim sistemlerinin geçmişten farklı olarak yenilikçi bir anlayışa sahip olması gerekmektedir. Çünkü bilim ve teknolojideki gelişmeler ve bu gelişmelerin sebep olduğu toplumsal ihtiyaçlar, 21. yüzyılda bireylerin problem çözebilen, etkili iletişim kurabilen, yenilikçi ve yaratıcı düşünebilen bireyler olmalarını zorunlu kılmaktadır (Süer, 2019). Yenilikçi düşünen bireylerin yetiştirilmesi için de en büyük görev ve sorumluluk öğretmenlere aittir. Yenilikçi anlayışa sahip öğretmenlerin öğrencilerine kazandıracakları akademik bilgilerin yanında farklı becerilere sahip olması ve bu yönde davranışlar sergilemesi oldukça önemlidir (Kalo, 2022).

Yenilikçi düşünen bireyler; kendine özgü düşüncelere sahip, yeni keşiflere ve deneyimlere açık, iş birliğine yatkın, dışa dönük, geleceğe yönelik adımlar atabilen, karşılaştıkları problemleri fırsata çevirebilen, eleştiriye açık, kendine güvenen, analitik düşünce yeteneklerine sahip, öğrenmeye istekli, araştırmacı, liderlik özellikleri taşıyan, risk almaktan çekinmeyen ve sürekli olarak yenilikleri takip edebilen bireylerdir (Aras,

2020). Karahan ve Patır'ın (2019) çalışmasına göre yenilikçi bireyler; eleştiriye açık, kendine güvenen, problemleri analiz edip farklı çözüm yolları geliştirebilen, yenilikleri takip edebilen, öğrenmeye açık, araştırmacı, liderlik özellikleri yüksek, yaratıcı, risk almaktan çekinmeyen ve yeni fikirlere açık kişilerdir. Benzer şekilde, Deveci ve Kavak'ın (2020) çalışması, yüksek akademik başarıya sahip öğrencilerin yenilikçi düşünme eğilimlerinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu anlamda başarılı öğrencilerin merak etmesi, soru sorması, nedenleri detaylı incelemesi ve daha fazla yaratıcı fikirler üretmesinden dolayı yenilikçi düşünme eğilimleri de yüksek düzeydedir.

Ditkoff (2000)'e göre yenilikçi bireylerde bulunması gereken bazı özellikler şunlardır:

- Rutin olanı sorgular,
- Merak duygusu içinde çevrelerini aktif bir şekilde araştırır,
- Kendi kendini motive edebilir,
- Vizyon sahibidir,
- Hareket ve etkileşim halindedirler,
- Espri anlayışları yüksektir,
- Risk alma konusunda cesur davranırlar,
- Devamlı olarak yeni bilgi arayışı içindedirler,
- İlişkisiz gibi görünen şeyler arasında yeni ilişkiler keşfedebilirler,
- Olumsuzluklara karşı direnç gösterirler, tekrar tekrar denerler,
- Zorluklar ve sorunlara karşı yansıtıcı düşünebilirler.
- İmkansız gibi görünen olasılıkları değerlendirir,
- Hayal kurar, hayallere önem verir.

Yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlayan yenilikçi öğretmenlerin sahip oldukları birtakım özellikler şunlardır:

- Öğrenciyi merkeze alan bir anlayışa sahiptir,
- Uygulamaya ve aktif öğrenmeye önem verir,
- Motive edici bir öğrenme ortamı yaratırlar (Jan, 2017),
- Bilgilerin sunumunda yeni yaklaşım ve yolları keşfedip, deneyebilir,
- Alışkanlıklarını değiştirerek yeni becerileri hayata geçirebilir,

- Öğrencilere hitap eden etkinlikler üretebilirler (Ritchhart, 2004 akt: Özgür, 2013),
- Farklı sosyo-demografik özelliklere sahip öğrencilerle iletişime geçebilirler,
- Başkaları ile iş birliği yapabilir ve pozitif insan ilişkileri kurabilirler,
- Modern teknolojiyi öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmek ve öğrenme süreçlerini desteklemek için kullanabilirler,
- Olaylara karşı meydan okuyabilirler, hayal kırıklıkları ile baş eder ve hemen pes etmezler (Zhu, Wang, Cai ve Engels, 2013).

1.7. Yenilikçi Düşünmenin Eğitimdeki Yeri Önemi

Rekabetin yoğun olduğu modern dünyada ve küreselleşme etkisiyle toplumlar, gelişmeye ve değişmeye yönlendirilmektedir. Bilgi çağına uyum sağlamak isteyen toplumlar, bilimsel ve teknolojik ilerlemeleri yakından takip ederek üretken bireyler ve işletmelerin avantajlarını araştırmaktadır. Bu bağlamda üretken, yenilikçi, yaratıcı ve girişimci düşünceye sahip bireylerin önemi giderek artmaktadır (Gedik ve Demirezen, 2023). Her eğitim sistemi, çağın gereksinimlerine uygun bilgiyle donanmış, yenilikçi bir insan profili yetiştirmeyi temel hedef olarak benimsemelidir (Yılmaz, 2007). Öğrencilerin kendilerini ifade edebilme, girişimcilik, yaratıcılık ve yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla eğitim kurumları, ilgili kazanımları sağlama konusunda çaba harcamaktadır (MEB, 2009).

Eğitim ve yenilikçilik, birbirini olumlu yönde etkileyen bir döngü içerisinde (Tekcan ve Kolburan Geçer, 2022). Eğitim, yeniliğin gelişimini etkilerken, aynı zamanda yenilikçilik de eğitimin kalitesini artırıcı bir faktördür (Atlı, 2019). Eğitimde yenilikçilik uygulamaları aracılığıyla, etkili öğretim yöntemleri ve çağın gereksinimlerine uygun teknolojilerle beraber öğrencilere ışık tutulabilir. Öğrenciler, eğitim sürecinde yenilikçi düşünce becerilerini geliştirir ve bu sayede yeniliklere karşı olumlu bir tutum benimseyerek üretken bireyler haline gelir (Öztürk ve Summak, 2014). Eğitim; bireylerin, çalışanların ve vatandaşların yenilikçi becerilerini, yeniliklere karşı tutum ve davranışlarını geliştirip değiştirmelerine olanak tanır (Şahin, Bilgili ve Kocalar, 2015). Bu nedenle bilgi toplumunda önemli bir rol oynayan öğretmenlerin, toplumsal gelişmeleri takip eden, kendini sürekli yenileyen, yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip, yeniliklere karşı risk alabilen ve cesur özelliklere sahip olmaları, yetiştirdikleri öğrencilere bu becerileri kazandırmada önemli bir rol oynayacaktır (Yenice ve Alpak Tunç, 2018).

Yeniliğe açık olma ve yeni fikir veya ürünlerin ortaya çıkarma becerisi, bireylerin küçük yaşlardan itibaren kazanabileceği önemli yeteneklerden biridir. Geleceğin liderleri olacak nesillerin eğitimi, ülkenin gelişimi ve değişimi için kritik bir role sahiptir (Akkaya, 2016). Eğitimde yenilikçi düşünme becerilerinin geliştirilmesi, öğretmenlerin yenilikçi yöntemleri, teknikleri ve stratejileri anlamalarını, düşünme becerilerini geliştirmelerini ve yeni perspektiflere sahip olmalarını gerektirir (Şanlı ve Demirkaya, 2021). Bu bağlamda toplumu ileriye taşıyacak olan yeni nesillerin yenilikçi düşünme becerilerine sahip olmalarını sağlamak için öğretmenlerin kendilerinin de yenilikçi düşünebilen bireyler olmaları büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde sürekli ve öngörülemez gelişim ve değişimler, eğitim kurumlarını doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Yaşadığımız çağa ayak uydurmak ve bireylerin giderek artan ihtiyaçlarına yanıt verme görevini üstlenen eğitim kurumları da bu süreçte daha esnek, yeniliklere açık uygulamalar geliştirmelidir (Fidan, 2015). Yenilikçi bir toplum olmayı hedefleyen ülkeler, eğitim politikalarını buna göre düzenlemekte ve bu anlayışla erken yaşlarda eğitime önem vermektedir. Bu bağlamda, New York'taki "Blue School" gibi okullar öğrencilere 2 yaşından 8. sınıfa kadar yeni fikirler üretme ve bunları uygulama konusunda eğitimler sunmaktadır (Weller, 2015). Almanya'da, bireylere yenilikçilik becerilerinin nasıl kazandırılacağını ve toplumdaki hızlı değişimlere uyum sağlamak için hangi eğitim kademelerinde hangi bilgi ve becerilerin kazandırılacağını tartışmak üzere bir komisyon oluşturulmuştur (Albach, 1993). Türkiye'de ise 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan yaratıcı düşünme becerisi, 2017 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yerini yenilikçi düşünce becerisine bırakmıştır (Turan, 2018).

OECD (2018) tarafından hazırlanan bir rapora göre, günümüzdeki öğrencilerin 2030'da yetişkin bireyler olacakları ve bu süreçte bazı mesleklerin kaybolacağı, yeni meslek alanlarının ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda, eğitimde tek bir alana odaklanan bilgilerin yetersiz olacağı ve disiplinler arası bilgiyi kullanabilen, sorgulayabilen, problemlere çözüm üretebilen bireylerin önem kazanacağı belirtilmektedir. Eğitim 2030 raporu, becerileri üç ana başlık altında sınıflandırmıştır. Bu başlıklar bilişsel ve meta bilişsel beceriler, sosyal ve duygusal beceriler ile pratik becerilerdir. Hayatın her alanında karşılaşılan problemlere yenilikçi düşünme becerilerini

dahil ederek, bireylere bu çeşitli becerilerin kazandırılmasının önemine vurgu yapmaktadır (Cansoy, 2018).

World Economic Forum (WEF) tarafından yayınlanan bir rapora göre, gelecekte bireylerin sahip olmaları gereken beceriler şunlardır: analitik ve eleştirel düşünme, problem çözme, yenilikçilik, yönetim, duygusal zeka, kişiler arası koordinasyon, değerlendirme ve karar alma, hizmet odaklılık, müzakere ve bilişsel esneklik (Gray, 2016). Bu beceriler, bireylerin yaşamlarında başarılı olabilmeleri ve değişen iş dünyasına uyum sağlayabilmeleri için kritik öneme sahiptir. Yenilikçi düşünce, günümüzde birçok eğitim seviyesi için geçerli bir gereklilik haline gelmiştir ve bu düşünce tarzının bireylere kazandırılması eğitim yoluyla mümkündür (Wisetsat ve Nuangchalerm, 2019). Yenilikçi düşüncenin bireylerin yaşam tarzı haline gelmesi için, okul öncesi dönemden başlayarak üniversiteye kadar sürekli eğitimlere ve bu düşünce tarzının günlük yaşamda uygulanmasına odaklanan bir eğitim sürecine ihtiyaç vardır. Bu sayede bireyler, mesleklerinde yenilikçi fikirler geliştirerek sıradanlıktan çıkabilir ve bulundukları ülkenin kalkınmasına katkıda bulunma bilinciyle hareket edebilirler (Akkaya, 2016).

Okulların eğitim başarısına katkı sağlayan temel faktörlerden biri de öğretmenlerdir. Eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin, öğrencilerin geleceğini derinden etkilediği de göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin yeterliliği bir zorunluluktur (Santoro ve diğerleri, 2012 akt; Lun Hung ve Chin Li, 2017). Küçük yaşlardaki öğrencilerin eğitiminden sorumlu sınıf öğretmenlerine de bu süreçte görevler düşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin hem mesleki açıdan öğrencilerin yenilikçi gereksinimlerine yanıt verebilmeleri hem de değişmekte olan rollerine uyum sağlamaları açısından birtakım yenilikçi özelliklere sahip olmaları ve bu konudaki bilgi birikimleri önem arz etmektedir (Kalo, 2022). Bu çalışma da sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

1.8. Yenilikçiliğin Önündeki Engeller

Eğitim alanında bireysel yenilikçiliği engelleyebilecek faktörler genellikle bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeylerde ortaya çıkan engellerden kaynaklanmaktadır. Bireysel düzeyde, kişinin bilgi seviyesi, motivasyon düzeyi, yeniliklere ve değişime olan inancı, iletişim ve empati becerileri, yeniliklere karşı tutumu, risk alma eğilimi gibi faktörler bireysel engel oluşturabilir. Kurumsal düzeyde ise, bireyin eğitim aldığı

kurumun altyapısı, eğitim programlarının yenilikçiliğe uygunluğu, teknolojik olanaklara erişim düzeyi, eğitimcilerin nitelikleri ve kurumun genel vizyonu gibi etmenler kurumsal engel oluşturabilir. Toplumsal düzeyde ise bireyin bulunduğu toplumun değerleri, normları, aile yapısı ve politikalar gibi unsurlar toplumsal engelleri oluşturabilir (Kılıçer, 2011).

Ertuğ ve Kaya (2016), hemşirelik öğrencilerinin bireysel yenilikçilik profillerine yönelik yaptığı çalışmada yenilikçiliğin önündeki engelleri bireysel, kurumsal ve toplumsal olarak kategorize etmiş ve yüksek öncelikli engelleri şöyle sıralamıştır;

- Yabancı dil yetersizliğinden kaynaklı bilgiye ulaşımında güçlük (bireysel),
- Değerlendirmelerin yaratıcılığı destekler nitelikte olmaması (kurumsal),
- Bireyin risk almaktan çekinmesi (bireysel),
- Yaratıcılığı destekleyen derslerin olmaması (kurumsal),
- Öğretim sürecinde üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesinde yetersizlik (kurumsal),
- Eğitim kurumlarında araç gereç yetersizliği (kurumsal),
- Kurumun teknik konularda desteğinin yetersiz kalması (kurumsal),

Düşük öncelikli engellerden ise toplumsal bir engel olan bireyin aile yapısının yenilikçiliği destekleyici tavırlar sergilememesi söylenebilir.

Çetin (2009), bireylerin yenilikçilik sürecinde çeşitli nedenlerle değişime karşı direnç ve tepki gösterdiğini belirtmiştir. Yenilikçiliğe engel olan faktörleri işle ilgili, kişisel ve sosyal olmak üzere üç ana kategoriye ayırmıştır. Bu faktörler arasında bilinmezlik korkusu, alışkanlıklardan vazgeçememe, değişim ve yenilikle ilgili bilgi eksikliği, başarısız olma endişesi, özgüven eksikliği, yakın çevrenin değişime karşı olumsuz tutumu, iş yükünde artış korkusu, teknik bilgi yetersizliği, maliyet yüksekliği gibi etkenler bulunmaktadır.

Bulut ve Arbak (2012) tarafından yapılan sınıflandırmada, yenilik sürecinde ortaya çıkan engeller kurumsal ve bürokratik engeller olarak tanımlanmıştır. Bürokratik engeller, merkezi olmayan, iletişimi zayıf ve görev tanımları arasında çakışmaların olduğu organizasyon yapılarını içermektedir. Bu tür bürokratik yapılar, yenilik sürecinde esneklik ve hızın gerektiği durumlarda olumsuz etkiler yaratabilir. Kurumsal engellere örnek olarak ise çalışma programlarının yoğunluğu ve bu nedenle yenilikçilik çalışmaları

için sınırlı zamanın olması gösterilebilir. Yenilik sürecini olumsuz etkileyen bir diğer engel ise zayıf liderlik ve etkili iletişim eksikliğidir. Bulut ve Arbak (2012), yenilikçilik sürecinde karşılaşılan engeller arasında en önemlisinin kurumsal direnç olduğunu belirtmiştir. Kurumsal direncin sebepleri arasında bireylerin alışkanlıkları, iş saatleri, iş görmeleri, kurulu düzenlerinin değişmesi ve belirsizliklerin bireylerde korku yaratması yer almaktadır.

Polat ve Arabacı (2015) tarafından belirtilen yenilik önündeki engeller şu şekildedir:

- Üst yönetimin riskten kaçınması: Üst düzey yöneticilerin risk almak konusundaki çekinceleri, yenilikçilik sürecini engelleyebilir.
- Homojenlik yaratma: Farklılıklara karşı direnç göstermek veya homojen bir çalışma ortamı oluşturmak, yenilikçiliği sınırlayabilir.
- Statükoyu sorgulamaktan rahatsız olma: Mevcut durumu sorgulamak ve değişiklik yapmaktan kaçınma, yenilikçilik sürecini engelleyebilir.
- Kısa zaman bakış açısı: Hızlı sonuçlar beklemek ve uzun vadeli stratejik düşünceye yeterince önem vermemek, yeniliğin gelişmesini engelleyebilir.
- Aşırı rasyonel düşünceyle yeni tasarımcılığı sistematik bir süreç yapma: Yaratıcılığı kısıtlayan aşırı rasyonel düşünce, yenilikçilik sürecini sınırlayabilir.
- Uygun olmayan motivasyon faktörleri: Çalışanların yanlış motivasyon faktörleriyle teşvik edilmesi, yenilikçiliği olumsuz etkileyebilir.
- Aşırı bürokrasi: Fazla bürokratik yapılar, karar alma süreçlerini yavaşlatabilir ve yeniliği engelleyebilir.
- Bütünden çok parçalara odaklanma: Parçalara aşırı odaklanmak ve bütünsel bakış açısını göz ardı etmek, yenilikçilik sürecini sınırlayabilir.

Yeşil, Çınar ve Uzun (2010), yenilikçiliği etkileyen faktörlerin en önemlisinin bireysel etkenler olduğunu, diğer etkenlerin ise örgütsel faktörler ve çevresel faktörler olduğunu belirlemiştir. Yeniliğe engel olan bazı temel faktörler ise şunlardır; finansal sorunlar, değişmekten korkmak, bilgi eksikliği, liderlik sorunu, bürokrasi, bilginin paylaşılmaması, destek sistemlerinin eksikliği, değişime en aşağıdan başlamak, çalışanlara özgürlük tanımamak, müşteri fikirlerine önem vermemek, iş birliği ağlarının zayıflığı olarak ifade etmiştir.

Jassawalla ve Sashittal (2003), özellikle kişilerin davranışsal özelliklerinin yenilikçiliği etkilediğini belirtmiştir. Örgüt içinde herkesin açıkça fikirlerini beyan edebilme, iş birliği yapma, yapıcı çatışmaya girme, ortaklaşa sorumluluk, birbirine güven duyma, farklılıklara açık olma, belirsizliklere karşı daha fazla toleranslı olabilme kapasitesi gibi özelliklerin oluşmaması durumunda yenilikçiliğin başarısızlıkla sonuçlanabileceğini söylemişlerdir (Yeşil, 2013).

Türkiye İstatistik Kurumu (2004-2006), yaptığı çalışmada araştırmaya katılan işletmeler yeniliğin önündeki engellere yönelik görüşlerini belirtmiştir. Buna göre yenilik maliyetinin çok yüksek olması (%69,2), nitelikli personel yetersizliği (%65,7) ve parasal kaynak yetersizliği (%65,3) yeniliğin önündeki en büyük engeller olarak ifade edilmiştir (Aygören vd., 2009). Uzundal (2021), yenilikçiliğin önündeki engelleri bireysel, kurumsal ve toplumsal engeller olarak kategoriler halinde incelemiş ve şöyle tabloşturmuştur.

Tablo 1.2: Yenilikçiliğin Önündeki Engeller

Bireysel Engeller	Kurumsal Engeller	Toplumsal Engeller
Bilgi düzeyi	Yönetim desteği	Topluma ait normlar
Sosyo-ekonomik düzeyi	Grup körlüğü	Toplumun sosyal yapısı
Güdülenme düzeyi	Kıskançlık	Politikalar
İletişim ve empati becerisi	Zayıf iletişim	Ailenin yeniliğe karşı tutumu
Yenilik ve değişime yönelik inancı, tutumu	Kurum vizyonu/ kültürü	Yaşanılan yerin coğrafi konumu
	Kurumsal değerler	Aile yapısı
	Çalışma programının yoğunluğu/ serbest zaman	

Yenilikçiliğin önündeki bireysel engeller; bilgi düzeyi, sosyo-ekonomik düzeyi, güdülenme düzeyi, iletişim ve empati becerisi, yenilik ve değişime yönelik inancı, tutumu olarak sıralanabilir. Yenilikçiliğin önündeki kurumsal engeller; yönetim desteği, grup körlüğü, kıskançlık, zayıf iletişim, kurum vizyonu/kültürü, kurumsal değerler, çalışma programının yoğunluğu/ serbest zaman olarak sıralanabilir. Yenilikçiliğin önündeki toplumsal engeller; topluma ait normlar, toplumun sosyal yapısı, politikalar, ailenin yeniliğe karşı tutumu, yaşanılan yerin coğrafi konumu, aile yapısı olarak sıralanabilir.

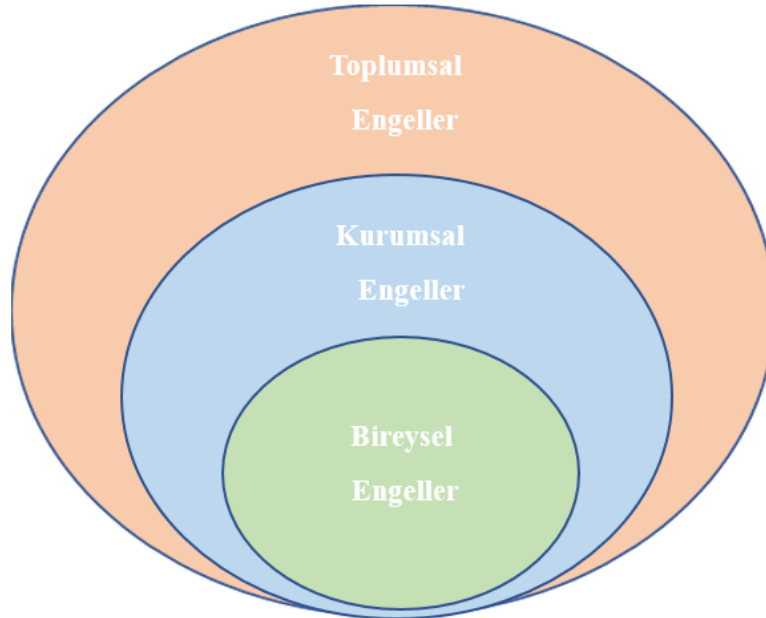
Kılıçer (2011) tarafından yapılan açıklamaya göre, yenilikçilik kavramının temelinde bireyin kişisel özellikleri bulunmaktadır. Bu kapsamda, yenilikçilik sürecinin şekillenmesi içten dışa doğru, yani bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeylerde meydana gelen etkileşimlerle gerçekleşmektedir. Kılıçer'in vurguladığı yenilikçilikle ilgili engeller de bu düzeylere göre sınıflandırılmıştır:

Bireysel Engeller: Yenilikçiliğin ilk adımı bireyin kişisel özellikleri ile başlar. Bireyin bilgi düzeyi, motivasyon seviyesi, değişime ve yeniliklere olan inancı, iletişim becerileri, risk alma eğilimi gibi özellikleri, yenilikçilik potansiyelini etkileyen içsel faktörlerdir.

Kurumsal Engeller: Görev yaptığı kurum veya eğitim aldığı kurumun özellikleri, yenilikçilik sürecini etkileyen bir diğer faktördür. Kurumsal engeller arasında eğitim programlarının yeniliklere uygunluğu, kurumun vizyonu, liderlik yaklaşımı, teknolojiye erişim düzeyi gibi unsurlar bulunmaktadır.

Toplumsal Engeller: Yenilikçilik, bireyin içinde bulunduğu toplumun normları, değerleri ve genel kültürü tarafından da etkilenir. Toplumsal engeller arasında toplumun değişime olan direnci, yeniliklere karşı tutumu ve genel sosyal normlar yer almaktadır.

Şekil 1.3: Yenilikçiliğin Önündeki Engeller

Kaynak: Kılıçer (2011, s. 40)

1.9. Yenilikçi Düşünme Becerisi

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki ilerlemeler, eğitim sistemlerinin düşünme yeteneğine sahip bireylerin yetiştirilmesine olan talebi artırmıştır. Topluma üst düzey düşünme becerileri kazandırmanın etkili bir yolu, eğitim kurumlarının beceri odaklı öğrenme yaklaşımlarını benimsemesi olarak görülmektedir. Eğitim kurumları, bireyleri gelecekte karşılaştacakları zorluklarla başa çıkabilmesi ve toplumsal yaşama etkin bir şekilde katılabilmesi için üst düzey düşünme becerilerini kazanmaları ve topluma entegre olmaları yönünde hazırlamayı amaçlamaktadır.

TDK (2014) beceriyi “kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği; maharet” olarak tanımlanmıştır. Bir beceri, çeşitli bilgilerin etkili bir biçimde kullanımını içerir ve bireyin sahip olduğu bilgi birikimini eylemlerinde başarılı bir şekilde uygulamasını ifade eder (Çelik ve Kamış, 2019).

Düşünme, insanı diğer canlılardan ayıran temel bir özelliktir. Bu süreç, gözlem, deneyim, mantık yürütme ve sezgi gibi çeşitli yollarla elde edilen bilgilerin düzenlenmiş bir şekilde kavramsallaştırılması, uygulanması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesini içerir (Özden, 2005). Bu bağlamda, düşünme öğretilabilir bir beceridir. Eğitim sisteminin amacı sadece bilgiyi aktarmak veya öğretmek değil, aynı zamanda öğrencilere yenilikçi düşünme, yaratıcı çözümler sunma ve problemlere çözüm önerileri getirme becerilerini öğretmektir. Düşünmenin bir beceri olarak kabul edilmesi, doğrudan öğretilebileceğini ve öğretilmesi gerektiğini gösterir. Bir bireyin düşünme becerisi ve etkinliği, düşünme yöntemleriyle geliştirilebilir (Aras, 2020).

Düşünme, antik çağ filozoflarından günümüze kadar birçok düşünürün farklı bakış açılarıyla ele aldığı bir kavramdır (Akbiyık ve Kalkan Ay, 2014). Düşünme becerileri üzerine yapılan çalışmalar, çeşitli tanımlamalara ve anlamlandırmalara tabi tutulmuştur (Tok ve Sevinç, 2012). Bu araştırmalar, düşünme süreçlerinin farklı açılardan ele alınmasını sağlayarak, zihinsel faaliyetleri anlamlandırmada zengin bir perspektif sunmuştur. Düşünme becerileri, bireyin belirlediği amaçlara ulaşmak için gerçekleştirdiği zihinsel faaliyetlerdir (Akbiyık ve Kalkan-Ay, 2014). Sternberg ve Grigorenko (2000), düşünme becerilerini üç ana kategoride değerlendirir. Bu kategoriler analitik düşünme, yaratıcı düşünme ve uygulamalı düşünmeden oluşmaktadır. Analitik düşünme,

karşılaşılan sorunları çözmeye ve karar verme süreçlerini bilgi temelinde gerçekleştirir. Yaratıcı düşünme ise sorun çözme aşamasında farklı seçenekler ve alternatif kararlar oluşturmayı vurgular. Uygulamalı düşünme ise bu becerilerin günlük hayatta karşılaşılan sorunlara etkin bir şekilde uygulanmasını içerir (Akt: Tok, Sevinç, 2012). Araştırmalar göstermektedir ki düşünme becerileri, geniş bir yelpazede farklı yetenekleri içeren ve oldukça çeşitli bir kavramdır. Çünkü bu beceriler, çeşitli zihinsel süreçleri ve yetenekleri gerektirir.

Yenilikçi düşünme becerisi ise bireyin bilgiyi öğrenme ve uygulama yeteneği, yeni ürün ve hizmetlerin tasarımı, problemlere yaratıcı çözümler üretme ve etkili yönetme becerilerini içerirken aynı zamanda çözüm sürecinde risk alabilme kapasitesini de ifade eder (EnGauge, 2003; Beers, 2011). Yenilikçi düşünme becerisi, bireyin tasarım yapma ve bir ürünü hayata geçirme sürecini kapsar (MEB, 2018). Yenilikçi düşünme becerisi, çevresindeki diğer insanlardan farklı bir bakış açısıyla düşünme, güçlü bir hayal gücü kullanma ve geniş bir perspektiften mevcut bilgileri değerlendirerek yeni fikirler üretme yeteneği olarak tanımlanabilir.

Bugün birçok eğitim kurumu, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde yeniliklere odaklanarak ilerlemektedir. Yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek için bireyin özgüvenini artırmaya, aktif problem çözme becerilerini teşvik etmeye, girişimciliği desteklemeye, eleştirel düşünme yeteneğini güçlendirmeye ve yeni fikirleri hayata geçirebilecek öz güvene sahip olmasına yönelik uygulamalar gerçekleştirilebilir. Eğitim kurumları, yenilikçi düşünme becerilerinin öğretilmesi kapsamında öğrencilerin merak duygularını harekete geçirecek içeriklere ve yeni, farklı fikirlere önem vermelidir. Bu şekilde, eğitimde yenilikçi düşünme becerilerinin öğretilmesi ve geliştirilmesiyle, geleneksel ortamlarda desteklenmeyen fikirlerin geliştirilmesine katkı sağlanabilir ve akademik performanslar iyileştirilebilir (Narayan, 2017).

Bireylerin eğitiminden sorumlu öğretmenler, öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirebilmek için sadece bu kavramla ilgili bilgi birikimine sahip olmakla kalmamalı, aynı zamanda bu becerilere sahip olmalıdır. Yenilikçi düşünme becerilerine sahip bir öğretmen; öğrencilerinin de yenilikçi yeteneklerini geliştirebilmek için eğitim-öğretim ortamında yaratıcılığı etkin bir şekilde kullanmalı, bilim ve teknolojik imkanlardan faydalanmalı, karşılaşılan problemlere yeni fikir ve çözüm yolları önermelidir. Öğretmenin bu davranış ve yenilikçi yaklaşımı, öğrencilerde bu becerinin

inşa edilmesinde yönlendirici bir rol oynar (Çağ ve Adıgüzel, 2016). Bu nedenle, öğretmenlerin yenilikçi düşünme ve yenilikçi düşünme becerilerine yönelik görüşleri oldukça önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde yenilikçi düşünme becerisine yönelik yurt içindeki ve yurt dışındaki ilgili araştırmalar sunulmuştur.

2.1. Yurt İçindeki İlgili Araştırmalar

Öztürk ve Summak (2015), ilkokul öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik düzeylerini araştırmış ve bu yenilikçiliği etkileyen faktörleri değerlendirmiştir. Çalışma, karma yöntem adı verilen nicel ve nitel yöntemlerin birleşimiyle yapılmıştır. Araştırmanın nicel kısmı, Gaziantep ilinin merkez ilçelerinde görev yapan 2012-2013 yılında 700 ilkokul öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler, Türkçeye uyarlanmış olan “Bireysel Yenilikçilik” ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Nitel veriler ise aynı okullarda görev yapan farklı branşlardan 15 öğretmenle yapılan görüşmelerle elde edilmiştir. Nicel veriler, parametrik analiz yöntemleriyle incelenmiş, nitel veriler ise içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda ilkokul öğretmenlerinin genellikle orta düzeyde yenilikçi oldukları belirlenmiştir. Yenilikçilik düzeyleri ile cinsiyet veya yaş arasında bir farklılık olmadığı, eğitim durumuna bağlı olarak sadece değişime direnç alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, yenilikçilik düzeylerini sorgulayıcı, öncü, kuşkucu, yenilikçi ve gelenekçi kategorilerinde değerlendirmişlerdir.

Şahin (2016) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmen adaylarının bilişim teknolojilerini ne kadar kabul ettikleri ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışma, tarama modeli kullanılarak yapılmış ve korelasyonel analiz ile nedensel karşılaştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 2015-2016 yıllarında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 1819 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde kişisel bilgi formu, Bireysel Yenilikçilik

Ölçeği (Kılıçer ve Odabaşı, 2010) ve Bilişim Teknolojileri Kabul Ölçeği (Baydaş, 2015) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının bilişim teknolojilerini kabul etme düzeyleri yüksek olarak belirlenmiştir. Bireysel yenilikçilik açısından ise öğretmen adaylarının orta düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Yenilikçilik bakımından genellikle ortalamanın üzerinde, özellikle sorgulayıcı kategorisinde oldukları görülmüştür. Öğretmen adaylarının bilişim teknolojileri kabul puanlarının, bölüm, sınıf ve yenilikçilik kategorilerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, bireysel yenilikçilik puanlarının da bölüm ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı düzeyde değiştiği saptanmıştır. Son olarak, öğretmen adaylarının bilişim teknolojilerini kabul düzeyleri ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında pozitif orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Tuysuz (2017) tarafından yapılan araştırmada, ortaokuldaki öğretmenlerin bireysel yenilikçilik düzeyleri ile örgütsel yaratıcılık algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları, Manisa/Salihli ilçesindeki resmi ortaokullarda görev yapan 237 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler, sene sonu seminer döneminde kişisel bilgi formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ve Örgütsel Yaratıcılık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. SPSS 21.0 programıyla analiz edilmiş ve bağımsız grup t-testi, ANOVA, Mann Whitney-U testi, Kruskal Wallis-H testi ve Spearman-Brown Korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin yenilikçilik düzeyleri genellikle “düşük düzey yenilikçi” ve “sorgulayıcı” kategorilerinde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre, öğretmenlerin “risk alma” alt boyutunda erkekler lehine anlamlı farklar bulunmuş ve “değişime direnç” alt boyutunda sayısal alanda çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin “deneyime açıklık” alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu ise öğretmenlerin bireysel yenilikçi olma durumlarının örgütsel yaratıcılık algıları üzerinde anlamlı düzeyde bir etkiye sahip olduğudur.

Kasapoğlu'nun (2018) yaptığı araştırmada, “Üniversite Yöneticilerinin Yenilikçilik ve Risk Alma Davranışlarına İlişkin Yönetici ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri” başlıklı çalışmada, üniversite yöneticilerinin yenilikçilik ve risk alma davranışlarına ilişkin öğretim elemanları ve yöneticilerin görüşlerini incelemiştir. Araştırma genel tarama modelinde tasarlanmıştır ve çalışma grubunu Karadeniz Teknik

Üniversitesi'nde çalışan 92 yönetici ve 211 öğretim elemanı oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla Yenilikçilik ve Risk Alma Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS 18 programına aktarılmış ve normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Parametrik istatistik teknikleri kullanılarak kişisel bilgiler ve katılımcı görüşleri incelenmiş; betimsel istatistikler, görüşlerin karşılaştırılmasında t-testi ve üç veya daha fazla görüşlerin karşılaştırılmasında ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, yöneticiler kendilerinin yenilikçilik ve risk alma davranışlarını genellikle “çoğu zaman” olarak değerlendirirken, öğretim elemanları yöneticilerin yenilikçilik ve risk alma davranışlarını “ara sıra” olarak değerlendirmiştir.

Yenice ve Alpak Tunç'un (2019) araştırması, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerini, bireysel yenilikçilik düzeylerini ve bu arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir ve çalışma grubu, eğitim fakültelerinde öğrenim gören 819 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler ve Sperman Brown Sıra Farkları Korelasyonu yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, öğretmen adaylarının genellikle yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin “yüksek” olduğunu, ancak bireysel yenilikçilik düzeylerinin “düşük” seviyede olduğunu ortaya koymuştur.

Sevinç ve Uyangör (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, meslek lisesi öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirilmiştir. Balıkesir il ve ilçelerinde mobilya ve iç tasarım bölümlerinde öğrenim gören 400 öğrenciden oluşan örneklem üzerinde gerçekleştirilen araştırmanın ölçek geliştirme süreci, literatürde belirtilen on aşama dikkate alınarak tamamlanmıştır. Araştırma sonucunda, 5'li likert tipinde 13 önermeden oluşan ve “yenilikçilik vizyonu,” “girişimcilik ruhu,” ve “fırsat odaklılık” olmak üzere üç boyuttan oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmiştir. Yenilikçi düşünme becerileri ölçeğinde yer alan üç faktör, toplam varyansın %68,27'sini oluşturmaktadır. Güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı .916 olarak tespit edilmiş ve ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şanlı ve Demirkaya (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ortaokul sosyal bilgiler ders kitapları, 2018 yılında yayımlanan sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması gereken temel becerilerden biri olan yenilikçi düşünme bağlamında

incelenmiştir. Çalışmanın materyalini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında kullanılan 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları oluşturmaktadır. Bu araştırma nitel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiş ve doküman analizi deseni kullanılmıştır. Uzman kişilerin görüşleri alınarak anahtar sözcükler belirlenmiş ve sosyal bilgiler ders kitapları bu kavramlar dikkate alınarak taranmıştır. Doküman incelemesi yöntemiyle toplanan veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Analizler sonucunda, yenilikçi düşünmeye yönelik ortaya çıkan kavramlar belirlenmiştir. 5. sınıf ders kitabında düşünme, yaratıcılık, tartışma, yenilik, yeni fikir gibi kavramlara yer verilmiştir. 6. sınıf ders kitabında ise tartışma, düşünme, yeni fikir, yaratıcılık, yenilik gibi kavramlar belirlenmiştir. 7. sınıf kitaplarında ise düşünme kavramına odaklanılmıştır. Sonuç olarak, 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının yenilikçi düşünme bakımından incelenmesi sonucunda düşünme ve tartışma kavramlarının en sık kullanılanlar olduğu belirlenmiştir. Yaratıcılık, yeni fikir ve yenilik kavramlarının ise az kullanıldığı görülmüştür. Araştırmacılar, sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyallerin yenilikçi düşünme becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanmasını önermişlerdir.

Yüceer (2022) araştırmasında, Osmaniye ilinde görev yapan 360 sınıf öğretmeninin mesleki yenilikçilik durumları ve uzaktan eğitime bakış açılarını incelemiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmış olup veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, “Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yenilikçilik Eğilimleri Ölçeği” ve “Uzaktan Eğitime Karşı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sürecinde, Covid-19 salgını nedeniyle alınan tedbirler sebebiyle okulların uzaktan eğitim sürecinde olması, öğretmenlerin okullarında bulunamamasına neden olmuş ve bu bağlamda veriler çevrimiçi anketler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin mesleki yenilikçilik eğilim düzeyleri “ortanın üstünde iyi” olarak değerlendirilmiştir. Uzaktan eğitime yönelik tutumları ise “orta” düzeyde bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin, erkek meslektaşlarına göre ve özel okullarda çalışan öğretmenlerin devlet okullarında çalışanlara göre daha yenilikçi oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, sınıf öğretmenlerinin mesleki yenilikçilik puanlarının mesleki kıdem, eğitim düzeyi, yaş, son bir yılda katıldıkları mesleki gelişim eğitimleri ve görev yaptıkları yerleşim birimi arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır.

Yalçın (2023) araştırmasında, Batman ilinde çalışan 182 beden eğitimi ve spor öğretmeninin bireysel yenilikçilik ve teknolojik pedagojik içerik bilgisi düzeylerini

incelemiş ve bu iki faktör arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmış olup, araştırma verileri genel bilgi formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği ve Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS 21.0 yazılımı kullanılmış ve tanımlayıcı istatistiklerde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Spearman Korelasyon testi gibi analiz yöntemleri de kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bireysel yenilikçilik ve teknolojik pedagojik içerik bilgisi düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğunu göstermiştir. Cinsiyet, mesleki deneyim, yaş, çalışılan okul düzeyi, eğitim durumu ve lisans mezuniyeti gibi değişkenler açısından bireysel yenilikçilik ve teknolojik pedagojik içerik bilgisi düzeylerinde anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Yurt içindeki çalışmalar incelendiğinde, genellikle bireysel yenilikçilik düzeyleri üzerine araştırmalar yapıldığı ve ilişkisel tarama modelinin sıkça kullanıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmalarda bireysel yenilikçilik düzeyleri ile yaşam boyu öğrenme, örgütsel yaratıcılık algıları ve bilişim teknolojilerini ne kadar kabul ettikleri gibi değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bunun yanı sıra katılımcı görüşlerine odaklanan, ders kitaplarının yenilikçi düşünce bağlamında ele alındığı, mesleki yenilikçilik durumları ve yenilikçi düşünme becerilerinin ölçüldüğü çalışmalara da rastlanmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin yenilikçilik düzeyleri iki çalışmada orta, iki çalışmada düşük, iki çalışmada ise ortalamanın üzerinde olarak değerlendirilmiştir. Ders kitaplarının incelendiği bir diğer çalışmada yenilikçi düşünmeye odaklı bazı kavramlara sıkça yer verilirken, bazı kavramlara yer verilmediği görülmüş, ders kitaplarının yenilikçi düşünme becerisini geliştirmeye yönelik hazırlanması önerilmiştir. Çalışmalarda yenilikçilik kavramına odaklanıldığı, yenilikçi düşünme kavramının ise geri planda kaldığı gözlemlenmiştir. Okul öncesi ve ilkökul düzeylerinde yenilikçi düşünme kavramının ele alındığı sadece birer çalışma bulunmaktadır. Eğitim ve öğretim alanında yenilikçi düşünme kavramı üzerine çok fazla çalışmanın olmadığı, ancak çalışmaların ortaya çıkış tarihlerine bakıldığında son yıllarda bu kavramın önem kazandığı gözlemlenmektedir.

2.2. Yurt Dışındaki İlgili Araştırmalar

Xu ve Chen (2010) çalışmalarında, üniversitelerin yenilikçi eğitim uygulamalarının öğrencilerin yenilikçi yeteneklerini geliştirmedeki etkilerini

araştırmıştır. Araştırma, yenilikçi düşünme ve eylemleri teşvik etmeye yönelik eğitim veren okulların, öğrencilerin robot tasarımı ve elektronik tasarım yarışmalarına daha fazla ilgi gösterdikleri ve bu yarışmalarda dikkat çekici başarılar elde ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Ness (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Texas Üniversitesi Sağlık Bilimleri öğrencilerine yönelik pilot bir yenilikçi eğitim programının etkilerini değerlendirmeyi hedeflemiştir. Araştırma, değerlendirme sonucunda bu eğitim programının farklı düşünme, problem çözme, yaratıcılık ve yenilikçi düşünmeyi destekleyen başarılı bir program olduğunu ortaya koymuştur.

Pihie, Bagheri ve Asimiran'ın (2014) çalışması, okul yöneticilerinin yenilikçi davranışlarını ve girişimci liderlik uygulamalarının öğretmenler tarafından nasıl algılandığını anlamayı hedeflemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenler, okul müdürlerinin yönetim becerileri ve eğitimlerinin, okuldaki yenilikçi uygulamaları teşvik ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca, müdürlerin girişimcilik uygulamaları ile okuldaki yenilikçilik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Suharyati (2017) tarafından yürütülen çalışma, öğretmen yenilikçiliği ile mesleki motivasyon arasındaki ilişkiyi anlamayı hedeflemiştir. Endonezya'daki öğretmen eğitimi programlarından mezun olan 144 öğretmenin katıldığı karma yöntemle gerçekleştirilen bu araştırma, mesleki motivasyon ile öğretmen yenilikçiliği arasında anlamlı, pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiştir.

Yudha, Dafik and Yuliati (2018), yaptıkları çalışmada öğrencilerin yaratıcı ve yenilikçi düşünme beceri düzeylerini belirlemek amacıyla Araştırmaya Dayalı Öğrenme (ADÖ) uygulamasını gerçekleştirmiştir. Çalışmaya 34 öğrenci katılmış ve nitel veri analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerileri konusunda farklı düzeylerde oldukları ve özellikle problem çözme süreçlerinde yaratıcı ve yenilikçi düşünme stratejilerini kullandıkları, bu sayede söz konusu becerilerin geliştiği gözlemlenmiştir.

Wisetsat ve Nuangchalerm (2019), çalışmalarında öğretmen adaylarının yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın katılımcı grubu, 2018 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında eğitim alan 128 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veri toplamak için gözlem formları, açık uçlu anketler ve görüşme formları

kullanılmıştır. Uygulama sürecinde katılımcılar üç gruba ayrılmış ve öğrenme aktiviteleri altı aşamadan oluşmuştur: hedef belirleme, beyin fırtınası, yenilik tasarlama, yansıtma, öğretim stratejileri ve değerlendirme. Farklı öğretim ortamı türleri, modelleme, elektronik kitap, dijital medya, diyagramlar, 3D uygulamalar ve kağıt bileşenleri şeklinde kullanılmıştır. Uygulama sonrası, verilerin toplanması ve analizinde hem nitel hem de nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, modellemenin büyük grup öğrenimi için, 3D uygulamalarının küçük grup öğrenmelerinde ve dijital ortamların bireysel öğrenim için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Suryaman ve Chaerul (2020), araştırmalarında yaratıcı ve yenilikçi düşünme becerileri üzerinde araştırmaya dayalı öğrenme yoluyla öğretim iskelesi etkinliğinin katkısını incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada durum araştırması deseni kullanılmış ve amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenen kriterlere uyan 6. sınıf öğrencileriyle çalışılmıştır. Katılımcıların bu kriterlere uygun olması, 6. sınıf öğrencisi olmaları, yenilik derslerini almış olmaları ve araştırmaya dayalı öğrenme yöntemlerini kullanmaya istekli olmalarını içermektedir. Veriler doküman incelemesi ve anketler aracılığıyla toplanmış, analizlerde nitel yöntemler kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, öğretim iskelesinin öğrencilerin yenilikçi ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Morad, Ragonis ve Barak (2021), çalışmalarında çeşitli alanlardan 100 yenilik tanımını ele almış ve bu tanımların analiz ve sentezini yaparak, eğitimde kapsamlı bir yenilikçi düşünce modeli tanımlamayı amaçlamıştır. Araştırmada, nitel veri analizi kapsamında tümevarım ve tümdengelim yaklaşımlarını birleştirmişlerdir. Bu süreçte 100 farklı yenilik tanımı içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve çeşitli kodlar ve kategoriler oluşturulmuştur. Analizler sonucunda, beş bilişsel yeterlilikten oluşan bir kavramsal model geliştirilmiştir. Bu beş yeterlilik; ihtiyaç veya sorunların tanımlanması, yeni fikirlerin üretilmesi, değişen düşüncelere göre sonuçların üretilmesi, yeni sonuçların uygulanması ve katma değeri olan sonuçların benimsenmesini içermektedir. Oluşturulan bu kavramsal model, farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin yenilikçilik yeterliliklerini geliştirmek için bir çerçeve olarak düşünülebilir.

Al-Mamary ve Alshallaqi (2022), çalışmalarında özerklik, yenilikçilik, risk alma, proaktiflik ve rekabet boyutlarının yeni bir girişim başlatma üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmacılar, bu amaçla iki devlet üniversitesinden 341 öğrenciyle çalışmayı yürütmüşlerdir. Çalışmada, 5’li likert ölçeğe sahip 21 maddelik bir

anket kullanılmıştır. Anketin ilk bölümünde demografik bilgilere, ikinci ve üçüncü bölümlerde ise girişimcilik eğilimine ve davranışlarına dair bilgilere yer verilmiştir. Verilerin analizinde AMOS istatistik programı kullanılmış olup anket çevrimiçi bir platformda uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, özerklik, risk alma, yenilikçilik ve proaktifliğin yeni bir iş girişimi başlatma niyeti üzerinde önemli etkilere sahip olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, rekabetçi ve agresif davranışların girişimcilik eğilimleriyle güçlü bir ilişki göstermediği tespit edilmiştir.

Xiang, Ge, Zhang, Budu ve Mei (2023), çalışmalarında Hemşirelik Lisans Derecesi (HLD) öğrencilerin klinik uygulama ortamlarıyla yenilikçi davranış arasındaki ilişkide başarı, öz yeterlik ve motivasyonun aracılık ilişkisini belirlemeyi hedeflemişlerdir. Araştırmaya toplam 588 HLD öğrencisi katılmış ve geçerli veriler 499 katılımcıdan elde edilmiştir. Katılımcılar, yenilikçi davranış anketi, klinik uygulama ortamı ölçeği, başarı motivasyon ölçeği ve yaratıcı öz yeterlik ölçeğini 2022’de çevrimiçi bir platformda doldurmuşlardır. Toplanan verilerin analizinde SPSS PROCESS uygulaması kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, pozitif bir klinik uygulama ortamının yenilikçi davranışların oluşumunda yaratıcı öz yeterlik ve başarı motivasyonu etkisine kısmen sahip olduğunu göstermiştir. Bu bulgular ışığında hem okulda hem de klinik ortamlarda hemşirelik öğrencilerine yenilikleri takip etme konusunda eğitim stratejilerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde, yenilikçi eğitim uygulamalarının etkileri, yöneticilerin yenilikçi davranışlarının öğretmenler tarafından algılanması, öğretmen yenilikçiliği ile mesleki motivasyon arasındaki ilişki, öğrencilerin yenilikçi düşünme düzeyleri, öğretmen adaylarının yenilikçi düşünme becerilerinin geliştirilmesi, yenilikçi düşünme modelinin tanımlanması, yenilikçiliğin yeni bir girişim başlatma üzerine etkisi ve hemşirelik lisans öğrencilerinin klinik uygulama ortamıyla yenilikçi davranışları arasındaki ilişki gibi konular üzerine odaklanıldığı görülmüştür. Araştırmalarda, katılımcı grupları üniversite öğrencileri, ortaokul öğrencileri, okul yöneticileri, öğretmenler ve öğretmen adaylarından oluşmuştur. Ayrıca yenilikçi düşünmeye yönelik araştırmaların eğitim ve sağlık alanında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Araştırmaların bulguları, yeni bir iş girişimi başlatma sürecinde özerklik, risk alma, yenilikçilik ve proaktifliğin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, öğretim yöntemlerinin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği ve

öğrencilerin problem çözme süreçlerinde yaratıcı ve yenilikçi düşünme stratejilerini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, mesleki motivasyon ile öğretmenlerin yenilikçilik düzeyi arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu bulunmuştur. Son olarak, okul yöneticilerinin girişimcilik uygulamaları ile okuldaki yenilikçilik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; yapılan araştırmanın modeline, araştırma grubuna, veri toplamada kullanılan veri toplama araçlarına, verilerin toplanma sürecine ve elde edilen verilerin analiz sürecine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerine yönelik görüşlerinin incelendiği nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, olayların ve algıların kendi doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde anlaşılmasını sağlamak üzere tasarlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırmaların temel özellikleri arasında araştırılan konunun derinlemesine anlaşılması, katılımcıların bakış açılarının vurgulanması ve anlam oluşturulmasına odaklanılması yer almaktadır. Bu tür araştırmalar, “ne kadar” veya “ne kadar iyi” sorularına yanıt aramaktan ziyade konuya geniş bir perspektif kazandırmayı amaçlar (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmacı, katılımcıların bakış açılarını öne çıkarmaya odaklanır ve katılımcıların neyi önemli ve anlamlı gördüklerini belirlemek, araştırmaya yön vermek açısından kritiktir. Bu nedenle, nitel araştırmaların temel amacı anlam oluşturmak olduğundan, katılımcıların bakış açılarını doğru bir şekilde yansıtabilmek büyük önem taşır (Özden ve Saban, 2019).

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden, nitel betimsel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel betimsel araştırma bir başkasının bakış açısını, bir olayın veya durumun ayrıntılı ve derinlemesine açıklamasını sunar (Stanley, 2015; Neergard vd., 2009). Nitel betimsel araştırmalarda temel amaç, katılımcıların deneyimlerini ve duygularını kendi doğal dil ve bakış açılarıyla en doğru şekilde açıklamalarına izin vermek ve bu betimlemeleri gerçekçi bir şekilde sunmaktır (Sandelowski, 2000; Merriam ve Tissdel, 2016). Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerine

yönelik görüşlerini öğretmenlerin bakış açısından ayrıntılı bir şekilde açıklamak amacıyla nitel betimsel bir desenle yapılandırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcı grubunu Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinden seçkisiz olmayan örnekleme yöntemiyle seçilen 54 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan sınıf öğretmenleri amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir.

Amaçsal örnekleme, belirli ölçütleri karşılayan ya da belirli niteliklere sahip olan bir veya birden fazla özel durumu incelemek amacıyla tercih edilen örneklem yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2020). Amaçsal örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilikte amaç oluşturulan örneklemde araştırılan probleme taraf olabilecek bireylerin maksimum düzeyde çeşitliliğini yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada Türkiye'nin farklı bölgelerinden, farklı özelliklerde sınıf öğretmenlerinin katılımıyla maksimum çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışma grubuna ait kişisel bilgiler Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1: Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Veriler

Katılımcı	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Yaş	Öğrenim Düzeyi	Çalıştığı Okul/ Yerleşim Yeri	Çalıştığı Kurum	Okuttuğu Sınıf Düzeyi
K1	K	1-5	26-30	Lisans	Köy	Devlet	2
K2	E	1-5	31-35	Lisans	İlçe	Devlet	1
K3	E	1-5	26-30	Lisans	Köy	Devlet	1
K4	E	1-5	26-30	Yüksek Lisans	Köy	Devlet	3
K5	E	1-5	26-30	Yüksek Lisans	İlçe	Devlet	3
K6	K	1-5	26-30	Yüksek Lisans	Köy	Devlet	3-4
K7	K	1-5	26-30	Doktora	İl	Özel	1
K8	K	21-25	41-45	Lisans	İl	Devlet	2
K9	K	1-5	26-30	Yüksek Lisans	İl	Özel	1
K10	K	6-10	26-30	Yüksek Lisans	İlçe	Devlet	3
K11	K	1-5	26-30	Lisans	Köy	Devlet	1-2-3-4

Tablo 3.1: Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Veriler (devamı)

K12	E	26 ve üstü	46 ve üstü	Lisans	İlçe	Devlet	4
K13	K	1-5	26-30	Doktora	İl	Özel	3
K14	E	11-15	36-40	Lisans	İlçe	Devlet	2
K15	E	6-10	31-35	Lisans	Köy	Devlet	2-3
K16	E	1-5	26-30	Lisans	İlçe	Devlet	1
K17	K	6-10	26-30	Lisans	Köy	Devlet	1
K18	K	1-5	26-30	Lisans	İl	Özel	1
K19	E	16-20	36-40	Doktora	İlçe	Devlet	4
K20	E	1-5	21-25	Yüksek Lisans	İlçe	Devlet	2
K21	E	6-10	26-30	Lisans	İl	Özel	3
K22	K	6-10	26-30	Yüksek Lisans	İl	Özel	4
K23	K	6-10	31-35	Yüksek Lisans	Köy	Devlet	4
K24	E	6-10	31-35	Lisans	Köy	Devlet	2
K25	E	1-5	26-30	Lisans	Köy	Devlet	3
K26	E	11-15	36-40	Lisans	İlçe	Devlet	4
K27	E	6-10	26-30	Yüksek Lisans	İlçe	Devlet	4
K28	K	1-5	26-30	Lisans	Köy	Devlet	2
K29	E	16-20	36-40	Lisans	Köy	Devlet	4
K30	K	1-5	26-30	Lisans	İl	Özel	3
K31	K	1-5	26-30	Lisans	İl	Özel	2
K32	K	6-10	31-35	Lisans	İl	Devlet	4
K33	K	1-5	26-30	Lisans	İl	Özel	4
K34	E	11-15	31-35	Lisans	İl	Devlet	1
K35	E	16-20	36-40	Yüksek Lisans	İlçe	Devlet	1
K36	K	6-10	31-35	Yüksek Lisans	İlçe	Özel	4
K37	E	1-5	26-30	Lisans	İlçe	Özel	3
K38	E	1-5	26-30	Lisans	İl	Özel	3
K39	K	1-5	26-30	Lisans	İlçe	Özel	4
K40	K	1-5	26-30	Lisans	İl	Özel	1
K41	K	1-5	26-30	Lisans	İl	Özel	3
K42	K	1-5	26-30	Yüksek Lisans	İl	Özel	4
K43	K	6-10	26-30	Yüksek Lisans	İl	Özel	3
K44	E	26 ve üstü	46 ve üstü	Lisans	İlçe	Devlet	4

Tablo 3.1: Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Veriler (devamı)

K45	E	26 üstü	ve 46 üstü	Lisans	İlçe	Devlet	4
K46	K	6-10	31-35	Yüksek Lisans	İl	Devlet	4
K47	K	6-10	31-35	Yüksek Lisans	İl	Devlet	3
K48	K	6-10	31-35	Yüksek Lisans	İl	Devlet	3
K49	E	1-5	21-25	Yüksek Lisans	İl	Devlet	1
K50	E	1-5	21-25	Yüksek Lisans	İl	Devlet	1
K51	E	1-5	21-25	Yüksek Lisans	İl	Devlet	2
K52	K	1-5	26-30	Yüksek Lisans	İl	Devlet	2
K53	K	1-5	26-30	Yüksek Lisans	İl	Devlet	2
K54	E	1-5	26-30	Yüksek Lisans	İl	Devlet	4

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine göre dağılımı incelendiğinde; 1-5 yıl kıdeme sahip 30 öğretmen, 6-10 yıl kıdeme sahip 14 öğretmen, 11-15 yıl kıdeme sahip 3 öğretmen, 16-20 yıl kıdeme sahip 3 öğretmen, 21-25 yıl kıdeme sahip 1 öğretmen ve 26 ve üzeri yıl kıdeme sahip 3 öğretmen bulunmaktadır. Ayrıca öğretim düzeyleri açısından incelendiğinde, 29 öğretmenin lisans, 22 öğretmenin yüksek lisans ve 3 öğretmenin doktora eğitimi aldığı görülmektedir. Araştırmaya katılan 54 sınıf öğretmeninden 37'si devlet kurumunda, 17'si ise özel bir kurumda çalışmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama süreci için araştırmacı tarafından tasarlanmış yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde genellikle belirli özel bilgileri içeren bir bölüm bulunurken, diğer bölümde katılımcıların konuyla ilgili düşüncelerini ifade edebilmeleri için esnek ve açık uçlu sorular yer almaktadır. Bu tür görüşmeler, önceden belirlenmiş kalıplar veya sıralanmış soruların kullanılmayarak, görüşme esnasında daha esnek bir şekilde soruların ifade edilmesine olanak tanır (Merriam ve Tisdell, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, katılımcılara belirli seçenekler arasından seçim yapma olanağı sağlamanın yanı sıra, araştırma konusuyla ilgili derinlemesine cevaplar almayı da mümkün kılar (Büyüköztürk vd., 2020).

Görüşme formu, kişisel bilgiler ve görüşme soruları olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Kişisel bilgiler kısmında araştırmacının cinsiyeti, mesleki kıdemi, yaşı, öğrenim düzeyi, çalıştığı okul/yerleşim yeri, okuttuğu sınıf düzeyi ve çalıştığı kurum bilgilerine yer verilmiştir. Görüşme formunun ikinci bölümünde ise sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerisine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan 10 açık uçlu soru yer almaktadır.

Görüşme formu oluşturulurken izlenen adımlar şu şekildedir:

- Araştırmacı tarafından yenilikçi düşünme becerilerine yönelik kuramsal çerçeve araştırılmış ve problem durumu tanımlanmıştır.
- Görüşme formuna, katılımcının kişisel bilgilerini girebileceği bir bölüm eklenmiş ve ikinci bölüme 10 adet açık uçlu soru yazılarak taslak form oluşturulmuştur.
- Doktora derecesine sahip iki uzmanın görüşü alınarak önerilen değişiklikler yapılmıştır.
- Görüşme formunun amaca uygunluğunu ve işlerliğini belirlemek amacıyla iki sınıf öğretmeniyle pilot uygulama yapılmıştır.
- Danışman öğretim elemanı ile yapılan görüşmelerden hareketle, forma nihai şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecine yönelik açıklamalar aşağıda belirtilmiştir.

- Araştırmaya yönelik veri toplama sürecine geçmeden önce gerekli izinler alınmış ardından Türkiye'nin farklı bölgelerinden seçkisiz olmayan örneklem yöntemiyle belirlenen gönüllü 54 sınıf öğretmeniyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
- Görüşmeler yüz yüze veya telefon görüşmesi şeklinde yapılmış ve görüşme sürecinde sınıf öğretmenlerinden izin alınarak ses kayıt cihazıyla görüşmeler kayıt altına alınmıştır.
- Görüşme öncesi araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine araştırmanın amacı kısaca açıklanmış ve görüşme sürecinde elde edilen verilerin yalnızca bu araştırma için kullanılacağı belirtilmiştir.
- Yüz yüze yapılan görüşmeler sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okullarda ders saatleri dışında boş bir sınıfta gerçekleştirilmiştir. Telefon aracılığıyla yapılan görüşmeler katılımcıların belirlediği bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir.

- Her görüşme yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür.

3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

3.5.1. Araştırmada Geçerlik

Araştırmanın geçerliği, ölçülmek istenenin doğru bir şekilde ölçülebilme derecesidir. Yani geçerlik, ölçülmek istenen şeyin karıştırılmadan doğru ölçülebilmesidir (Karasar, 2020). İç geçerlilik, bir ölçüm aracının sorularının amaçlarına ne kadar uygun ve başarılı bir şekilde yansıttığını değerlendiren bir kavramdır. Bu araştırmada, görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak amacıyla taslak form, uzman iki kişiye sunulmuştur. Bu uzmanlar, sınıf eğitimi ve Türkçe öğretmenliği alanında doktora derecesine sahip kişilerdir. Uzman görüşleri ışığında, taslak form üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, veri toplama aracının iç geçerliliği için formun hangi alanları ne kadar başarılı bir şekilde temsil ettiği göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda, anket formunun amaçlarına uygunluğunu belirlemek adına iki sınıf öğretmeniyle öncül görüşmeler yapılmış ve bu geri bildirimler doğrultusunda anket formu üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak nihai haline getirilmiştir.

Araştırma kapsamında, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde görev yapan 54 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilen yüz yüze veya telefon görüşmelerinden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Toplanan veriler, detaylı bir inceleme sonrasında geçici kodlar ve kategoriler halinde düzenlenmiştir. Oluşturulan geçici kodlar ve kategoriler, doktora derecesine sahip iki uzman tarafından değerlendirilmiş ve alınan eleştirilere dayalı olarak düzenlemelere tabi tutulmuştur. Ayrıca, araştırmanın tüm süreci boyunca tez danışmanının yaptığı inceleme ve değerlendirmeler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmanın dış geçerliliği ise araştırmanın genellenebilirliğini ifade eder. Nitel araştırmalarda amaç belli bir durumun derinlemesine incelendiğinden, geniş bir örneklemin olmaması ve seçilen yöntemin sadece yapılan çalışmaya özgü olmasından dolayı nitel araştırmaların genellenebilirliği düşüktür. Nitel araştırmalarda daha çok karşılaştırılabilirlik ve dönüştürülebilirlik kavramları dış geçerlikle ilişkili olarak ele alınır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu araştırmada dış geçerliği sağlamak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiş, veriler ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları

amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemiyle belirlenmiş, katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler yöntem bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.

3.5.2. Araştırmada Güvenirlik

Nitel araştırmalarda güvenirlilik, gözlemin doğruluğu yani çalışma ortamında meydana gelen her şeyin veri olarak kaydedilmesidir (Büyüköztürk vd., 2020). Bu araştırmada güvenirlilik, veri toplama sürecinde görüşmeler ses kaydına alınarak gerçekleştirilmiştir. Ses kayıtları ekleme yapılmadan olduğu gibi eksiksiz bir biçimde görüşme formlarına el yazısıyla yazılmıştır. Aynı zamanda veriler Excel programına doğrudan aktarılmıştır. Ayrıca güvenirlilik araştırmada ulaşılan sonuçlar ile toplanan verilerinin birbiriyle tutarlı olmasıyla da yakından ilişkilidir. Bu doğrultuda, araştırmanın kodları ve kategorileri bulguları en iyi şekilde temsil etmek için tez danışmanının görüşlerine başvurulmuş ve bu görüşler ışığında düzenlemeler yapılmıştır. Kodlar ve kategoriler, elde edilen bulgularla daha uyumlu olacak şekilde düzenlenmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Nitel analiz sürecinde araştırmacı, çalışma konusuna yönelik topladığı verilerden yola çıkarak bu veriler içinde gizli olan bilgiyi keşfetmeyi ve ortaya çıkardığı verileri raporlaştırmayı amaçlar. Araştırmada benimsenen ve nitel analiz türleri içinde en çok tercih edilen yöntemlerden biri olan içerik analizi; ağırlıklı olarak görsel ve yazılı verilerin analizinde kullanılan, araştırmacının konuya yönelik kategoriler geliştirdiği ve sonucunda kategorilerin içine giren kelime, cümle veya resimleri belirlediği bir analiz yöntemidir (Özdemir, 2007).

Bu araştırmanın veri analiz sürecinde araştırmaya katılan öğretmenlere K1, K2, K3, ..., K54 kod isimleri verilmiştir. Araştırmada birbirine benzeyen ve birbiriyle ilişkisi tespit edilen veriler belirli kod ve kategoriler altında bir araya getirilerek içerik analizi kapsamında derinlemesine çözümlenmiştir. Elde edilen kod ve kategoriler araştırmacı tarafından belirli zaman aralıklarıyla dört kez okunmuş, 2 uzman ve tez danışmanının da görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlemeler sonucu tablo ve şekillere son hali verilmiş ve yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmeye yönelik görüşlerinden nitel veri analizi sonucu elde edilen bulgular tablo ve şekiller halinde sistematik bir biçimde yorumlanmıştır.

4.1. Yenilikçi Düşünme Tanımlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme tanımlarına ilişkin görüşleri incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Tanımlarına İlişkin Bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı
Yaratıcılık	Yeni ürün, hizmet veya fikir geliştirme	K1, K3, K4, K12, K19, K21, K27, K41, K46, K47, K53, K54
	Mevcut durumu iyileştirme/geliştirme	K8, K17, K25, K28, K29, K39, K43, K50
	Farklı düşünme/farklı çözümler üretme	K6, K9, K26, K31, K35, K37, K43
	Geniş perspektifle bakabilme	K11, K15, K18, K26, K39, K40
	Var olanın amacı dışında kullanılması	K32, K51
Adaptasyon	Değişime uyum sağlama	K6, K9, K19, K22, K34, K36, K44, K45
	Yeniliklere ve değişime açık olma	K5, K10, K13, K14, K19, K29, K30, K36
	Yenilikleri benimseme	K5, K10, K13, K14, K20
Keşif	Yenilikleri keşfetme	K2, K9, K13, K23, K20, K25
	Araştırmayı sevmek, akıl yürütme	K2, K38, K45, K49
	Hayal gücü	K33, K42
Güncellik	Kendini geliştirme	K16, K24, K30
	Gündemi takip etme, yeniliklerden haberdar olma	K11, K30, K48
	Çağın ihtiyaçlarına uygun düşünme	K7
Özgünlük	Diğerlerinden farklı davranmak	K3, K52
	Herkesten farklı görmek	K15

Tablo 4.1’de sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme tanımlarına ilişkin kod ve kategoriler verilmiştir. En yaygın tanımların “yaratıcılık” üzerinde yoğunlaştığı tespit edilmiş olup yenilikçi düşünme, sınıf öğretmenleri tarafından en çok “yeni ürün, hizmet veya fikir geliştirme” olarak tanımlanmıştır.

Yenilikçi düşünmeyi “yaratıcılık” olarak tanımlayan sınıf öğretmenlerine göre; bireylerin özgün fikirler ortaya koyması, mevcut durumla yetinmemesi ve katkı sağlayarak daha üst seviyede bir çözüm veya ürün geliştirmeye çalışması, olaylara farklı bir perspektiften bakabilme yeteneği, konvansiyonel algıların dışında farklı şeyleri görebilme yetisi, mevcut ürünleri veya fikirleri sıra dışı şekillerde kullanarak özgün bir değer yaratma becerisi olarak ifade edilmiştir. Yenilikçi düşünmeyi “adaptasyon” olarak tanımlayan sınıf öğretmenleri; bireylerin yeniliklere ve değişime hızla uyum sağlayabilme yeteneği, mevcut bilgi ve birikimlerine sıkı sıkıya bağlı kalmayıp yeni fikirleri ve teknolojik gelişmeleri kendi yaşamlarına entegre etme becerisi, aynı zamanda teknolojinin getirdiği yenilikleri aktif bir şekilde takip ederek güncel kalma ve bu yenilikleri etkili bir şekilde kullanabilme kabiliyeti olarak açıklamışlardır. Yenilikçi düşünmeyi “keşif” olarak ele alan sınıf öğretmenleri; araştırma, hayal gücü ve akıl yürütme becerilerinin temelinde bulunan bir keşif süreci olarak tanımlamışlardır. Yenilikçi düşünme, bu bağlamda bilgi arayışı, yaratıcı hayal gücü kullanımı ve akıl yürütme becerilerinin birleşimiyle gerçekleşen bir keşif süreci olarak ortaya çıkmaktadır. Yenilikçi düşünmeyi “güncellik” olarak tanımlayan sınıf öğretmenleri, bireylerin çağın gereksinimlerine uygun düşünme yeteneğini vurgulamışlardır. Bu bağlamda güncel bilgileri takip ederek yeniliklerden haberdar olma ve bu bilgileri kullanarak kendini sürekli olarak geliştirme becerisi ön planda tutulmuştur. Yenilikçi düşünme, içinde bulunulan çağın dinamiklerine ayak uydurabilme ve güncel bilgiler ışığında kişisel gelişimi destekleme sürecidir. Son olarak “özgünlük” olarak tanımlanan yenilikçi düşünme; bireylerin, çevrelerindeki diğer insanlardan farklı bir tutum sergileyerek olaylara alternatif açılardan bakabilme ve benzersiz bir bakış açısı geliştirebilme yeteneği olarak ifade edilmiştir.

4.2. Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Bireylerin Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde yenilikçi düşünme becerisine sahip bireylerin özelliklerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Bireylerin Özelliklerine İlişkin Bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı
Bilişsel Özellikler	Araştırmacı	K1, K6, K7, K8, K10, K12, K28, K29, K39, K42, K44, K45, K47,
	Çağa/teknolojiye uyum sağlayan	K2, K5, K6, K22, K24, K26, K34, K35, K36, K37, K43, K46
	Sorgulayan	K1, K4, K7, K8, K18, K27, K31, K32, K39, K40, K50
	Problem çözen	K3, K4, K6, K14, K19, K31, K32, K37, K43, K49
	Teknolojiyi doğru kullanan	K1, K2, K5, K6, K12, K14, K36
	Teknolojiyi takip eden	K5, K11, K12, K13, K14, K36
	Teknolojik bilgi sahibi	K2, K7, K11, K24, K25
	Eleştirel düşünen	K7, K18, K22, K23
	Kendini güncelleyebilen	K9, K27, K30,
	Geniş bir perspektiften bakan	K4, K26, K48
	Güncel bilgiyi takip eden ve bilgiye ulaşabilen	K6, K25
	İraksak düşünen	K4, K31
	Akıl yürüten	K12, K38
	Farklı zeka alanlarını işe koşan	K2
	Yansız düşünen	K45
	Kalıp yargılardan uzak olan	K15
	Hayal gücünü kullanan	K21
	Analitik düşünen	K20
	Bilimsel bilgiyi kabul eden	K5
Kişilik Özellikleri	Yaratıcı	K1, K3, K4, K6, K19, K22, K23, K25, K32, K33, K34, K41, K51
	Gelişime ve değişime açık	K9, K16, K24, K26, K28, K30, K34, K35
	Yeniliğe açık	K9, K13, K15, K17, K35, K36, K39
	Eleştiriye açık	K17, K24, K27, K30, K34, K41
	Öngörülü	K1, K12, K30, K32, K33, K40
	Üretken	K12, K14, K18, K39
	Ön yargısız	K13, K16, K34, K35
	Cesur	K3, K15, K40
	Özgürlükçü	K29, K38, K52
	Özgüvenli	K3, K44
	Dışa dönük	K15, K38
	Mükemmeliyetçi olmayan	K30
	Girişimci	K41

Tablo 4.2: Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Bireylerin Özelliklerine İlişkin Bulgular (devamı)

	Dikkatli	K42
	Sabırlı	K45
	Adaletli	K45
	Meraklı	K1, K7, K8, K10, K11, K28, K29, K35, K42, K53
	Öğrenmeye istekli	K4, K8, K10, K11, K34
	Azimli	K8, K31
Duyuşsal Özellikler	İradeli	K18
	Özgün	K1, K3, K4, K12, K54
	Lider	K3, K28
	İletişime açık	K11, K24
	Çevre farkındalığına sahip	K1, K25
	Farklılıklara saygılı	K17

Tablo 4.2 incelendiğinde yenilikçi düşünme becerisine sahip bireylerin özellikleri bilişsel özellikler, kişilik özellikleri, duyuşsal özellikler ve çevreyle ilişkili özellikler olmak üzere çeşitli kategorilerde incelenmiştir. Sınıf öğretmenleri “bilişsel özellikler” bakımından yenilikçi düşünen bireyleri değerlendirdiklerinde; araştırmacı bir yaklaşım sergileyen, karşılaştıkları bilgileri sorgulayarak kabul eden ve farklı zeka alanlarını kullanarak problemlere yaratıcı çözümler üretebilen bireyler olarak nitelendirmişlerdir. Bu kişilerin çağımızın teknolojik gelişmelerini yakından takip ederek, sahip oldukları teknolojik bilgi birikimini ihtiyaçları doğrultusunda etkili bir şekilde kullanabilen, hayal gücü yüksek ve olaylara tarafsız bir bakış açısıyla yaklaşan bireyler olduğuna vurgu yapılmıştır. Ayrıca bu bireylerin kalıp yargılardan uzaklaşarak olaylara farklı perspektiflerden bakma yetenekleri de öne çıkarılmıştır. Yenilikçi düşünen bireyler “kişilik özellikleri” açısından değerlendirildiğinde gelişime ve değişime açık, eleştirilere duyarlı, geleceği öngörebilen, cesur bir yaklaşıma sahip, olaylara dikkatlice ve sabırla yaklaşan bireyler oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca mükemmeliyetçi olmak yerine mevcut durumu değerlendiren ve üretken bir tutum sergileyen kişiler olarak tanımlanmışlardır. “Duyuşsal özellikler” bağlamında değerlendirilen yenilikçi düşünen bireyler; yeni bilgileri öğrenmeye istekli olmaları, bilmedikleri konulara duydukları merak ve azimle yeni bilgileri öğrenme çabası içinde olmalarıyla dikkat çekmektedirler. “Çevreyle ilişkili özellikler” bakımından değerlendirilen yenilikçi düşünen bireyler; toplum içinde diğer bireylerden farklı olarak gerekli sorumlulukları üstlenen, liderlik vasfına sahip, çevrelerindeki olay ve durumların farkında olan, gelişmiş insan ilişkilerine sahip, iletişim becerisi yüksek ve farklılıklara saygılı bireyler olarak öne çıkmaktadır.

4.3. Yenilikçi Düşünme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisine Yönelik Bulgular

Bu başlık altında yenilikçi düşünme becerisinin diğer becerilerle ilişkisine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kategoriler Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Yenilikçi Düşünme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisine Dair Bulgular

Kategori	Katılımcı
Destekleme	K1, K2, K4, K5, K8, K12, K15, K16, K17, K19, K20, K22, K23, K26, K28, K30, K31, K33, K37, K40, K42, K46, K47, K52
Kapsama	K6, K7, K11, K13, K25, K29, K32, K35, K38, K39, K43, K49, K50
Alt Yapı Oluşturma	K3, K9, K14, K24, K36, K48, K51, K53, K54
Tamamlama	K10, K18, K21, K27, K34, K41, K44, K45

Sınıf öğretmenleri yenilikçi düşünme becerisi ile diğer beceriler arasındaki ilişkiyi değerlendirdiklerinde, en yaygın görüş “destekleme” kategorisinde yer almaktadır. Bu kategoride becerilerin birbirleriyle bağlantılı olduğu ve birbirlerini güçlendirdiği vurgulanmaktadır. Örneğin, yenilikçi düşünme becerisi diğer becerileri desteklerken aynı zamanda diğer becerilerin de yenilikçi düşünme becerisinin gelişimine katkı sağladığı belirtilmektedir. Bu perspektif, becerilerin bir bütün olarak ele alınması gerektiğini ve birbirleriyle etkileşim halinde olduklarını vurgulamaktadır. Bu kategoride yer alan öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Bir düşüncenin ya da ürünün ortaya çıkma aşamasından sonuca kadar olan süreçte, yaptığı her şey diğer düşünme becerileriyle desteklenerek yapılır” (K1), “Bütün düşüncelerin bir arada olduğunu varsayarsak, yenilikçi düşünme diğer düşünme becerileri ile ilişkilidir” (K2), “Çünkü diğer becerileri kullanırken yenilikçi düşünme becerilerine yer verilmesi o becerilerin de kullanım alanlarını genişletir ve geliştirir” (K5), “Yenilikçi düşünme tek başına yeterli değildir, diğer becerilerin de olması gerekir” (K20), “Yenilikçi düşünmeyi tek başına ele alamayız. Bunun yanı sıra yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, iletişim, problem çözme becerileri de gereklidir. Çağın gereklerine uyum sağlamak için bunların bir arada

kullanılması gerekir” (K23), “Düşünce biçimlerini sarmal yapıda olduğunu düşünüyorum. Yaratıcı düşünme ve yenilikçi düşünme biçimlerinin birbiriyle ortak hareket ettiğini, birbirini desteklediğini söyleyebilirim” (K33), “Beceriler de birbirine bağlı disiplinler arasındır, ancak beceriler bütünlüğü olursa sonuca ulaştırır. Nasıl dersler birbiri içine geçmiş bir yapıda ise beceriler de öyledir. Örnek vermek gerekirse bence bütün beceriler birbirini etkiler” (K37) şeklinde ifade edilmiştir.

Yenilikçi düşünme becerisi ile diğer beceriler arasındaki ilişkiye yönelik ikinci en sık görüş, “kapsama” kategorisinde yer alır. Bu perspektife göre, yaratıcı düşünme, problem çözme, sorgulama ve eleştirel düşünme gibi becerilerin bir araya getirilerek yenilikçi fikirlerin başarılı bir şekilde oluşturulup uygulandığı vurgulanmaktadır. Bu görüşe göre, yenilikçi düşünme diğer becerileri kapsar ve yenilikçi düşüncenin farklı becerilerin bir arada kullanılmasıyla geliştiği belirtilmektedir. Bu kategori içerisinde yer alan bazı görüşler, doğrudan alıntı yapılarak aşağıda ifade edilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Diğer beceriler örneklem, yenilikçi düşünme ise evrendir. Yenilikçi düşünme birçok beceriyi içinde barındırır” (K11), “Yenilikçi düşünebilmek için birçok beceriyi bir arada kullanmak gerekir. Örneğin özyönetim becerisi olan bir insan yeni fikirleri sorgular ve geliştirir” (K25), “Yenilikçi düşünen biri ileri görüşlüdür. Bugünden yarının ihtiyacını ve nelerin önemli olduğunu bilir. Buna yönelik çalışmalar yapıp kararlar alır. Eleştirel düşünür, fikirleri sorgular, miadını doldurmuş bilgiyi ayıklar. Yaratıcıdır, yeni fikirler üretip kararlar alır ve bunları uygular. Yenilikçi düşünen bireylerde bu becerilerin var olması gerekir, ilişkili becerilerin bir arada kullanılmasıyla yenili birey olabiliriz” (K32) şeklinde ifade edilmiştir.*

Yenilikçi düşünme becerisinin diğer becerilerle ilişkisine yönelik görüşler doğrultusunda oluşturulan bir diğer kategori “alt yapı oluşturma” olmuştur. Bu bakışa göre eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme gibi beceriler yenilikçi düşünme becerisinin temelini oluşturur. Bu bağlamda, yenilikçi düşünmenin gelişimi ve etkin bir şekilde uygulanması için bu becerilerin varlığı ve güçlü bir temel oluşturduğu vurgulanmıştır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Bir kişide örneğin teknoloji alanında yeterli bilgi beceri yoksa yeni çıkan teknolojik bir icadı kullanamaz. Diğer beceriler*

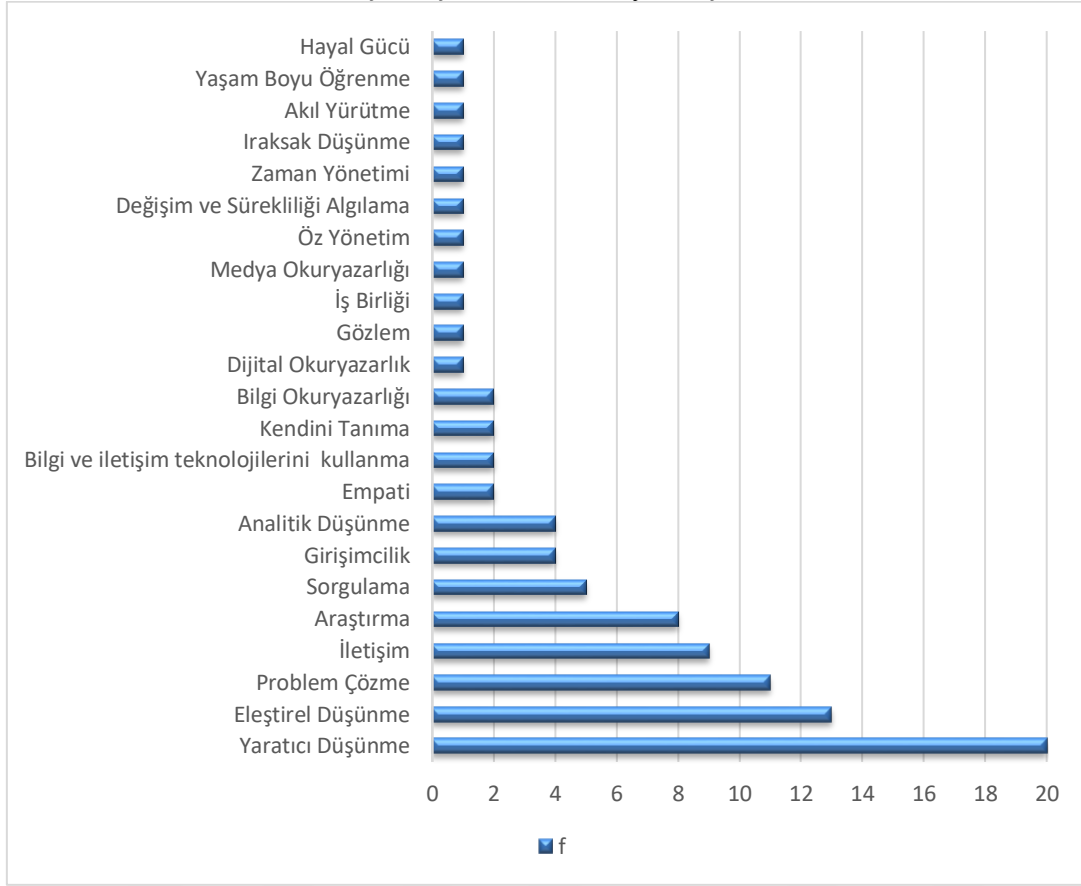
yenilikçi düşünme becerisi için alt yapıdadır. İlişkili olarak düşündüğüm beceriler ise eleştirel düşünme, yaratıcılık ve iletişim. Günümüzde iletişim becerisi olmazsa olmaz. En önemlisi iletişim, iletişim olmadan yeniliklere açık olamazsınız. Yeniliklerden haberdar olmak için iletişim gerekli” (K14), “Bireyin yenilikçi düşünme becerisini sahip olabilmesi için analiz etme, problem çözme, bilgiyi kullanma gibi becerileri de kullanması ve bireyde var olması gerekir. Bunlar olmadan birey yenilikçi düşünemez” (K36) şeklinde ifade edilmiştir.

Bu bölümde ilgili öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan son kategori “tamamlama” olmuştur. Bu kategoriye göre yenilikçi düşünme ile ilişkilendirilen becerilerin varlığı, yenilikçi düşünmenin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar. Bu kategoride yer alan öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntılanarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Risk alma, yaratıcılık ve üretkenlikle ilişkilidir birbirini tamamlar sonunda yenilikler ortaya çıkar biri olmadan diğeri eksik kalır” (K18), “Birbirini tamamlamayan düşünceler uygulamalar tam başarılı olamazlar. Düşüncenin günlük yaşamla uyum sağlaması başarının vazgeçilmezidir” (K44), “Beceriler birbirinin tamamlayıcısıdır biri olmazsa diğeri eksiktir” (K45) şeklinde ifade edilmiştir.*

Sınıf öğretmenlerine “Yenilikçi düşünme becerisi diğer becerilerle ilişkili midir? Neden? Örnek vererek açıklayınız.” sorusu sorulmuştur. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin tamamı yenilikçi düşünme becerisinin diğer becerilerle ilişkili olduğunu ifade etmiş, ilişkili olduğunu düşündükleri becerilere örnekler vermişlerdir. Sınıf öğretmenlerine göre yenilikçi düşünme becerisiyle ilişkili olan beceriler Şekil 4.1’de sunulmuştur.

Şekil 4.1: Yenilikçi Düşünme Becerisiyle İlişkili Olan Beceriler

Sınıf öğretmenlerinin yanıtlarına göre yenilikçi düşünme becerisiyle en çok ilişkili olan beceri “yaratıcı düşünme” becerisidir. Bu beceriyi eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, araştırma, sorgulama, girişimcilik, analitik düşünme, empati, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, kendini tanıma, bilgi okuryazarlığı takip etmektedir. Hayal gücü, yaşam boyu öğrenme, akıl yürütme, ıraksak düşünme, zaman yönetimi, değişim ve sürekliliği algılama, öz yönetim, medya okuryazarlığı, iş birliği, gözlem ve dijital okuryazarlık becerileri ise en az ilişkili görülen beceriler olarak öne çıkmaktadır.

4.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerine “Kendinizi yenilikçi düşünme becerilerine sahip bir birey olarak görüyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.4’te sunulmuştur.

Tablo 4.4: Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	Katılımcı
Yenilikçi düşündüğünü ifade edenler	Teknolojik uygulamaları takip etme	K12, K19, K22, K26, K32, K43, K46, K47, K48, K53
	Günceli takip etme	K9, K11, K19, K26, K30, K34, K51, K52
	Özgün ürün/fikir oluşturma	K18, K21, K31, K39, K41, K43, K49, K50
	Problem çözmede alternatif yollar deneme	K3, K6, K14, K23, K34
	Bireysel farklılıkları dikkate alma	K21, K34, K43, K45
	Değişime açık olma	K27, K33, K34, K41
	Yenilikleri aktarma	K20, K25, K30, K54
	Araştırma yapma	K7, K35, K36
	Meraklı olma	K10, K35
	Öngörülü olma	K38, K42
	Gözlem yapma	K7
	Bilgiye erişme motivasyonuna sahip olma	K13
	Online eğitimlere katılma	K18
	Geniş perspektiften bakabilme	K22
	Yabancı dil öğrenme	K32
Yenilikçi düşünemediğini ifade edenler	Gelenek göreneklere bağlılık	K4, K5, K24
	Konfor alanından çıkamama, alışkanlıkların kolay terk edilememesi	K8, K17, K28
	İmkanların kısıtlı olması	K2, K37
	Kültürel birikimler	K4, K5
	Maddi imkanlar	K24, K40
	Ön yargılı olma	K13, K29
	Zaman darlığı	K15
	Disiplini elden bırakmamak	K16
	Üşengeçlik	K28
	Uyum sağlayamama	K44

Tablo 4.4'e göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin görüşleri çoğunlukla "yenilikçi düşündüğünü ifade edenler" kategorisine dahil edilmiştir. Bu kategoriye göre sınıf öğretmenleri; karşılaştıkları problemlere farklı çözüm yolları üretebilme yeteneği, ihtiyaç duydukları bilgiye erişme ve bu bilgiyi kendi yaşamlarında etkili bir şekilde kullanabilme becerisi, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak zengin içerikler sunma yetisi, güncel ve teknolojik gelişmeleri takip ederek hayatlarına entegre etme kabiliyeti, bilmedikleri konulara duydukları merak ve öğrenme isteği doğrultusunda araştırma yapma gibi özelliklerinden dolayı yenilikçi düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu

kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Özellikle Harran’da çalışmaya başladığımdan beri birçok soruna karşı yeni çözümler arıyorum. Diğer öğretmenlerden farklı şeyler yapıyorum. Sıra düzenini haftalık değiştiririm. Dersi farklı ortamlarda işlemeye çalışırım. Toplum Arap kökenli olduğu için Türkçeyi pek bilmiyor. Bu soruna yönelik e-la-kin sistemi yerine buraya uygun hece sistemini seçtim.” (K3), “Kendimi tanıyorum, ihtiyacım olan bilgiyi seçip kullanabilirim, bilgi hayatımı adepte edebilirim.” (K13), “Çünkü ben bireysel farklılıkları dikkate alarak bir planlama yaptım. Planlı, üretken olmam bence beni yenilikçi yapar.” (K21), “Günümüze en yakın yaşadığımız sorun deprem. Bunu bile çocuklarla düşünüp nasıl önlem alınabilir, bu konuda neler yapılabilir diye bunu düşündük. İleriye yönelik çözüm önerileri ürettik. Mühendislik becerilerini de işin içine katarak çözümler düşündük.” (K23), “Örneğin Roblox oyunundan bahsediyorum. Çocukların ilgisini çeken şeyleri takip edip derse uyarlıyor, bir konu ile ilişkilendiriyorum.” (K30), “Mesleki anlamda ihtiyaç duyulan dijital becerileri öğrenip uygulamaya çalışıyorum. Yabancı dil seviyemi yükseltmeye çalışıyorum.” (K32), “Örnek vermem gerekirse bu yıl sınıfta klasik yöntem olan ses temelli okuma yöntemiyle okuma yazma öğrettim. Ama öğrenemeyen son bir öğrencim için basara yöntemini kullandım.” (K34), “Çünkü süregelen, alışılmış olandan başka farklı şeyler denerim. Öğrencilerimle, velilerle, arkadaşlarımla iletişim kurarken de her zaman o farklılıklara saygı duyar, olumlu çözüm odaklı iletişim kurarım.” (K43) şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.4’te yer alan “yenilikçi düşünemediğini ifade edenler” kategorisine dahil edilen öğretmen görüşlerine göre, bu görüşün gerekçesi olarak çeşitli faktörler öne çıkmıştır. Bu faktörler arasında yaşadıkları çevredeki sınırlı teknolojik imkanlar, geleneksel eğitim anlayışı ile yetişmiş olmalarının etkisiyle gelenekselci eğitimi uygulamanın daha kolay gelmesi, bazı yeniliklere karşı ön yargı, yeninin her zaman olumlu sonuçlar getirmeyeceği düşüncesi, geleneksel eğitimle başarı elde etmiş olmaları ve eğitimdeki hızla değişen yeniliklere uyum sağlamada zorluklar yaşama gibi faktörler bulunmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Teknolojiye istediğim şekilde ulaşamıyorum. Örneğin yapay zekaya ilgi duyuyorum, imkanlar kısıtlı olduğu için de yerinde inceleyemiyorum.” (K2), “Var olan yeniliklerin hayatımıza adaptesi noktasında bazı kültürel değişimlerin de olduğunu farz edersek yenilikçi düşünmenin tamamıyla hayatımıza aktarılacağını doğru bulmuyorum. Çünkü kültürel birikimlerimiz geleneksel tutumlarımız bizi biz yapan şeyler.” (K5), “Var olan neyse onu kabullenici bir yapım var. Biraz da konfor anlamından çıkmak istemediğim için yenilikçi düşünme becerilerimin gelişemediğini düşünüyorum.” (K8), “Disiplin, bir kural olması için bazen yeniliklere kapalı oluyorum.” (K16), “Maddi kaynakların yetersiz olması, öğrenci ve velinin ilgisiz olması.” (K24), “Yeni şeyleri araştırmaya üşenirim, her zaman bildiğim yoldan gitmek daha kolay gelir.” (K28), “Meslekte kıdemli olduğum için yeniliklere tam olarak uyum sağlayamıyorum” (K44) şeklinde ifade edilmiştir.

4.5. Yenilikçi Düşünmeye İhtiyaç Duyulan Durum ve Ortamlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmeye ihtiyaç duyduğu durum ve ortamlar incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.5’te sunulmuştur.

Tablo 4.5: Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünmeye İhtiyaç Duyduğu Durum ve Ortamlar

Kategori	Kod	Katılımcı
Öğretme Süreci	Sözlü ve yazılı ifade etkinlikleri	K4, K7, K12, K15, K16, K17, K26, K30, K31
	Dikkat çekme etkinlikleri	K1, K28, K30, K36, K42,
	Tamamlayıcı etkinlikler (oyun, kulüp, deney...)	K3, K34, K39, K41, K54
	Değerlendirme etkinlikleri	K1, K28, K49, K50, K51
	Bireysel farklılıklara yönelik etkinlikler	K33, K34
	Tartışma etkinlikleri	K7, K20
Problem Durumları	Gündelik hayat problemleri	K2, K3, K5, K17, K20, K52
	Sınıf içi davranış problemleri	K18, K23, K31, K40, K53
	Mevcut bilgilerin yetersiz kaldığı durumlar	K24, K29, K32, K35
	Yetersiz imkan/araç-gereç	K6, K8, K17, K46

Tablo 4.5: Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünmeye İhtiyaç Duyduğu Durum ve Ortamlar (devamı)

	Kişiler arası sorunlar	K14, K47
Üretme/Tasarlama	Materyal tasarlama	K3, K10, K13, K21
	Ders planı hazırlama	K9, K31, K43
	Sanatsal faaliyetler	K38, K48
Kitleleri İlgilendiren Problemler	Afetler (deprem, sel, fırtına...)	K3, K23, K25, K44
	Covid-19 pandemi süreci	K25, K44
	Ani gelişmeler	K3, K19
Teknolojik Uygulama	Web 2 araçları	K10, K14, K19, K36
	Etkileşimli materyal kullanımı	K19, K37
	Artırılmış gerçeklik uygulamaları	K11
Kişisel ve Mesleki Gelişim	Araştırma yapma	K22, K24, K41
	Hizmet içi eğitimler	K11, K26
İletişim	Zümre toplantıları	K27, K43
	Velilerle iletişim	K27, K45

Tablo 4.5'e göre sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerine ihtiyaç duyduğu durum ve ortamlar incelenmiş; elde edilen veriler öğretme süreci, problem durumları, üretme/tasarlama, kitleleri ilgilendiren problemler, teknolojik uygulama, kişisel ve mesleki gelişim ve iletişim olmak üzere çeşitli kategoriler altında değerlendirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yanıtlarının en çok dahil edildiği “öğretme süreci” kategorisi üzerinde yapılan değerlendirmede, sınıf öğretmenleri özellikle Türkçe derslerinde eleştirel okuma ve yazma etkinliklerinde, dersin başlangıcında öğrencilerin dikkatini çekme ve dersin sonunda değerlendirme yapma gibi aşamalarda, beden eğitimi ve oyun derslerinde, tartışma, canlandırma ve serbest zaman etkinliklerinde yenilikçi düşünceyi etkin bir şekilde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Değerlendirme kısmında çocukların ortaya koyacağı bir yargı ya da ürün olduğunda onların bu şekilde düşünmesini sağlayarak yaratıcı durumlar ortaya koymalarını bekliyorum.” (K1), “Bahçe oyunlarında, derslerde, materyal yapımında, çocukların sosyal ortamlarında yenilikçi düşünmeye başvuruyorum.” (K3), “Türkçe derslerinde eleştirel yazma, eleştirel okuma yaparak çocukların farklı bakmalarını, yenilikçi düşüncelerini sağlıyorum. Gazete

haberlerini sorgulayıp inceliyoruz mesela.” (K4), “Sınıfta kuraklık olursa ne olur ile ilgili tartışma ortamı yarattık. Ardından elektrikli araçların kullanımı, neden kullanmıyoruz gibi sorular sordum. Eleştirel ve yaratıcı konuşma ortamları oluşturdum.” (K7), “Örneğin Türkçe dersinde okuduğumuz metinleri canlandırırız. Matematik dersinde rol oynayarak yapıyoruz.” (K15), “Çocukların dikkatini çekmek için kullanıyorum. Dersten bir örnek vermek gerekirse düşünme becerileri dersinde beyin ve kalp ile ilgili sohbet ettik. Sonrasında herkes kendi zihnindeki beyni çizsin, beynin ne gibi özellikleri olmalı, kendileri özellik ekliyor, onların yenilikçi düşünmesini sağlıyorum.” (K30) şeklinde ifade edilmiştir.

“Problem durumları” kategorisinde yer alan görüşler incelendiğinde sınıf öğretmenleri; günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri çözerken, sınıfta öğrenciler arasında ortaya çıkan sorunları çözmede, alt yapı ve donanımın yetersiz olduğu durumlarda, öğretmenler arasında veya velilerle yaşanan problemleri çözmede yenilikçi düşünceyi etkin bir şekilde uyguladıklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Örneğin asansörü bulan adam yüksek binalara çıkma sorunu çözmek için yeni bir şey üretti. Bir sorunun olması insana yeni şeyler düşündürür.” (K3), “Örneğin, biz bir dağ köyündeyiz, bahçe tehlikeli. Çit çekilmesi uzun bir süreç. Bende büyük bir sınıf ayarladım. Zeka oyunları, jimnastik oyunları için bu mekânı kullanıyorum.” (K6), “Öğretmenler arasında, velilerle bir problem olduğunda çözüm bulma sırasında kullanıyoruz.” (K14), “Günlük hayatta örneğin bir eşyan yok ise bunun yerine ne kullanabilirim gibi nesneleri amacı dışında kullanırken yenilikçi düşünürüm.” (K17), “Herhangi bir durumda mevcut bilgilerimle sorunları çözemediğimde bilgiler miadını doldurduğunda yeni fikirlere ihtiyaç duyarım.” (K32) şeklinde ifade edilmiştir.

“Üretme/tasarlama” kategorisinde yer alan öğretmen görüşleri incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin günlük ders planlarını hazırlarken, materyal geliştirme süreçlerinde ve sınıf içerisinde yapılan sanatsal etkinlikleri düzenlerken yenilikçi düşünmeye başvurduklarını belirtmişlerdir. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Doktora tezimde hikaye ağacı adlı bir materyal geliştirmiştım. Bunu sınıfımda kullandım. Yani özet çıkarmayı farklı, yeni bir yöntemle ele aldım.”* (K13), *“Yaptığım el sanatları hat çalışmalarımı kullanırım.”* (K38), *“Ders planlarımı hazırlarken, derse dair etkinlikleri ortaya koyarken genellikle yenilikleri denerim, teknoloji kullanımına önem veririm.”* (K43) şeklinde ifade edilmiştir.

“Kitleleri ilgilendiren problemler” kategorisine dahil edilen görüşler incelendiğinde; sınıf öğretmenleri deprem, sel, fırtına gibi doğal afetlerde, pandemi sürecinde ve beklenmedik bir durumda (örneğin, planlanmamış bir olay) yenilikçi düşüncüyü devreye soktuklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoride yer alan öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Bir kriz, plansız yaşanan bir gelişmeyle karşılaştığımda başvururum. Örneğin uzaktan eğitime geçtiğimizde etkileşimli materyaller, web2 araçları kullandım.”* (K19), *“Ani bir afet durumunda kendimi ve çevremdekileri korumak için o an şartlara göre yeni yollar bulurum.”* (K25), *“Örneğin Covid-19 salgınında uzaktan eğitime geçildi depremler gibi doğal afetlerde yeni çözümler için yenilikçi düşünmeye başvurduk ve yeniliklere uyum sağladık.”* (K44) şeklinde ifade edilmiştir.

“Teknolojik uygulama” kategorisine dahil edilen görüşler incelendiğinde sınıf öğretmenleri artırılmış gerçeklik kullanarak sanal müze gezileri düzenleme, akıllı tahta üzerinden dijital eğitim uygulamalarını kullanma, Web2 araçlarıyla sunum hazırlama, padlet, YouTube gibi uygulamaları kullanarak yenilikçi düşünceye başvurdukları tespit edilmiştir. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Mesela sınıfımda artırılmış gerçeklik kullandım, sanal müze gezileri yapıyorum.”* (K11), *“Özellikle derslerimde öğrencilerin ilgisini çekmeyen, sıkıcı gelen konu ve kazanımlarda web2 araçlarını, dijital eğitim uygulamalarını, yenilikçi öğretim tekniklerini kullanmaya çalışıyorum.”* (K36), *“Örneğin fen bilimleri dersinde ‘bitkilerin yaşam döngüsü’ konusunda teknolojik cihazların derse dahil ederek, öğrencilerin de aktif katılımıyla ders işliyorum.”* (K37) şeklinde ifade edilmiştir.

“Kişisel ve mesleki gelişim” kategorisi incelendiğinde, sınıf öğretmenleri hizmet içi eğitimlere aktif olarak katılım sağlayarak ve kendi öğrenme süreçlerinde araştırma yaparak yenilikçi düşünme becerilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “*Mesleki gelişim sağlamak için hizmet içi eğitimler de kullanıyorum.*” (K11), “*Yüksek lisans sürecimde ödev ve araştırmalarımnda kullandım.*” (K22), “*Kendimi eksik hissettiğim bir konuda araştırma yapar, kendime yeni bilgiler katarım.*” (K24) şeklinde ifade edilmiştir.

"İletişim" kategorisi incelendiğinde sınıf öğretmenleri; meslektaşlarıyla yaptıkları toplantılarda mesleğe yönelik gelişmeleri tartışırken ve velilerle sınıftaki işleyişe yönelik değerlendirmelerde yenilikçi düşünceyi devreye soktuklarını ifade etmiştir. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “*Esasici, daimici eğitim anlayışına sahip meslektaşlarımla sohbet ederim. Onların eğitimdeki yenilikleri fark etmesi, sorgulaması için onlarla sohbet ederim. Onlara yeniliklerin bizi daha ileriye götürebileceğine yönelik çağımızdan örnekler veririm. Velilerimle veli toplantılarında sınıfa yönelik yeni fikir, öneri, çözüm, farklı bakış açılarını sorar, onların fikirlerini değerlendiririm.*” (K27), “*Bunun yanında meslektaşlarımla iletişim halinde olduğum durumlarda, okul idarecilerimiz ve cümlelerle eğitim öğretim planladığımız süreçte yenilikçi düşünürüm.*” (K43) şeklinde ifade edilmiştir.

4.6. Çevrenin Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirme Durumlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin “Çalıştığınız kurumun/çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna yönelik görüşleri incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6: Çevrenin Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	Katılımcı
Çevre yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip	Kurumun alt yapı olanakları	K7, K12, K13, K18, K21, K27, K43, K45, K46, K47
	Mesleki ve kişisel gelişimi destekleme	K9, K10, K17, K50
	Çağın ihtiyacına yönelik seçmeli dersler	K7, K13, K33, K48
	Demokratik okul iklimi	K27, K39, K44, K49
	Eğitim yöneticilerinin yenilikleri desteklemesi	K15, K26, K30
	Sosyal etkinliklerin planlanması	K16, K39, K41
	Ulusal ve uluslararası projelere katılım	K19, K30, K32
	Güncel eğitim programları	K36
	Velilerin güncel eğitim uygulamalarını takip etmesi	K14
	Dijital yayınlar	K39
Çevre yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip değil	Okulun fiziksel alt yapı yetersizliği	K2, K11, K20, K23, K24, K25, K28, K29, K37, K38, K40, K42
	Geleneksel eğitim anlayışı	K4, K8, K22, K25, K31, K35, K37, K38
	Yöneticilerin kurumsal vizyona sahip olmamaları	K5, K34, K51, K52, K53
	Çevrenin kültürel değerleri	K3, K6, K35, K54
	Mesleki yorgunluk	K1, K20
	Kurumun bireylerin istek ve ihtiyaçlarına önem vermemesi	K37, K42
	Okulun il merkezine uzak olması	K6, K23
	İfade ve beceri derslerine önem verilmemesi	K1
	Yasal prosedürler	K35

Tablo 4.6’ya göre, sınıf öğretmenlerinin yanıtlarının en çok dahil edildiği “çevre yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip” kategorisinde bu durumu destekleyen gerekçeler arasında; çalıştıkları kurumun gelişmiş olanaklara sahip olması, öğretmenlerin gelişimine yönelik eğitimlerin planlanması, çağın ihtiyaçlarına yönelik seçmeli derslerin eğitim programlarında yer alması, okulda karar alma sürecine herkesin aktif olarak katılımı, velilerin güncel gelişmeleri takip etmeleri ve eğitimdeki yenilikleri desteklemeleri, e Twinning, Erasmus, TÜBİTAK gibi projelere katılımın yönetici, veli ve paydaşlar tarafından desteklenmesi öne çıkmıştır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Zaten çalıştığım kurum özel bir okul olduğu için düşünüyorum. Çünkü çağa uygun iklim değişikliği derslerimiz, STEM derslerimiz, bunlara yönelik alt yapımız, fuarlarımız, kitaplarımız var. Çocukları tamamen düşünmeye sevk eden kitaplarımız var.” (K7), “Evet çalıştığım kurum

öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri için hizmet içi eğitime önem vermekte ve eğitimlerin inovatif olması için özen gösteriyorlar. Örneğin en son aldığımız hizmet içi eğitim Finlandiyalı Maarif Rossi tarafından “eğlenceli matematik” başlıklı bir eğitimdi.” (K9), “Çalıştığım kurum özel okul olduğu için altyapı olarak çok fazla materyale, uygulamalara sahip. Robotik kodlama dersleri, bilgisayar laboratuvarları var. İmkan olarak birçok imkana sahip.” (K13), “Velilerimiz sosyal medyada gördükleri etkinlikleri bizim de sınıflarımızda çocuklarına yapmamızı istiyor. Veliler yeni fikir ve etkinlikleri takip ediyor ve destekliyor.” (K14), “Çalıştığım kurum, iş arkadaşlarım teknoloji konusunda bilgi sahibiler. Okulumuz e Twinning okulu projelere etkin katılım sağlar. Velilerde e Twinnig sürecinde katılım sağladı. Veliler destekleyici, yeniliklere açıktır.” (K19), “Okul idare yeniliklere açık okul ile ilgili bir karar alınacağı zaman öğretmenler toplantısı yaparak bizim fikirlerimiz de başvurur. İdarenin aldığı bir kararı eleştirmemize fırsat verirler. Okul alt yapı imkan olarak merkezi bir okul alt katta halk eğitime bağlı sosyal bir alan var. Drama, halk oyunları, el işleri kursları var. Altyapı olarak birçok okuldan daha iyi imkanlara sahibiz.” (K27), “Kesinlikle okulum yenilikleri destekleyici bir tavır sergiliyor. Okul idaresi aynı zamanda yeniliklere yönlendiriyor. STEM etkinlikleri, uluslararası projeler, kulüpler yapıyoruz. Bütün imkanları okul idaresi sağlıyor.” (K30), “Okulumda sürekli farklı projelerle öğretim faaliyetleri destekleniyor. Bizler de sınıflarımızda e Twinning, Erasmus gibi projeler sayesinde çocukları farklı öğretim yöntem ve teknikleri öğretim materyalleri kullanarak yenilikçi düşünmeyi destekliyoruz.” (K32), “Çalışmakta olduğum kurum, PYP uygulamalarına yer veriyor. Bu nedenle ders planlarımızda pek çok yenilikçi yaklaşımla düzenlenmiş etkinlik ve uygulama yer alıyor.” (K36), “Evet düşünüyorum. Kurumumda üç adet komite mevcut. Araştırma Geliştirme, Basın Yayın ve Tören Komitesi. Bu komitelerde her bölümden öğretmenler bir araya gelerek sorun olan uygulamalarda onarımlar yapıyoruz. Özel günler için yeni nasıl kutlamalar, anmalar yapabiliriz diye konuşuyoruz. Çocukların çalışmalarından oluşan dijital dergi yayımına başladık.” (K39) şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.6’da “çevre yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip değil” kategorisine dahil edilen öğretmen görüşleri incelendiğinde, bu durumun çeşitli gerekçelerle açıklandığı görülmektedir. Bu gerekçeler arasında; çalıştıkları kurumun alt yapı ve donanımının yetersiz olması, velilerin eğitim sürecine yönelik alınan kararları desteklememesi, okulun merkeze uzak olmasından dolayı ihtiyaçların zamanında

karşılanamaması, geleneksel eğitim anlayışına sahip yöneticilerin tutumu, toplumun kültürel normlarından dolayı yeniliklere kapalı olması, yasal gerekçeler nedeniyle öğretmenin yenilikçi fikirlerini uygulamaya dönüştürememesi gibi faktörler öne çıkmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Çalıştığım okulda beden derslerinin dahi her gün yapılmaması, müzik dersleri de ve farklı bir şeyler ortaya koymaya çalıştığım da meslektaşlarımdan yorulmuyor musun, sıkıcı değil mi gibi sözler duyuyorum. Okul ve meslektaşlarımı bu konuda yeterli görmüyorum.”* (K1), *“Okulumuzun bir bilgisayar laboratuvarı bile yok. Okul idaresi de en küçük bir etkinlikte bile ne gerek var sen dersini anlat git deniyor. Bu konuda kısıtlandığımı düşünüyorum.”* (K2), *“Çalıştığım okul çevresi, veliler yeniliklere çok kapalı bir toplum. Kızlarını bile okutmuyorlar. Yeni bir şey yapmak istediğimde sıcak bakmıyorlar. Arap kültürü hakim olduğu için yeniliklere kapalılar.”* (K3), *“Gelişime çok kapalı bir toplumda göre yapıyorum. İl merkezine çok uzak bir köy olduğu için İl ile tek iletişim araçları bendim. Benim etkinliklerime, ders işleyişime bile başta tepki aldım. Okulda idareci de öğretmen de benim. Çevre gelişimine kapalı, güven ortamından çıkmak istemiyorlar.”* (K6), *“Yeterli alt yapı, materyal, destekleyici bir eğitim okulumuzda yok. İdareciler konfor alanından çıkmak istemiyor. Veliler de yeniliklere kapalı. Uğraşmak istemiyorlar. Nedeni ise okuldaki öğretmenler kıdemli Mesleki yorgunlukları var, uğraşmak istemiyorlar.”* (K20), *“Devletten emekli olan ya da ayrılan öğretmenler kolejde çalışmaya devam ettiği için eğitime de eski düzenleri, kendi sistemleri ile devam etmek istiyorlar. Öğretmen anlatır, öğrenci dinler şeklinde devam ediyor.”* (K22), *“Çalıştığım kurum sobalı bir köy okulu, altyapı olarak imkanlar kısıtlı. Çocuklar ilçeye bile çok nadir gidebiliyor. Çocuklar bu yüzden çok kısıtlı düşünüyor. Hiç asansöre binmemiş çok çocuk var. Aileler ve yaşadığım çevre yenilikçi düşünme konusunda çok eksik sebebi köy şartları ve imkanlar.”* (K23), *“Zümre toplantıları, öğretmen kurul toplantıları gibi öğretmenlerin bir araya geldiği zamanlar oluyor ama eğitim uygulamalarının tartışıldığı ortamlar ne yazık ki yok. Özellikle kurum müdürlerinin uygun eğitim ortamlarını oluşturup eğitim paydaşlarını bir araya getirip güncel konulardaki eğitim problemlerini ve çözüm yöntemlerini konuşabileceğimiz ortamlar yaratmıyor”* (K34), *“Okul idaresinin uyması gereken bazı prosedürler var. Bunların dışına çıkamadıklarını düşünüyorum.”* (K35), *“Okul çalışanların maddi*

doğunluğunu sağlamıyor, fabrika işçisi gibi uzun süre çalıştırıyor. Özel okul olmasına rağmen hiçbir teknoloji kullanılmıyor, milyonlarca lira kazandıkları ve kayıt aldıkları halde ucuza personel çalıştırma peşindeler.” (K37) şeklinde ifade edilmiştir.

4.7. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Yenilikçi Düşünme Becerilerindeki Değişime İlişkin Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin “Mesleki kıdemimize göre yenilikçi düşünme becerilerinizdeki değişimi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusuna yönelik görüşleri incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.7’de sunulmuştur.

Tablo 4.7: Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Yenilikçi Düşünme Becerilerindeki Değişime İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	Katılımcı
Kıdem arttıkça yenilikçi düşünme becerisinin artması	Mesleki tecrübe ve donanım	K1, K3, K9, K12, K14, K15, K16, K20, K22, K24, K28, K30, K31, K40, K43, K45, K51
	Mesleki gelişime yönelik uygulama/eğitim	K7, K11, K19, K34, K35, K38, K46
	Yenilikçi çevre/meslektaş	K10, K18, K37, K50
	Yeni öğrencilerin ihtiyaçlarına göre gelişme	K25, K41, K48
	Teknolojik donanım	K23, K31, K49
	Küresel sistemde varlığını korumak	K26
Kıdem arttıkça yenilikçi düşünme becerisinin azalması	İdealistliğin azalması	K21, K29, K32, K33, K42, K44, K54
	Geleneksel meslektaşlar	K5, K17, K21, K33, K42, K52
	Yeni fikirlerin toplumda kabul görmemesi	K4, K5, K6, K53
	Alana yönelik alışılmış etkinlikleri kullanma	K8, K21, K27
	Geleneksel eğitimin başarı sağlaması	K4, K5, K47
	Mesleki yorgunluk	K13
	Okulun yetersiz alt yapısı	K2
	Akademik sınavlar	K36
	Yoğun iş yükü	K39
	Öğretim sürecinde zorunlu programları uygulama	K33

Tablo 4.7’ye göre sınıf öğretmenlerinin görüşleri çoğunlukla “kıdemim arttıkça yenilikçi düşünme becerilerim arttı” kategorisine dahil edilmiştir. Bu durumu destekleyen gerekçeler arasında mesleki kıdemleri arttıkça kazandıkları tecrübe ve bilgi birikimlerinin artması, zaman içinde çeşitli kurs ve seminerlere katılarak öğrenme süreçlerinde alternatif

yolları keşfetme, yeni öğrencilerle tanıştıkça bireysel farklılıklara yönelik farklı öğretim yöntemleri uygulama, teknolojik bilgi birikimlerinin artması ve eğitim sistemi içinde varlığını sürdürebilmek için sürekli kendilerini yenileme ihtiyacı gibi faktörler öne çıkmıştır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Bir önceki yıldan ders çıkardığım oluyor. Benim için en güzel yenilikler sene sonunda kendi kendimi değerlendirip eksik yönlerim üzerinde düşünmek ve çözümler ortaya koymak oluyor.”* (K1), *“Önceden karar almada kararsız, çekingen davranırken tecrübelerim sayesinde yeni kararları uygularken daha cesur davranıyorum. Acaba bunu yaparsam ne olur demiyorum, daha özgür kararlar alabiliyorum.”* (K3), *“İlk zamana göre şu an daha fazla yenilikçi düşüncelerimi pratiğe çevirebilirim. Şu an kıdem yılım arttıkça doktora da yaptığım için yenilikçi düşünme becerilerimin arttığını düşünüyorum.”* (K7), *“Kıdemim arttıkça katıldığım proje, etkinlik, yüksek lisansa başlamam dolayısıyla yenilikçi düşünme becerilerimin geliştiğini düşünüyorum.”* (K11), *“İlk göreve başladığım dönemde tecrübem yoktu diğer öğretmenlerde gördüğüm şeyleri uyguladım. Ama kıdemim arttıkça öğrencilerle drama, mentol, kodlama, oyun ve fiziki etkinlikler, öğrenciye hitap eden uygulamalar yeni şeyler öğrendim.”* (K22), *“Yeni öğrenciler tanıdıkça çocukların ihtiyacına göre yenilikçi düşünme becerimde artış gözlemledim.”* (K25), *“Değişen ve gelişen küresel sistemde sağlıklı şekilde var olmak için sürekli kendimi geliştirmem gerekiyor. Okul ikliminde hep aktif ve değişime ayak uydurmak gerekiyor. Öğretim programları, öğrenme yöntemleri her an değişmekte.”* (K26), *“Mesleki olarak 11.yılımdayım. Neredeyse 30’a yakın seminer ve kurs faaliyetine katılıp bu programlardan sertifika aldım. Kesinlikle öğretmenlik yaptığım ilk yıllardan farklı bir noktadayım. Mesleğim ilk yıllarında neden olmadı diye kendimi çok sorgularken şimdiki yaklaşımım farklı çözüm yolları deneyip problemleri çözmek.”* (K34), *“Yıllar geçtikçe ve yeni öğrenciler tanıdıkça yenilikçi düşünme becerilerim de gelişiyor. Yeni öğrenciler, yeni karakterler bana da yeni şeyler katıyor.”* (41) şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 4.7’de “kıdemim arttıkça yenilikçi düşünme becerilerim azaldı” kategorisine dahil edilen öğretmen görüşleri gerekçelerle açıklanmıştır. Bu gerekçeler arasında iş arkadaşlarının geleneksel eğitimi benimsemesi, zaman içinde idealistliğin azalması, özel sektörde öğretmene yüklenen yoğun iş yükü, öğretim sürecinde zorunlu

programı yetiştirme kaygısı nedeniyle yenilikçi etkinliklere vakit ayırlamaması, akademik sınavlara hazırlanırken geleneksel yöntemin başarı getirdiğine olan inanç ve okulun yetersiz olanaklara sahip olması gibi faktörler öne çıkmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Üniversiteden mezun olduğunuzda daha çağdaş ve yeniliklere açıkken meslek hayatına atılıyorsunuz. Fakat çalışmaya başladığınız ortamda tutucu ve geleneksel yapıda öğretmenlerin fazla olması, toplumda başarılı olarak anılmaları sizin de bazı şeylere karşı davranışlarınızı olumsuz etkiliyor.”* (K5), *“İş arkadaşlarım kıdemli kişiler. Sadece sisteme şikayet ediyorlar. Bende bu ortama uyum sağladım zamanla.”* (K17), *“İlk yıllar heyecan varken, şimdi sadece alışkanlık üzerine dersler yapıyorum. Bunun sebebi okul idaresi, idarenin yaklaşımı.”* (K21), *“Yıldan yıla alan hakimiyetim arttığı için yeni şeyler öğrenme oranım her yıl azalmakta. Kıdemim arttıkça yenilikçi düşünmem azalıyor diyebilirim.”* (K27), *“Mesleğimin ilk yıllarında daha yenilikçi ve yaratıcı olduğumu düşünüyorum. Nedeni ise ilk yıllardaki heyecan, merak gittikçe kaybediliyor. Özel hayat sorunları, evlenme, bireyin anne baba olmasıyla yüklenen yeni sorumluluklar yenilikçi düşüncemin giderek azalmasına sebep oluyor.”* (K32), *“Mesleğe ilk başladığımda daha istekli ve heyecanla yaptığım etkinliklerim vardı. Ancak çalıştığım kurum sebebiyle kendime özgü etkinliklerimin, planlarımın kısıtlandığını düşünüyorum. Kurumun kendi planladığı bir ders süreci olduğu için ben yeni fikirlerimi çekinerek yapıyorum.”* (K33), *“Özel sektörde sorumluluk alanı ve yükü daha fazla olduğu için işe yetismeye çalışmaktan yaratıcılık ve yenilikçi düşünsek bile uygulama yapmaya her zaman vakit olmuyor. Bu sebeple bazı inovatif fikirlerimin köreldiğini düşünüyorum.”* (K39), *“Mesleki kıdemime göre şu an ilk idealistliğim yok. Çünkü çalıştığım kurumlarda genel olarak öğretmen olarak değer görmedim. Okul yöneticilerim bana lider olmadılar olmadılar. Benim de düşüncelerim zamanla köreldi. Okulun çalışanlara karşı bir esnekliği olmadı, işin maddi doyum sağlamadı.”* (K42) şeklinde ifade edilmiştir.

4.8. Sınıf Öğretmenlerini Yenilikçi Düşünmeden Alıkoyan Sebeplere İlişkin Bulgular

Bu bölümde “Sizi yenilikçi düşünmeden alıkoyan sebepler var mıdır? Varsa nelerdir?” sorusuna yönelik görüşler incelenmiştir. 6 sınıf öğretmeni kendilerini yenilikçi

düşünmeden alıkoyan herhangi bir sebep olmadığını belirtirken, 48 sınıf öğretmeni yenilikçi düşünmelerini engelleyen sebeplere ilişkin görüşlerini paylaşmıştır. Bu görüşlerden yola çıkarak, elde edilen veriler kod ve kategorilere ayrılarak Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8: Sınıf Öğretmenlerini Yenilikçi Düşünmeden Alıkoyan Sebeplere İlişkin Görüşler

Kategori	Kod	Katılımcı
Çevresel Sebepler	Yöneticiler	K4, K6, K10, K13, K20, K24, K38, K40, K43, K46, K47, K48, K52
	Velinin tutumu	K6, K11, K13, K16, K28, K38, K43
	Zamanın yetersizliği	K10, K15, K17, K21, K34, K36
	Toplumda kabul görmeme	K5, K35, K41, K43
	Öğretmenlerin tutumu	K4, K20, K24, K43
	Kültürel değerler	K3, K29, K41
	Öğrencilerin olumsuz davranışları	K13, K30
	Sosyal medya	K20, K41
	Doğal afetler	K26
Örgütsel Sebepler	Altyapı/donanım yetersizliği	K2, K10, K11, K12, K25, K29, K37, K42
	Yoğun iş yükü ve çalışma saatleri	K29, K31, K33, K39, K54
	Zorunlu akademik program	K9, K21, K22, K49, K50
	Öğretim programının yoğunluğu	K15, K17, K22, K51
	Sınav sistemi	K22, K40
Ekonomik Sebepler	Öğretmen maaşlarının yetersizliği	K14, K17, K32, K37, K39, K40
	Maddi ödenek sağlanmaması	K10, K12, K13, K16, K24, K44
Kişisel Sebepler	Düşük motivasyon	K6, K28, K38
	Alışkanlıklar	K8, K41
	Özel hayat problemleri	K32, K44
	Önyargı	K35, K45
	Üşengeçlik	K10
	Yorucu olması	K1

“Beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan sebepler var” diyen sınıf öğretmenlerinin görüşleri Tablo 4.8’de “çevresel sebepler”, “örgütsel sebepler”, “ekonomik sebepler” ve “kişisel sebepler” olmak üzere çeşitli kategorilerde incelenmiştir. “Çevresel sebepler” kategorisinde sınıf öğretmenlerinin yeniliklere kapalı olmalarına neden olan çeşitli çevresel faktörler ele alınmıştır. Bu faktörler arasında; toplumun yeniliklere karşı olumsuz tutumu, velilerin yeniliklere destek vermemesi, zamanın yetersizliği, okul yönetiminin yeniliklere negatif yaklaşımı, sosyal medyanın yanlış kullanımı ve

değerlendirilmesi, kırsal bölgelerde yaşayan bireylerin kültürel değerlerine olan bağlılığı gibi etkenler öne çıkmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Genel olarak topluma hakim olan geleneksel bakış açısı ve çevre faktörüdür. Toplumda kabul görmeme de beni engelleyen nedenlerdendir.”* (K5), *“Milli eğitimin baskısı, kuralcı olması, velilerin yeniliklere kapalı olması yani dış etkenlerin engel olduğunu düşünüyorum. Bazen de kendi içinde engeller olabiliyor. Benim isteksiz olmamdan da kaynaklanıyor.”* (K6), *“Veli profili en büyük engel. Okulun yeterli donanımına sahip olmaması, çevrenin kırsal gelişmemiş bir yer olması engel.”* (K11), *“Veliler birçok konuda izin vermek istemiyor, maddi harcama yapmak istemiyor.”* (K16), *“Çevre, okul idaresi, çalışma arkadaşlarım, sosyal medya alıkoyan sebeplerden. Medyadan gelen bilgiler olduğu gibi kabul ediyoruz. Nedeni, niçini araştırmıyoruz.”* (K20), *“Ekonomik durumlar, etkinlikler, yenilikler için ekstra paraya ihtiyaç duyulması, çevre, diğer meslektaşların umursamaz olması, okul idaresi beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan sebepler arasında.”* (K24), *“Başta öğretmeni kendisi, düşünceleridir. Bir de velilerin bakış açıları olaylara karşı tutumları etkilidir. Bir de özel okulda yönetim kadrosu büyük engel teşkil ediyor her şey olması gerektiği gibi olur anlayışındalar.”* (K38), *“İş arkadaşları ve idarenin davranışları, çocukların zaman zaman kıymet bilmemesi, velilerin tavırları gibi olumsuzluklar beni yenilikçi düşünmeden alıkoyar. Bir de yenilikçi düşünerek ortaya attığın fikirlerin problemleri çözmemesi, yenilikçi fikirlere değer verilmemesi, teşvik edilmemesi gibi durumlar beni alıkoyar”* (K43) şeklinde ifade edilmiştir.

“Örgütsel sebepler” kategorisi kapsamında sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen faktörler arasında; okulun gerekli alt yapı ve donanımına sahip olmaması, öğretim programının yoğunluğu, özel okullarda öğretmenlere atanmış olan ek iş yükü ve sorumlulukların bulunması gibi etmenler ön plana çıkmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; *“Örneğin yaparak yaşayarak öğrenmesini istediğim şeyler mevcut değil. Her şeyi sözel olarak anlatıyorum, gezi, gözlem veya imkanlar yetersiz. Akıllı tahta, internet de olmadığı için sözel olarak anlatmak mecburiyetindeyim.”* (K2), *“Beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan program, kazanımların*

yoğun olması. Yetiştirme kaygısı olduğu için ekstra şeylere zaman kalmıyor.” (K15), “Beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan sebepler müfredatın yoğun olması, velilerin akademik başarı beklentileri, zamanın kısıtlı olması beni yenilikçi düşünmeden alıkoyuyor.” (K17), “Beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan sebep şu, zümrece hareket ediyor olmak. Alınan ortak kararlara özel okul olduğu için uymak mecburiyetindeyiz. Konuları yetiştir, çocuğu sınava hazırla. Bu tarz zorunluluklar olduğu için yapmak istediklerimi özgürce yapmaya zaman kalmıyor.” (K22), “Evet, özel sektörde bulunan iş yükü ve iş tanımı dışında verilen sorumluluklar beni alıkoyuyor. Bunun dışında bütün günün uzun saatler çalışmanın vermiş olduğu yorgunluk da insanı yoruyor. Bir de özel okulun öğretmene verdiği maaş çok düşük bu da motivasyonu düşürüyor.” (K39) şeklinde ifade edilmiştir.

“Ekonomik sebepler” kategorisine göre sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen faktörler arasında; yetersiz maaşlar ve yenilikçi etkinlikler için yeterli eğitim bütçesinin sağlanmaması gibi ekonomik zorluklar bulunmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan en önemli sebep öğretmen maaşları. Bizler geçim sıkıntısı, hayat pahalılığını düşünmekten yeniliklere açık olmayı düşünemiyoruz.” (K14), “Beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan en büyük sebep maddi doyuma ulaşamamam, ekonomik sıkıntılar.” (K39) şeklinde ifade edilmiştir.

“Kişisel sebepler” kategorisine göre sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen faktörler arasında; alışkanlıklarını kullanarak öğretim sürecini yönetmeyi tercih etmeleri, yenilikleri takip etmek ve uygulamak için gerekli motivasyona sahip olmamaları, yeniliklere karşı ön yargılı olmaları ve yeniliklerin uygulanma sürecinin yorucu olması gibi kişisel etmenler önemli rol oynamaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Günlük hayatımda beni yoracağını düşündüğüm için sıklıkla yenilikçi düşünmüyorum.” (K1), “Beni yenilikçi düşünceden alıkoyan sebepler vardır. Nedeni ise bazı şeylerin rutin haline gelmiş olması, alışkanlıklarım, yaşam şartlarımin iyileşmesi ile yeniliğe ihtiyaç duymamam.” (K8),

“Beni yenilikçi düşünmeden alıkoyan dışsal bir sebep yok bazen üşengeç davranmam var. Bu da içsel bir engel.” (K10), “Kendimden kaynaklı içsel motivasyonumun düşük olması benim için engel teşkil ediyor.” (K28), “Bazen ne kadar da çabalasak karşımızdakinin düşüncelerini değiştiremiyoruz. Böyle durumlarda gerek okuldaki yapacağım değişikliklerde gerekse öğrencilere uygulayacağım yöntemlerde çok cesaretli davranamıyorum. Bazı insanlar konfor alanlarından çıkmak istemiyorlar önceden öğrendiklerinin değişmez doğru olduğunu düşünüyorlar böyle zamanlarda yenilikçi düşünmekten çekiniyorum.” (K35) şeklinde ifade edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen faktörlere bakıldığında, öğretmenler için en büyük engelin yöneticiler olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, sınıf öğretmenlerini yenilikçi düşünmekten alıkoyan diğer önemli faktörler arasında alt yapı ve donanım yetersizliği, velilerin tutumu, yoğun öğretim programı nedeniyle zamanın kısıtlı olması, özel okullardaki yoğun iş yükü ve çalışma saatleri, yenilikleri uygulamak için yeterli eğitim ödeneğinin sağlanamaması ve yeniliklerin toplumda kabul görmemesi gibi sebepler öne çıkmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, belirtilen sebeplerden dolayı yenilikçi düşünmekte zorlandıklarını ifade etmiştir. Ancak, çok azı bu engelleri aşarak yenilikçi düşünebildiklerini belirtmiştir.

4.9. İlkokul Öğrencilerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin “Öğrencilerinizi yenilikçi düşünme becerilerine sahip birer birey olarak görüyor musunuz? Lütfen nedenleriyle açıklayınız.” Sorusuna yönelik görüşleri incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9: İlkokul Öğrencilerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesine İlişkin Görüşler

Kategori	Kod	Katılımcı
Yenilikçi Düşünme Becerileri Gelişmiş Öğrenciler	İçsel motivasyon	K1, K9, K10, K12, K18, K25, K30, K41, K42
	Eğitim-öğretim faaliyetleri	K6, K18, K20, K22, K34, K36, K43, K50
	Teknolojik olanaklar	K10, K14, K32, K37, K42, K44, K52
	Gelişimsel dönem/yaş	K1, K4, K12, K19, K32, K53
	Destekleyici aile yapısı	K4, K16, K36, K51
	Genetik faktörler	K4, K21, K54
	Ön yargısız olma	K17, K31, K52
	Metropol şehir olanakları	K32, K38
	Bilgiye kolay ulaşabilme	K37, K47
Yenilikçi Düşünme Becerisi Geliştirilmeye Muhtaç Öğrenciler	Geleneksel aile yapısı	K3, K5, K13, K15, K24, K26, K27, K28
	Yetersiz olanaklar	K2, K8, K11, K23, K24
	Bilinçsiz teknoloji kullanımı	K13, K39, K45, K46, K48
	Tek düzey bakış açısı	K8, K35, K40
	Motivasyon eksikliği	K7, K33, K49
	Eğitim sistemi	K2, K29
	Biyolojik faktörler	K28

Tablo 4.9'a göre sınıf öğretmenleri daha çok öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerinin gelişmiş olduğuna dair cevaplar vermiştir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerini gelişmiş olarak görmelerinin nedenlerine bakıldığında, öğrencilerin içsel motivasyonlarının yüksek olması, bilmedikleri konulara duydukları merak, ailelerinin eğitime önem vermeleri ve destekleyici tavırları, büyük şehirde yaşayan öğrencilerin daha gelişmiş imkanlara sahip olması ve günümüzde bilgiye erişimin kolay olması gibi faktörler ön plana çıkmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Bunun en büyük faktörü bence çocuk olmaları. Onlara hiçbir zaman kısıtlama yapmadım. Onlar da merak duydukları çoğu zaman çok ilginç bulduğum sorularla geliyorlar. Evde kendi kendine düşünüp yaptıkları sohbetler ve ürünlerle de bunu açıkça görebiliyorum.” (K1), “Ailesi yenilikçi düşüncelere önem veriyorsa çocukta yeni fikirler söylemeye açık oluyor. Çocuklar bulundukları yaş ve dönemi itibari ile yeniliklere çok açıktır. Aynı zamanda yenilikçi düşünme becerileri genetik de ilgili.” (K4), “Öğrencilerimi değiştirdiğimi düşünüyorum. Yeniliğe kapalıydı ama zamanla beni rol model alarak yeniliğe açık olduklarını ya da bu konuda geliştiklerini düşünüyorum.” (K6), “Kesinlikle görüyorum. Nedeni derste verdikleri örnekler, benim hiç duymadığım bilgileri söylüyorlar. Çocuklar yeniliklere bize göre daha açık, istekli, daha araştırmacı, daha meraklılar.” (K12), “Kendini geliştirmiş, ilgili anne

babanın çocukları daha meraklı, yeniliklere açık. Bazı Öğrencilerimin de ilgisiz ya da fazla ilgili öğrenci her şeyi kabulleniyor. Bunun sebebini de ailenin tavırlarına bağlıyorum.” (K16), “Öğrencilerim meraklıdır; kimsenin sormadığı soruları sorar, araştırır. Bu seviyeye derslerimizde gösterdiğim çabama bağlıyorum onları düşünen bireyler yapabilmek için çok uğraştım.” (K18), “Öğrencilerimi yenilikçi düşünme becerilerine sahip birer birey olarak görebiliyorum. Çünkü sınıf içerisinde onlara fazlasıyla söz hakkı verip, konuşturup, araştırma, kendini ifade edebilme fırsatları veriyorum.” (K22), “Evet, çünkü sınıf ortamında demokratik uygulamaları kullanıyoruz ve onların kendilerini rahat ifade edecekleri bir ortam var. Mesela her gün 1 ders saati boyunca “Neden?” diye adlandırdığımız bir dersimiz var. Bu derste bir problemi ele alıp tartışıyoruz.” (K34), “Bundan 5-10 yıl önce bilim ve teknoloji daha sığdı. Herkesin ulaşması bu kadar kolay değildi. Oysa şimdi teknolojiye, herhangi bir bilgiye ulaşmak daha kolay. Çağın getirdiği imkanlar doğal olarak çocukları yenilikçi yapıyor.” (K37), “Ankara gibi büyük gelişmiş bir şehirde yaşıyorlar. Birçok şeyi öğretmeden onların bildiğini fark ediyorum. Günlük hayatlarında pek çok şeyle karşılaşabiliyorlar. Yaşadıkları ortamında bunda etkisi var.” (K38), Oynadıkları bilgisayar oyunları, izledikleri filmler onlarda farklı düşünceler oluşturuyor; onlara farklı mesajlar, anlam veriyor. Bu mesajlar onları ciddi anlamda tetikliyor. Duydukları izlediklerini araştırıyor; sorguluyor; merak ediyorlar.” (K42) şeklinde ifade edilmiştir.

“Yenilikçi düşünme becerisi geliştirilmeye muhtaç öğrenciler” kategorisine dahil edilen öğretmen görüşleri incelendiğinde; eğitim sisteminin yenilikçi düşünme becerilerini destekleyici özelliklere sahip olmaması, baskıcı ve ilgisiz aile tutumları, akraba evliliklerinden kaynaklanan biyolojik sorunlar, teknolojinin bilinçsiz ve amacı dışında kullanılması gibi etmenler öne çıkmaktadır. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşlerinden bazıları doğrudan alıntı yapılarak aşağıda belirtilmiştir.

İlgili öğretmen görüşlerinden bazıları; “Düşünmüyorum. Sahip olan öğrencileri de köreltiyoruz. Çocuğun yenilikçi düşünme becerilerini kazanmasına yönelik herhangi bir altyapı yok, imkan yok. Yenilikçi düşünen çocukta düşüncelerini bu sistemde ortaya çıkaramıyor.” (K2), “Yaşadıkları aile yapısı baskı buna engel oluyor. Çocuk yeni bir şey söylese bile aile ezici, baskıcı davranıyor. Okulda yeni bir şey yapmak, konuşmak istesek çocuklar bunu yanlış görüyor, yapmak istemiyor.” (K3), “Çoğunu görüyorum diyemem. Bunun nedeni ise motivasyon eksikliği. Bazı öğrenciler içsel motivasyona sahip.

Motivasyonu içsel olan çocuk meraklı, kendisi araştıran, sorgulayan bir yapıdadır. Ama dışsal motivasyon bireyi ne kadar yenilikçi düşünmeye sevk edebilir.” (K7), “Öğrencilerimin yenilikçi düşünme becerilerine köy ortamından, imkanlardan dolayı çok sahip görmüyorum. Çocukların bilgi alabilecekleri yer, oyun alanları, parkları yok. Okuldan çıkınca yaya geçidi yok. Trafik ışıkları yok, şehre gidip göremedikleri için bilgileri de yok.” (K23), “Her öğrenci yenilikçi düşünme becerisine maalesef sahip olamıyor. Ailenin vizyonu, ilgisi, sevgisi, eğitime bakış açısı bunda en büyük etkidir.” (K26), “Burası küçük bir köy. Akraba evlilikleri çok yoğun, biyolojik faktörler ve aileden geldiğini düşünüyorum.” (K28), “Düşünmüyorum. Yenilikçi düşünmeye sahip öğrenciler için yenilikçi düşünmeye sahip öğretmenler olması gerekir. Bunun içinse yenilikçi düşünmeyi savunan bir sistemin olması gerekir.” (K29), “Çoğu istedikleri her şeyi bir çaba sarf etmeden elde ettikleri için sadece yenilikçi değil birçok düşünme becerisini geliştiremediklerini gözlemliyorum.” (K33), “Yenilikçi düşünme çocuklar için çok soyut ancak bizim yönlendirmemiz sonucu yenileye yönelirler. Teknoloji becerileri yüksek ama bunu derse kullanmıyorlar. Çizgi film izlemek oyun oynamak için kullanıyorlar. Buda onları bence yenilikçi yapmaz.” (K45) şeklinde ifade edilmiştir.

4.10. Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Kullandığı Yollara İlişkin Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin “Öğrencilerinizin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek için hangi yöntem ve teknikleri kullanırsınız?” sorusuna yönelik görüşleri incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kod ve kategoriler Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10:Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Kullandığı Yöntem ve Teknikler

Kategori	Kod	Katılımcı
Yaratıcı Düşünme ve Sorgulamaya Dayalı Teknikler	Beyin fırtınası	K1, K5, K7, K12, K13, K16, K25, K28, K31, K32, K34, K36, K38, K40, K41, K47
	Soru-cevap	K6, K7, K9, K10, K13, K17, K18, K20, K21, K22, K27, K31
	İstasyon	K3, K13, K28, K32, K33, K38, K48, K50
	Eleştirel okuma/yazma	K4, K11, K17, K18, K21, K23, K54

Tablo4.10: Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Kullandığı Yöntem ve Teknikler (devamı)

	Altı şapkalı düşünme	K1, K4, K21, K25, K32, K41
	Örnek olay	K24, K34, K39, K42, K46
	Tartışma	K7, K9, K23, K34, K41
	Eğitsel Oyun	K25, K28, K41, K49
	Gezi	K2, K13, K41, K53
	Scamper	K21, K30, K41
	İş birliği	K11, K16, K46
	Sinektik	K25
	Stem	K7
	Ska ska tekniği	K21
	Gösterip yaptırma	K33
Bilimsel Araştırmaya Dayalı Teknikler	Araştırma inceleme	K1, K5, K14, K23, K27, K29, K32, K37, K39, K42, K45
	Problem çözme	K2, K6, K9, K23, K27, K35, K39, K43
	Deney	K1, K5, K24, K32, K41
	Gözlem	K1, K2, K5, K41
Ürün Oluşturmaya Dayalı Teknikler	Proje	K1, K7, K10, K12, K17, K20, K21, K22, K25, K26, K29, K32, K36, K45
	Zihin haritası	K13, K31, K36
	Hikaye yazma	K12, K20, K33
Drama Temelli Teknikler	Rol oynama	K1, K6, K7, K13, K14, K15, K29, K33, K34, K2, K15, K52
	Doğaçlama	K29, K36, K41, K52, K54
Teknoloji Destekli Teknikler	Web 2 araçları	K19, K22, K32, K45
	Bilgisayar destekli öğretim	K13, K51

Tablo 4.10’a göre, “yaratıcı düşünme ve sorgulamaya dayalı teknikler” kategorisinde, bireyin yeni ve kullanışlı fikirler ile çözümler geliştirdiği yaratıcı düşünme ve sorgulamaya dayalı bilişsel teknikler bulunmaktadır. Sınıf öğretmenleri, yenilikçi düşünmeyi teşvik etmek amacıyla en fazla beyin fırtınası tekniğine başvurmaktadır. “Bilimsel araştırmaya dayalı teknikler” kategorisi, objektif, sistemli ve tutarlı bilgilerin elde edilmesinde kullanılan teknikleri içerir. Sınıf öğretmenlerinin sıklıkla tercih ettiği araştırma-inceleme tekniği bu kategoride değerlendirilmiştir. “Ürün oluşturmaya dayalı teknikler” kategorisi, bireylerin bir süreç sonunda somut bir ürün ortaya koydukları teknikleri içerir. Sınıf öğretmenlerinin sıklıkla tercih ettiği proje tekniği bu kategoride değerlendirilmiştir. “Drama temelli teknikler” kategorisi, yazılı olarak planlanmış bir metin doğrultusunda veya doğaçlama olarak gerçekleştirilen canlandırmaları içermektedir. Sınıf öğretmenlerinin sıklıkla tercih ettiği rol oynama tekniği bu kategoride değerlendirilmiştir. Sınıf öğretmenleri tarafından en az tercih edilen “Teknoloji destekli

teknikler” kategorisi, öğrenme süreçlerinde bilgisayar teknolojisi ve eğitime yönelik uygulamaların kullanıldığı teknikleri içermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerileri hakkındaki bilgilerini ve görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan görüşmelere dayanarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve mevcut literatür ile uyumlu bir şekilde tartışılmıştır. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak, bu bölümde araştırmaya ve araştırmacılara yönelik öneriler sunulmaktadır.

5.1. Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen nitel veriler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1. Yenilikçi Düşünme Tanımlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme tanımları incelendiğinde; yaratıcılık, adaptasyon, güncellik, keşif ve özgünlük kavramlarına odaklanılmıştır. Bu bağlamda, sınıf öğretmenleri en fazla “yaratıcılık” kategorisine dahil olacak cevaplar vermişlerdir. Yenilikçi düşünmeyi yaratıcılık açısından ele aldığımızda yeni ürün, hizmet veya fikir geliştirme, mevcut durumu iyileştirme veya geliştirme, farklı düşünme ve farklı çözümler üretme, geniş perspektifle bakabilme ve var olanı amacı dışında kullanabilme gibi özellikleri içermektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, yenilikçi düşünme kavramını “adaptasyon” bağlamında tanımlamışlardır. Yenilikçi düşünmeyi adaptasyon bağlamında ele aldığımızda; değişime uyum sağlama, yeniliklere ve değişime açık olma, yenilikleri benimseme gibi özellikleri içermektedir. Bu perspektif, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmeyi öğrencilerinin değişen koşullara uyum sağlama yeteneği olarak gördüklerini göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmeyi “keşfetmek” olarak tanımladıkları görüşler incelendiğinde; yenilikçi düşünmenin yeni ve farklı olanı keşfetme, ilgi duyulan konuları araştırma, akıl yürütme ve hayal gücünü kullanma gibi

özelliklere odaklandıkları belirlenmiştir. Yenilikçi düşünmeyi “güncellik” olarak tanımlayan sınıf öğretmenleri bu kategoride; kişinin kendini geliştirmek için çaba sarf etmesi, güncel gelişmeleri ve yenilikleri takip ederek bunları hayatına uygulayabilmesi, aynı zamanda bulunduğumuz çağın gereksinimlerine uygun düşünebilme yeteneği gibi unsurlara vurgu yapmışlardır. Son olarak, sınıf öğretmenleri yenilikçi düşünmeyi “özgünlük” olarak tanımlamışlardır. Bu kategoride vurgulananlar, diğerlerinden farklı davranma ve herkesten farklı bakma gibi özelliklere odaklanmaktadır. Sınıf öğretmenleri, yenilikçi düşünme becerisini tanımlarken en az özgünlük üzerinde durdukları gözlemlenmiştir.

5.1.2. Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Bireylerin Özelliklerine İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin perspektifine göre yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireylerin özellikleri; bilişsel, kişisel, duyuşsal ve çevresel bağlamda değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine göre, bilişsel özellikler açısından yenilikçi bir bireyin en belirgin özelliği, araştırmacı bir tutuma sahip olmasıdır. Yenilikçi bireyde bulunması gereken diğer “bilişsel özellikler” arasında çağa/teknolojiye uyum sağlama, sorgulama, problem çözme, teknolojiyi doğru kullanma, teknolojiyi takip etme, teknolojik bilgiye sahip olma, eleştirel düşünme, kendini güncelleyebilme, geniş bir perspektiften bakabilme, güncel bilgiyi takip etme ve ulaşma, ıraksak düşünme, akıl yürütme, farklı zeka alanlarını kullanma, yansız düşünme, kalıp yargılardan uzak olma, hayal gücü, analitik düşünme, bilimsel bilgiyi kabul etme gibi özellikler vurgulanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin bakış açısına göre, yenilikçi düşünme becerilerine sahip bireylerin bilişsel açıdan zengin ve çeşitli yeteneklere sahip olmalarının önemli olduğu öne çıkmaktadır. Yenilikçi düşünme becerisine sahip bireylerin “kişisel özellikleri” incelendiğinde, temel özellik olarak yaratıcılığın öne çıktığı belirtilmiştir. Bu bireylerin diğer kişilik özellikleri arasında, gelişime ve değişime açık olma, yeniliklere karşı açık olma, eleştiriye açık olma, öngörülü olma, üretkenlik, önyargısızlık, cesaret, özgürlükçülük, özgüven, dışa dönüklük, mükemmeliyetçilikten uzak olma, girişimcilik, dikkat, sabır ve adalet gibi özelliklerin önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Yenilikçi düşünen bireylerin “duyuşsal özellikleri” değerlendirildiğinde, temel özellik olarak merak duygusunun öne çıktığı belirlenmiştir. Yenilikçi bireyin sahip olması gereken diğer duyuşsal özellikler arasında; öğrenmeye istekli olma, azimli olma ve iradeli olma

özellikleri öne çıkmaktadır. Yenilikçi düşünen bireylerin “çevreyle ilişkili özellikleri” değerlendirildiğinde, yenilikçi bir bireyin özgün olma, liderlik yeteneği, etkili iletişim becerilerine sahip olma, çevresindeki değişimleri fark etme ve farklılıklara saygı duyma özelliklerine sahip olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

5.1.3. Yenilikçi Düşünme Becerisinin Diğer Becerilerle İlişkisine Yönelik Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda yenilikçi düşünme becerisinin diğer becerilerle olan ilişkisi araştırmacı tarafından farklı kategorilerde değerlendirilmiştir. Sınıf öğretmenleri en fazla “destekleme” kategorisine dahil olacak cevaplar vermiştir. Bu kategoriye dahil edilen öğretmen görüşleri incelendiğinde; yenilikçi düşünme becerisinin tek başına ele alınmaması gerektiğini, bunun yerine yenilikçi düşünme becerisinin disiplinler arası bir yaklaşımla ve becerilerin birbirini destekleyerek kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu şekilde bütünlük sağlandığında, başarılı sonuçlara ulaşılabileceği belirtilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerisinin diğer becerilerle ilişkisine yönelik verdikleri cevapların ikinci olarak dahil olduğu kategori, “kapsama” şeklindedir. Bu kategoriye dahil olan öğretmen görüşleri incelendiğinde; yenilikçi düşünme becerisi daha genel bir yetenek veya evren olarak kabul edilirken, diğer beceriler ise bu yeteneğin örneklemleri olarak ifade edilmiştir. Şöyle ki yenilikçi düşünme farklı becerilerin sentezi olarak tanımlanırken diğer becerilerin de yenilikçi düşünmenin bir parçası olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan diğer kategori, “alt yapı oluşturma” şeklinde ifade edilmiştir. Sınıf öğretmenleri iletişim, eleştirel düşünme, yaratıcılık, problem çözme, bilgiyi kullanma gibi becerilerin, yenilikçi düşünme becerisinin temelini oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu beceriler olmadan, yeniliklere açık olmak veya yenilikçi düşünme konusunda başarılı olmanın zorlaşabileceğini vurgulamışlardır. “Tamamlama” kategorisine dahil edilen öğretmen görüşleri incelendiğinde; yaratıcılık, üretkenlik, risk alma gibi becerilerin yenilikçi düşünme becerisinin bir sonuca ulaşmada başarılı olabilmesi için gerekliliği vurgulanmıştır. Bu görüşlere göre yenilikçi düşünme becerisi diğer becerilerle bütünleşerek tamamlanmaktadır. Sınıf öğretmenlerine göre yenilikçi düşünmenin temelde ağırlıklı olarak ilişkili olduğu beceri yaratıcı düşünme becerisidir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmeyi ilişkilendirdiği diğer beceriler; eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, araştırma, sorgulama, girişimcilik, analitik düşünme, empati,

bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, kendini tanıma, bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, gözlem, iş birliği, medya okuryazarlığı, öz yönetim, değişim ve sürekliliği algılama, zaman yönetimi, ırsak düşünme, akıl yürütme, yaşam boyu öğrenme ve hayal gücü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisine Sahip Olma Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenleri kendi yenilikçi düşünme becerilerini değerlendirdiklerinde, genellikle iki ayrı perspektif ortaya çıkmaktadır. Birçoğu kendilerini yenilikçi düşünen bireyler olarak tanımlarken, diğer bir kısmı ise kendilerini yenilikçi düşünemeyen bireyler olarak algılamaktadır. Yenilikçi düşündüğünü ifade eden sınıf öğretmenleri, bu düşünceyi destekleyen nedenler olarak teknolojik uygulamaları takip etme, güncel gelişmeleri izleme, özgün ürünler/fikirler oluşturma, problem çözmede alternatif yolları deneme, bireysel farklılıkları dikkate alma, değişime açık olma, araştırma yapma, meraklı olma, öngörülü olma, gözlem yapma, bilgiye erişme motivasyonuna sahip olma, online eğitimlere katılma, geniş bir perspektiften bakabilme ve yabancı dil öğrenme gibi sebeplere odaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yenilikçi düşünemediğini ifade eden sınıf öğretmenleri bu durumu gelenek göreneklere bağlılık, konfor alanından çıkamama ve alışkanlıkların kolay terk edilememesi, imkanların kısıtlı olması, kültürel birikimler, maddi imkanlar, ön yargılı olma, zaman darlığı, disiplini elden bırakmamak, üşengeçlik ve uyum sağlayamama gibi sebeplere dayandırdıkları görülmüştür.

5.1.5. Yenilikçi Düşünmeye İhtiyaç Duyulan Durum ve Ortamlara İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme ihtiyacı duyduğu durumlar ve ortamlara yönelik görüşleri; öğretme süreci, problem durumları, üretme/tasarlama, kriz anları, teknolojik uygulama, kişisel ve mesleki gelişim ve iletişim gibi kategoriler altında değerlendirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin en fazla dahil edildiği “öğretme süreci” kategorisinde, özellikle sözlü ve yazılı ifade etkinliklerinde, dersin başlangıç aşamasında dikkat çekici etkinlikler planlama, tamamlayıcı etkinliklerde (oyunlar, kulüpler, deneyler), bireysel farklılıklara odaklanan etkinliklerde, değerlendirme ve tartışma etkinliklerinde yenilikçi düşünceyi devreye soktuklarını ifade etmişlerdir. “Problem durumları” kategorisine dahil edilen öğretmen görüşleri incelendiğinde;

özellikle günlük yaşamdan kaynaklanan problemler, sınıf içindeki davranış sorunları, sınırlı imkan ve araç-gereçler, mevcut bilgilerin yetersiz olduğu durumlar ve kişiler arası sorunlara odaklandıkları belirlenmiştir. “Üretim ve tasarlama” kategorisine göre eğitim materyalleri hazırlarken, ders planlarını oluştururken ve öğrencilere sanatsal deneyimler sunarken yenilikçi düşünmeye ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmıştır. “Kitleleri ilgilendiren problemler” kategorisinde yer alan öğretmen görüşlerine göre; afetler, COVID-19 pandemi süreci ve ani gelişmeler gibi durumlar sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerine ihtiyaç duydukları durumlar olarak ifade edilmiştir. “Teknolojik uygulamalar” bağlamında yenilikçi düşünmeye ihtiyaç duyulan durumlar ve ortamlar incelendiğinde; Web 2.0 araçları, etkileşimli materyallerin kullanımı ve artırılmış gerçeklik uygulamaları gibi teknolojik unsurların eğitim sürecine entegre edilmesiyle yenilikçi düşünmeyi etkinleştirdikleri belirlenmiştir. “Kişisel ve mesleki gelişim” kategorisinde, yenilikçi düşünmenin araştırma yapma ve profesyonel gelişim faaliyetleri gibi süreçlerde kritik bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmenin kullanıldığı durum ve ortamlara yönelik görüşlerinin en az dahil olduğu kategori “iletişim” kategorisidir. Bununla birlikte, iletişim kategorisinde yenilikçi düşünmenin zümre toplantıları ve velilerle iletişim gibi durumlarda yararlı olacağı ifade edilmiştir.

5.1.6. Çevrenin Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çevre ile ilgili görüşleri değerlendirildiğinde, 28 sınıf öğretmeni çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini artırıcı niteliklere sahip olduğunu ifade ederken, 26 sınıf öğretmeni ise çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip olmadığını belirtmiştir. Sınıf öğretmenleri, çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini artırdığına yönelik önemli unsurlar olarak; çağın ihtiyacına yönelik seçmeli dersler, kurumun alt yapı olanakları, mesleki ve kişisel gelişimi destekleme, velilerin güncel eğitim uygulamalarını takip etmesi, eğitim yöneticilerinin yenilikleri desteklemesi, sosyal etkinliklerin planlanması, ulusal ve uluslararası projelere katılım, demokratik okul iklimi, güncel eğitim programları ve dijital yayınlar gibi faktörlere vurgu yapmışlardır. Sınıf öğretmenleri, çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmeye engel olan unsurlar olarak; okulun fiziksel alt yapı yetersizliği, geleneksel eğitim anlayışı, çevrenin kültürel değerleri, yöneticilerin

kurumsal vizyona sahip olmamaları, mesleki yorgunluk, kurumun bireylerin istek ve ihtiyaçlarına önem vermemesi, okulun il merkezine uzak olması, ifade ve beceri derslerine önem verilmemesi ve yasal prosedürler gibi faktörlere vurgu yapmışlardır.

5.1.7. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemine Göre Yenilikçi Düşünme Becerilerindeki Değişime İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin bakış açılarına göre mesleki deneyimleri ile yenilikçi düşünme becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde 34 öğretmen mesleki kıdemleri arttıkça yenilikçi düşünme becerilerinin arttığını vurgularken, 20 öğretmen ise mesleki kıdemleri arttıkça yenilikçi düşünme becerilerinin azaldığını belirtmiştir. Kıdemi arttıkça yenilikçi düşünme becerilerinin geliştiğini savunan öğretmenler bu gelişmenin temel nedenlerini mesleki deneyim ve bilgi birikimi, mesleki gelişim faaliyetleri ve eğitimler, yenilikçi bir çalışma ortamı ve iş birliği, yeni öğrenci ihtiyaçlarına uyum sağlama, teknolojik altyapı ve küresel değişime uyum olarak açıklamışlardır. Diğer yandan, kıdemi arttıkça yenilikçi düşünme becerilerinin azaldığını belirten öğretmenler, bu durumun temel sebeplerini zamanla idealizmin azalması, geleneksel meslektaşların eğitim-öğretim sürecindeki tutumları, toplumda yeni fikirlerin kabul görmemesi, alışlagelmiş etkinliklerin kolay uygulanabilir olması, geleneksel eğitim modelinin başarı sağlaması, mesleki yorgunluk, okul alt yapısının yetersizliği, akademik sınav baskısı, yoğun iş yükü ve müfredatın sınırlayıcı etkileri olarak belirtmişlerdir.

5.1.8. Sınıf Öğretmenlerini Yenilikçi Düşünmeden Alıkoyan Sebeplere İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerini engelleyen faktörler incelendiğinde, 6 sınıf öğretmeni için yenilikçi düşünme konusunda herhangi bir engel bulunmazken, 48 sınıf öğretmenin kendilerini yenilikçi düşünmeden alıkoyan çeşitli nedenlere değindikleri gözlemlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen faktörlere dair görüşleri çevresel, örgütsel, ekonomik ve kişisel sebepler olmak üzere dört ayrı kategori altında incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen görüşler “çevresel sebepler” açısından incelendiğinde çeşitli etmenler dikkat çekmektedir. Bu çevresel kısıtlayıcı faktörler arasında yöneticilerin tavırları, velilerin yaklaşımı, zamanın yetersizliği, toplumda yenilikçi düşüncenin kabul görmemesi, öğretmenlerin tutumları, kültürel değerlerin etkisi, öğrencilerin olumsuz

davranışları, sosyal medyanın etkisi ve doğal afetler gibi etkenler öne çıkmaktadır. Sınıf öğretmenlerini yenilikçi düşünmeden alıkoyan “örgütsel sebepler” incelendiğinde, bu engelleyici faktörlerin genellikle örgüt düzeyinde ortaya çıktığı görülmektedir. Bu örgütsel sebepler arasında alt yapı ve donanım yetersizliği, yoğun iş yükü ve uzun çalışma saatleri, öğretim programının aşırı yoğunluğu, zorunlu akademik programlar ve sınav sistemi gibi etkenler öne çıkmaktadır. Sınıf öğretmenlerini yenilikçi düşünmeden alıkoyan “ekonomik sebepler” arasında öğretmen maaşlarının yetersizliği ve maddi ödeneklerin sağlanmaması öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin ekonomik koşullarının düşük olması veya maddi desteklerin eksikliği, yenilikçi düşünmeye yönelik ek kaynaklara ulaşma veya bu alanlarda gelişim sağlama konusunda kısıtlayıcı bir etken olarak görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen “kişisel sebepler” incelendiğinde; motivasyon eksikliği, alışkanlıklar, özel hayat problemleri, önyargılar, üşengeçlik ve yenilikçi düşünmenin yorucu olması gibi kişisel faktörler öne çıkmaktadır.

5.1.9. İlkokul Öğrencilerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerinin Değerlendirilmesine İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin bakış açısından ilkokul öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerileri incelendiğinde, öğrencilerin iki farklı görüşte değerlendirildiği görülmektedir. Bunlar; “yenilikçi düşünme becerisi gelişmiş öğrenciler” ve “yenilikçi düşünme becerisi geliştirilmeye muhtaç öğrenciler” şeklinde sınıflandırılmıştır. 32 sınıf öğretmeni, öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerini gelişmiş olarak değerlendirirken bu durumun sebeplerini çeşitli faktörlere dayandırmıştır. İçsel motivasyon, etkili eğitim-öğretim faaliyetleri, teknolojik olanakların kullanımı, öğrencinin gelişimsel dönemi ve yaş düzeyi, destekleyici aile yapısı, genetik faktörler, ön yargısız olma, metropol şehir avantajları ve bilgiye kolay ulaşabilme gibi etkenler, öğrencilerin yenilikçi düşünme becerilerinin gelişmiş olmasına katkıda bulunan unsurlar olarak belirtilmiştir. 22 sınıf öğretmeni, öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirilmeye muhtaç olarak değerlendirirken bu durumun sebeplerini çeşitli faktörlerle açıklamışlardır. Geleneklere sıkı sıkıya bağlı aile yapısı, yetersiz olanaklar, tek düzey bakış açısı, bilinçsiz teknoloji kullanımı, motivasyon eksikliği, eğitim sistemi ve biyolojik faktörler gibi etkenlerin, öğrencilerin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmesine engel olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1.10. Yenilikçi Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem ve Tekniklere İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla çeşitli tekniklere başvurmuşlardır. Bu teknikler; yaratıcı düşünme ve sorgulamaya dayalı teknikler, bilimsel araştırmaya dayalı teknikler, ürün oluşturmaya dayalı teknikler, drama temelli teknikler ve teknoloji destekli teknikler olmak üzere farklı kategorilerde incelenmiştir. “Yaratıcı düşünme ve sorgulamaya dayalı teknikler” bireyin yeni ve kullanışlı fikirler ile çözümler geliştirdiği yaratıcı düşünme odaklı bilişsel teknikleri kapsar. Sınıf öğretmenlerinin en fazla görüş belirttiği beyin fırtınası tekniği bu kategoride ele alınmıştır. Bu kategori içinde yer alan diğer teknikler arasında altı şapkalı düşünme, istasyon yöntemi, eleştirel okuma ve yazma, scamper tekniği, sinektik düşünme, STEM, soru-cevap tekniği, tartışma, örnek olay incelemesi, saha gezisi, eğitsel oyunlar, iş birliği ve gösterip yaptırma olarak belirlenmiştir. Bilimsel araştırmaya dayalı teknikler; objektif, sistemli ve tutarlı bilgilerin edinilmesini sağlayan yöntemleri içerir. Bu kategori; araştırma inceleme, problem çözme, deney yapma ve gözlem gibi tekniklerden oluşmaktadır. Sınıf öğretmenleri bilişsel araştırmaya dayalı tekniklerden en çok araştırma inceleme tekniğine başvurduklarını ifade etmişlerdir. “Ürün oluşturmaya dayalı teknikler” bireylerin belirli bir süreçte somut bir ürün geliştirdikleri yöntemleri içerir. Bu kategori, proje geliştirme, zihin haritası oluşturma ve hikaye yazma gibi teknikleri içerir. Ayrıca, sınıf öğretmenleri yenilikçi düşünmeyi teşvik etmek için sıkça projeleri tercih etmektedirler. “Drama temelli teknikler” önceden yazılmış bir senaryoya uygun olarak ya da doğaçlama olarak gerçekleştirilen canlandırmaları içerir. Bu kategori, rol oynama ve doğaçlama gibi teknikleri içerir. Rol oynama, sınıf öğretmenleri tarafından özellikle sıkça tercih edilen bir tekniktir. “Teknoloji destekli teknikler” öğrenme süreçlerinde bilgisayar teknolojisinin ve eğitime yönelik uygulamaların kullanıldığı teknikleri içerir. Bu kategori, Web 2.0 araçları ve bilgisayar destekli öğretim gibi unsurları kapsar. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek için en az tercih ettikleri metot, teknoloji destekli teknikler olarak öne çıkmaktadır.

5.2. Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen sonuçlar ilgili çalışmalar ve literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme tanımları incelendiğinde yenilikçi düşünmeyi yeni ürün, hizmet veya fikir geliştirme, değişime uyum sağlama, mevcut durumu iyileştirme ve geliştirme, yeniliklere ve değişime uyum sağlama, yenilikleri keşfetme ve geniş perspektifle bakabilme olarak ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifadeler ışığında çoğu sınıf öğretmenin yenilikçi düşünme konusunda kavramsal bir anlayışa sahip olduğu gözlenirken, bu alanda bilgi eksikliği olan öğretmenler arasında, yenilikçi düşünmeyi yaratıcı düşünme ile aynı kavram olarak görenler bulunmaktadır. Yenilikçi düşünme tanımlarına yönelik ilgili çalışmalar incelendiğinde Gedik ve Demirezen (2023), yaptığı çalışmada yenilikçi düşünme kavramını yeni fikirler ortaya koymak, yeni ürün icat etmek ve teknolojiler geliştirmek, farklı bakış açılarından bakmak ve yeni çözümler üretmek, bir üründen yeni bir ürün tasarlamak, hayatı kolaylaştırmak ve hayal gücü olarak tanımladıkları görülmüştür. Yücel, Çiftçi ve Durmaz'ın (2022) sosyal bilgiler öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada yenilikçi düşünmeyi; yenilikçilik, yaratıcılık, yaratıcı düşünme, yeniliklere uyum sağlama, özgünlük, duyarlılık, üretkenlik, girişimcilik, yeni ve farklı bakış açıları, değişim ve yeniliklerin uygulanması olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine 2022'de Kalo tarafından yapılan bir başka çalışmada yenilikçi düşünme çoğunlukla yeniliğe açıklık, değişime uyum sağlama ve farklı bakış açısı geliştirme olarak tanımlanmıştır. Şanlı ve Demirkaya (2021), Sosyal Bilgiler ders kitabını incelediği çalışmada yenilikçi düşünme kavramını yaratıcılık, yeni fikirler üretme ve bu fikirleri hayata geçirme süreci olarak tanımlamıştır. Deveci ve Kavak'ın (2020) çalışmasına göre, yenilikçi düşünme kavramının temelinde yeniliğe açık olma, yeni bir ürün, yeni bir fikir veya bilgi üretme olduğunu vurgulamıştır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, yenilikçi düşünme kavramının benzer şekilde tanımlandığı ve bu çalışmanın bulgularının, diğer çalışmalarla örtüştüğü görülmüştür.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine göre yenilikçi bir bireyde olması gereken temel özellikler arasında araştırmacı bir bakış açısı, yaratıcı, çağa ve teknolojiye uyum sağlama, sorgulama, problem çözme, merak duyma, gelişime ve değişime açık, teknolojiyi doğru kullanma, yeniliğe açık, eleştiriye açık, öngörülü, teknolojiyi takip etme, teknolojik bilgi sahibi, öğrenmeye istekli olma gibi özellikler öne çıkmaktadır. Alanyazın incelendiğinde Gedik ve Demirezen (2023) tarafından ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmada, yenilikçi düşünen bireylerin; farklı fikirler üretebilen, özgün, meraklı, hayal gücü yüksek, ileri görüşlü, çözüm odaklı, araştırmacı, yaratıcı ve eleştirel

düşünebilen bireyler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine 2023'te Akçam tarafından yapılan bir çalışmada yenilikçi bireylerin karakteristik özelliklerinin meraklı, tasarım yeteneklerine sahip, eleştirel düşünebilen, gözlemci ve dikkatli bireyler olduğu ortaya konmuştur. Kalo (2022) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, yenilikçi bir kişinin temel olarak değişime ve yeniliğe açık bir birey olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Gök (2021) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışma, yenilikçi bireyleri yeni şeyler üretebilen, akıllı, yeniliklere açık, sürekli yeni tasarımlar yapma çabası içinde olan ve icatlar yapan bireyler olarak tanımlamıştır. Kartal (2020) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışma yenilikçi bireylerin meraklı, yenilikleri takip etme, hoşgörü sahibi olma, farklı insan profillerine açık, uyum sağlamaya yatkın ve çağdaş olma isteği gibi özelliklere sahip olduğunu vurgulamıştır. Bir diğer araştırma da Filiz (2018), yenilikçi bireyleri risk almaktan çekinmeyen, öğrendikleri yenilikleri farklı ortamlara aktaran, yeni fikirler geliştirmeye istekli, denemekten vazgeçmeyen ve gelişmeleri yakından takip eden bireyler olarak tanımlamıştır. Othman (2016) ise, yaptığı araştırmada yenilikçi bir öğretmenin kalıpların dışında düşünebilen, yeni fikirlere destek veren, kendine güveni yüksek, cesur, yorum ve eleştirilere açık olduğunu ifade etmiştir. Çalışmalardan elde edilen bulgular incelendiğinde, bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer bir perspektifi paylaştığı görülmektedir.

Yenilikçi düşünmenin diğer becerilerle ilişkisi incelendiğinde; becerilerin bir bütün olduğu ve karşılıklı olarak birbirini desteklediği, yenilikçi düşünmenin diğer becerileri kapsadığı ve yenilikçi düşünmenin farklı becerilerin bir arada kullanılmasıyla oluştuğu, diğer becerilerin yenilikçi düşünme becerisi için alt yapı oluşturduğu ve son olarak diğer becerilerin yenilikçi düşünmeyi tamamladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerine göre, yenilikçi düşünme ile ağırlıklı olarak ilişkilendirilen beceriler incelendiğinde, öğretmenlerin yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, araştırma, sorgulama, girişimcilik, analitik düşünme, empati, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, kendini tanıma ve bilgi okuryazarlığı gibi becerilere odaklandıkları görülmüştür. Yenilikçi düşünmenin diğer becerilerle ilişkisine yönelik alanyazın incelendiğinde Gedik ve Demirezen'in (2023) ortaokul öğrencilerinin yenilikçi düşünme düzeylerini belirlemeyi amaçlayan çalışması, yenilikçi düşünmeyi yaratıcılık, problem çözme ve girişimcilik becerileriyle ilişkilendirmiştir. Bilir, Akbaş ve Darıca'nın (2023) okul öncesi öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarında

yaratıcı ve özgün düşünme ile problem çözme becerisinin varlığının, yenilikçi düşünmenin oluşumunun bir göstergesi olarak görülebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bilir, Akbaş ve Darıca'nın yaptığı bu çalışma yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerinin yenilikçi düşünme becerisinin temelini oluşturabileceğini öne sürdüğünden yine bu çalışma ile benzer bir bakış açısına sahiptir. Yücel, Çiftçi ve Durmaz ise (2022) sosyal bilgiler eğitimcileriyle yaptıkları çalışmada yenilikçi düşünmenin yaratıcı düşünmeyi desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Elde edilen sonuç, bu çalışmanın sonuçlarıyla uyum içerisinde, yenilikçi düşünmenin diğer becerileri desteklediğini göstermektedir. Kalo (2022) tarafından sınıf öğretmenleriyle yapılan bir başka çalışmada, yenilikçi düşünme becerisini; yaratıcılık ve üretkenlik, teknolojik beceriler, iletişim ve sosyal beceriler, eleştirel düşünme becerisi, problem çözme becerisi, iş birliği ve medya okuryazarlığı gibi önemli becerilerle ilişkilendirdiği gözlemlenmiştir. Canbaba (2020) yaptığı çalışmada, yenilikçi düşünme becerisini yaratıcılık olarak ifade ettiği görülmüştür. Bu durum, Canbaba'nın çalışmasında yenilikçi düşünmenin temel olarak yaratıcılık becerileriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, ilgili araştırmalardan elde edilen bulgular incelendiğinde, yenilikçi düşünmenin ilişkilendirildiği becerilerin, bu çalışmada belirtilen becerilerle uyumlu olduğu görülmüştür. Amelink, Watford, Scales Mohammadi-Aragh, Farquhar-Caddell ise (2013), mühendislik lisans öğrencileriyle yaptıkları çalışmada teknolojik becerilerin kullanılmasının yenilikçi düşünme becerilerini geliştireceği sonucuna ulaşmıştır. Amelink vd. (2013) yaptığı çalışmadaki bulgular, bu çalışmadan elde edilen diğer becerilerin yenilikçi düşünme becerisini desteklediği sonucuyla paralellik göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerine sahip olma durumları incelendiğinde araştırmaya katılan çoğu sınıf öğretmenin kendisini yenilikçi düşünme becerilerine sahip olarak değerlendirdiği bu duruma gerekçe olarak da teknolojik uygulamaları ve güncel bilgiyi takip etme, özgün ürün ve fikir oluşturma yeteneği, problem çözmede alternatif yolları deneme, bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretim sürecini planlama, değişime açık olma, merak duyulan konularda araştırma yapma, ihtiyaç duyulan bilgiye erişme motivasyonu ve olaylara geniş bir perspektiften bakarak öngörüyle yaklaşma gibi faktörleri öne sürmüşlerdir. Kendilerini yenilikçi düşüneyemeyen bireyler olarak tanımlayan sınıf öğretmenleri ise bu durumu; konfor alanından çıkamama ve alışkanlıkların kolay terk edilememesi, imkanların kısıtlı olması, kültürel birikimler,

maddi imkanlar, ön yargılı olma, zaman darlığı, disiplini elden bırakmamak, üşengeçlik ve uyum sağlayamama gibi nedenlere dayandırmışlardır. Kartal (2020) çalışmasında, yenilikçi düşüneyemeyen bireylerin yenilikçi bir anlayış geliştirmeleri için uzman kişilerden, aile üyelerinden veya çevrelerindeki kişilerden destek alabileceklerine dikkat çekmiştir. Kalo'nun (2022) çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin kendilerini yenilikçilik kategorilerinde en fazla yenilikçi ve sorgulayıcı kategorisinde değerlendirdikleri belirtilmiştir. Bu durumu desteklemek için öğretmenler, teknolojiyi iyi seviyede kullanma ve kurs/seminer gibi etkinlikleri takip etme yeteneklerini öne sürmüşlerdir. Araştırmaya katılan bazı sınıf öğretmenleri ise kendilerini gelenekçi olarak değerlendirmişlerdir. Bu değerlendirmeyi desteklemek için öğretmenler, çevresel faktörlerin etkisi, toplumsal etkileşimlerin etkisi, mesleki deneyim ve geçmişte aldıkları lisans eğitimlerinin rolünü öne sürmüşlerdir. Kalo'nun çalışmasında sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme konusundaki değerlendirmeleri, gelenekçi öğretmenlerin gerekçeleriyle ve bu çalışmada yenilikçi düşünemediklerini ifade eden öğretmenlerin görüşleriyle kısmi farklılıklar göstermektedir. Gelenekçi öğretmenler, yenilikçi düşünmeme durumlarını çevresel, toplumsal etkiler ve mesleki deneyimlerle ilişkilendirirken, bu çalışmada yenilikçi düşünmekte zorlandıklarını ifade eden öğretmenler daha çok rahata alışma, maddiyat, kültürel birikimler, yeniliğe karşı ön yargı, kısıtlı zaman, üşengeçlik ve alışkanlıklar gibi kişisel ve ekonomik faktörlere dayandırmıştır. Kartal (2020), öğretmen adaylarının yenilikçi olma durumlarını incelediği araştırmada, yeniliğe açık olduğunu belirten öğretmen adaylarının bu özelliklerini farklı insan profillerine anlayış, uyum sağlama yeteneği, hoşgörü, yenilikleri takip etme alışkanlığı, meraklılık, çağdaşlık arzusu, yeniliklerin yaşamı kolaylaştırdığını kabul etme gibi sebeplerle ilişkilendirmişlerdir. Yeniliğe kapalı olduğunu ifade eden öğretmen adayları, bu durumu; yeni ortamlara zorunlu olmadıkça girmeme eğilimi, yeniliklere yabancı olma, değişimlerin hızlı olması, ortam değişikliğinden kaçınma, kişisel özelliklerin etkisi, geleneksel düşüncelerin ağırlığı, eski yöntem ve fikirlerin kullanımına olan eğilim, geçmişteki bilinen yöntemlerin güvenliği ve tercih edilmesi faktörleriyle ilişkilendirilmiştir. Gök'ün (2021) ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada, öğrencilerin çoğunluğunun uygulama öncesinde kendilerini yenilikçi bireyler olarak görmedikleri, bazılarının kendilerini yenilikçi gördüğü ve bir kısmının da belirsiz olduğu tespit edilmiştir. Ancak uygulama sonrasında çoğunluğunun kendilerini yenilikçi bireyler olarak algıladığı ortaya çıkmıştır. Uygulama sonrası öğrencilerin yenilikçi düşüncelerinde görülen olumlu değişimlerin sebebi olarak,

uygulama sürecinde keşfetmeye yönelik araştırmalar yapma, farklı fikirler üretme, hayal ettikleri ürünü tasarlama gibi eylemler öne sürülmüştür. Öztürk ve Summak (2014), ilkokul öğretmenleriyle yaptığı bir başka çalışmada katılımcıların genel olarak orta düzeyde yenilikçi olduğunu gerekçe olarak da sosyal sistemde fikir önderliği yapabilecek, risk alan, yeniliklere açık kişiler olduğunu ifade etmiştir. Özmusul (2012), yenilikçilikten yoksun öğretmenlerin yenilikçilik yeteneğini öğrencilere aktaramayacaklarına vurgu yaparak, yenilikçi bireylerin yetiştirilmesi için öğretmenlerin üzerine önemli sorumluluklar düştüğünü ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin, yenilikçi düşünme becerilerini en fazla sözlü ve yazılı ifade etkinliklerinde kullanma eğiliminde oldukları görülmüştür. Bunun yanı sıra, günlük hayat problemleri, kitleleri ilgilendiren problemler (örneğin deprem, COVID-19 vb.), sınıf içi davranış sorunları, mevcut bilginin yetersiz kaldığı durumlar, tamamlayıcı etkinlikler (oyunlar, kulüpler, deneyler), dikkat çekme etkinlikleri, web2 araçları, materyal tasarlama ve veli-öğretmen iletişimi gibi durum ve ortamlarda da yenilikçi düşünmeyi kullandıkları belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünceyi kullandığı durum ve ortamlara yönelik alanyazın incelendiğinde Kalo (2022), sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünmeyi teknolojik ortamlarda, EBA uygulamasında, web2 araçlarında, acil durumlarda ve sosyal medya platformlarında kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Gök'ün (2021) ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmada, günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözümü sürecinde öğrencilerin yenilikçi düşünceyi kullandığı görülmüştür. Gök'ün çalışmasından elde edilen söz konusu sonuç bu araştırmayı destekler niteliktedir. Kartal'ın (2020) öğretmen adaylarıyla yaptığı bir başka çalışmada, sosyal medya platformlarının yenilikçi düşüncenin gelişiminde etkili bir rol oynadığı sonucuna varılmıştır. Kırmızıgül'ün (2020) çalışmasında ise, Covid-19 gibi acil bir durumun yaşandığı süreçte öğretmenlerin teknolojik pedagojik donanımlarını geliştirmek için çeşitli çalışmalar yaptıklarını belirtmektedir. Bu durum, öğretmenlerin kriz ortamlarında yenilikçi düşünme becerilerini devreye soktuklarını destekler niteliktedir.

Öğretmenlerin çevrelerinin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirme durumları incelendiğinde çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini desteklediğini ifade eden öğretmenler; kurumun alt yapı olanakları, mesleki ve kişisel gelişimi destekleyici uygulamalar, çağın ihtiyaçlarına yönelik seçmeli dersler, eğitim yöneticilerinin yeniliklere destek olması, sosyal etkinliklerin planlanması, ulusal ve uluslararası projelere

katılım, demokratik okul iklimi, güncel eğitim programları, velilerin güncel eğitim uygulamalarını takip etmesi ve dijital yayınlar gibi faktörlerle gerekçelendirilmiştir. Bazı sınıf öğretmenleri ise çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip olmadığını belirtirken, bu durumu okulun fiziksel ve alt yapı yetersizliği, geleneksel eğitim anlayışı, çevrenin kültürel değerleri, yöneticilerin kurumsal vizyona sahip olmamaları, mesleki yorgunluk, kurumun bireylerin istek ve ihtiyaçlarına önem vermemesi, okulun il merkezine uzak olması, ifade ve beceri derslerine önem verilmemesi ve yasal prosedürler gibi faktörlere dayandırmışlardır. Kartal (2020) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada çevrenin yeniliğe açık olma durumlarını incelemiş ve yaşlı insanların yenilikler karşısında gelenekçi davrandıklarını, gençlerin ise yeniliğe daha uyumlu olduklarını belirtmiştir. Ayrıca, kozmopolit çevrelerde ve bireysel farklılıkların bir arada olduğu ortamların yeniliklere olumlu katkı sağladığını ifade etmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine bağlı olarak yenilikçi düşünme durumları incelendiğinde, çoğu sınıf öğretmeni kıdemleri arttıkça yenilikçi düşünme becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenler mesleki tecrübe ve bilgi birikiminin yanı sıra mesleki gelişime odaklı uygulamalar ve eğitimlere katılım, yenilikçi bir ortamda çalışma ve iş birliği içinde olunan meslektaşlar ile etkileşim, yeni öğrencilerle tanışma sürecinde öğrenme ihtiyaçlarına adapte olma, teknolojik altyapıya erişim ve küresel düzeyde rekabet gücünü sürdürme gibi faktörlerin etkisiyle mesleklerini icra ettikçe giderek daha yenilikçi hale geldiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bir kısım sınıf öğretmeni ise mesleki kıdemlerine bağlı olarak yenilikçi düşünme becerilerinde düşüş yaşadıklarını belirtmiştir. Bu öğretmenler, azalan idealistlikleri, geleneksel meslektaşların varlığı, yeni fikirlerin toplumda kabul görmemesi gibi etkenlerin yanı sıra alışlagelmiş etkinliklere yönelik kullanımların devam etmesi, geleneksel eğitim metotlarının beklenen başarıyı sağlaması, mesleki yorgunluk, okulun yetersiz alt yapısı, ağır akademik sınavlar, yoğun iş yükü ve öğretim sürecinde zorunlu programların uygulanmasının yenilikçi düşünme eğilimlerinin azalmasına sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre yenilikçi düşünme becerilerindeki değişime yönelik alanyazın incelendiğinde Kalo (2022) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenleri çoğunlukla mesleğin başında kendilerini gelenekselci olarak değerlendirirken mesleki kıdemleri ilerledikçe çeşitli kurslara, projelere ve benzer

etkinliklere katılım göstererek kişisel ve profesyonel gelişim sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, teknolojik donanım konusunda deneyim kazanmanın, özellikle mesleki kıdemleri arttıkça daha yaygın hale geldiğini belirtmişlerdir. Bu süreçte, teknolojik araç gereç imkanlarının da mesleki kıdemleriyle orantılı olarak arttığını vurgulamışlardır. Bu gelişimler sonucunda, zaman içinde sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerinde belirgin bir artışın yaşandığı gözlemlenmiştir. Adıgüzel (2016) tarafından yapılan araştırmada, yenilikçi düşünme becerileri içinde yer alan yaratıcılık becerisinin mesleki kıdemlere göre nasıl değiştiği incelenmiştir. Ancak, çalışmanın sonuçlarına göre, mesleki kıdem grupları arasında yaratıcılık becerisi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Başaran ve Keleş (2015), öğretmenlerin yenilikçilik düzeylerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, öğretmenlerin ortalama yenilikçilik düzeyine sahip olduklarını ve cinsiyet, çalışılan kurum ve mesleki kıdem gibi değişkenlerle yenilikçilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2010) tarafından gerçekleştirilen benzer bir araştırmada da yenilikçi düşünme becerileri arasında değerlendirilen yaratıcılık becerisi ile ilkökul öğretmenlerinin mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşüncelerini engelleyen faktörler incelendiğinde, 6 öğretmenin herhangi bir engel bildirmediği görülmüştür. Ancak, 48 öğretmenin katılımıyla elde edilen sonuçlara göre, sınıf öğretmenlerini yenilikçi düşüncelerinden alıkoyan nedenler farklı temalar altında incelenmiştir. Bu temalar çevresel, örgütsel, ekonomik ve kişisel faktörleri içermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öne çıkardığı temel engeller arasında; yönetici tutumları, veli tutumu, alt yapı ve teknolojik donanım eksikliği, düşük öğretmen maaşları, zamanın kısıtlı olması, yoğun iş yükü ve çalışma saatleri, öğretim programının yoğunluğu ve eğitime yönelik destek ödeneğinin sağlanmaması bulunmaktadır. Öğretmenleri yenilikçi düşünmeden alıkoyan sebeplere yönelik alanyazın incelendiğinde Kalo (2022) çalışmada sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerini kullanırken karşılaştıkları problemler incelenmiş ve bu sorunlar teknolojik alt yapı ve donanım yetersizliği, sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklar ve yoğun müfredat olarak belirlenmiştir. Kalo'nun (2022) çalışmasıyla elde edilen bulgular, bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Fidan, Kolsuz ve Erbasan'ın (2016) çalışması, sınıf öğretmenlerinin yenilikçi bir araç olarak

Elektronik Öğrenme Ortamı (EBA) kullanırken karşılaştıkları sorunları incelemiştir. Bu çalışmaya göre, sınıf öğretmenlerinin en çok içerik yetersizliği ve teknolojik alt yapı yetersizliği sorunlarıyla karşılaştığı belirlenmiştir. Bahsedilen alt yapı yetersizliği kısmen bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Sınıf öğretmenleri, öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerini değerlendirirken farklı perspektiflere sahiptir. Bir grup öğretmen, öğrencilerinin yenilikçi düşünme becerilerini gelişmiş olarak değerlendirmekte ve bunu destekleyen faktörler olarak; öğrencilerin yüksek içsel motivasyona sahip olmaları, teknolojik imkanlara erişimleri, gelişmiş eğitim-öğretim imkanları ve destekleyici aile yapısı gibi etkenler öne çıkmaktadır. Öte yandan, diğer bir grup sınıf öğretmeni ise öğrencilerini yenilikçi düşünme becerilerini geliştirilmeye muhtaç olarak değerlendirmektedir. Bu öğrencilerin değerlendirmesinde, geleneksel aile yapıları, kısıtlı olanaklar ve tek düzey bakış açısına sahip olmaları gibi sebepler vurgulanmaktadır. Alanyazın incelendiğinde Gedik ve Demirezen'in (2023) ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin genel olarak orta düzeyde bir yenilikçi düşünme düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin yenilikçi düşünme düzeylerinin, ebeveynlerinin üniversite mezunu olup olmamasıyla ilişkilendirildiği ve annesi ve babası üniversite mezunu olan öğrencilerin yenilikçi düşünme düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılması bu çalışmanın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Deveci ve Kavak'ın (2020) araştırmasında, ortaokul öğrencilerinin yenilikçi düşünme eğilimlerinin incelendiği ve öğrencilerin %35'inin düşük, %19'unun orta ve %46'sının ise yüksek düzeyde yenilikçi düşünme eğilimine sahip olduğu belirlenmiştir. Yenilikçi düşünme eğilimi düşük ve orta düzeyde olan öğrencilerin fazla olmasının sebebini ders kitabı etkinliklerinin yenilikçi düşünmeyi geliştirme açısından yetersiz olması ile ilişkilendirmesi yine bu çalışmanın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik kullandıkları yöntem ve teknikler incelendiğinde ağırlıklı olarak beyin fırtınası, soru-cevap, proje tabanlı öğrenme, rol oynama, araştırma-inceleme, problem çözme, altı şapkalı düşünme, istasyon çalışmaları, eleştirel okuma ve yazma, tartışma ve deney gibi tekniklerin kullanıldığı belirlenmiştir. Konuya yönelik alanyazın incelendiğinde Akçam'ın (2023) yaptığı bir çalışmada, kuvvet ve enerji ünitesinin öğretiminde tasarladığı yenilikçi etkinliklerin öğrenmeyi kolaylaştırdığı, zihinsel canlandırmayı

sağladığı ve derse duyulan merakı artırdığı vurgulanmıştır. Ayrıca, grup çalışmasıyla gerçekleştirilen etkinliklerin öğrenciler için mutluluk ve heyecan uyandırdığı, derse karşı motivasyonlarını artırdığı sonucuna varılmıştır. Kalo (2022) yaptığı çalışmada, öğrenme-öğretme süreçlerinde sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla en fazla kullandığı yöntemin drama olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, sosyal etkinlikler, eğitim platformları, beyin fırtınası, örnek olaylar, münazara, rol oynama, deney, proje ve akademik araştırmalar gibi çeşitli yöntem ve tekniklerin de yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek için kullandıkları sonucu bu araştırmanın sonuçlarıyla benzer bir perspektifi yansıtmaktadır. Kocasaraç ve Karataş (2018) yaptıkları çalışmada bireylerin aktif olarak bilgiyi üretebilecekleri öğrenme-öğretme süreçleri içerisinde yetiştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Sayan ve Hamurcu 2009'daki çalışmasında, öğrencilerin çeşitli materyaller geliştirerek ve farklı etkinlikler yaparak bakış açılarını genişletmelerinin, yenilikçilik yolunda ilk adım olan yaratıcı düşünmeyi artırdığını belirtmektedir.

5.3. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki hususlar önerilmektedir:

- Öğrenci ve öğretmenler diğer paydaşlar arasında yaratıcılığı ve özgünlüğü teşvik etmek için, ders müfredatına yenilikçi düşünmeyi destekleyen kavram ve konular dahil edilebilir. Bu yolla onlara farklı düşüncelerini, sorunları yaratıcı bir biçimde çözmelerini ve yeni fikirler keşfetmelerini teşvik eden etkinliklere katılım imkanları sunulabilir.
- Öğretmenlere, yenilikçi düşünme becerilerini kavramaları ve bu becerileri öğretim pratiklerine nasıl entegre edeceklerini öğrenmeleri için mesleki gelişim atölyeleri ve eğitim oturumları düzenlenebilir.
- Sınıf öğretmenlerinin kariyerleri boyunca yenilikçi fikir ve uygulamalardan uzaklaşmamaları için yenilikçi düşünme becerilerini güçlendirmeyi hedefleyen mesleki gelişim programları oluşturulabilir.
- Eğitim öğretim ortamlarında fırsat eşitliği ilkesi gözetilerek yenilikçi düşünmeyi kolaylaştıracak kaynak ve fırsatlara erişim desteklenebilir.
- Öğretmenlerin yenilikçi düşüncelerini engelleyen geleneklere bağlılık veya konfor alanlarından ayrılmadaki isteksizlik gibi engelleri aşmalarına yardımcı olmak noktasında öz değerlendirme, geri bildirim ve sürekli öğrenme fırsatları sağlanabilir.

- Okullarda ğretim programlarının yoğunluğu azaltılıp sınıf öğretmenlerine, yenilikçi fikirlerini uygulama, farklı ğretim yöntemlerini deneme, teknolojiyi derslerine entegre etme ve öğretimlerini ğrenci geri bildirimlerine göre ayarlama konusunda daha fazla zaman tanınabilir.

- Yöneticiler, yenilikçi uygulamaları teşvik etmeye yönlendirilebilir ve öğretmenlere yeni fikirleri etkili bir biçimde hayata geçirmeleri için gerekli olan özerklik desteğini verebilir. Bu bağlamda öğretmenlerin yenilikçi düşünme becerilerinin gelişimini etkileyebilecek çevresel faktörler göz önünde bulundurulup kişisel gelişim girişimlerine destek sağlanabilir.

- Araştırma sınıf ğretmenlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Benzer bir araştırma, farklı branşlardaki öğretmenlerle veya Eğitim Fakültelerindeki ğretmen adaylarıyla gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abbak, Y. (2018). *Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri ile Yenilikçilik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Açıkgöz Ersoy, B. ve Muter Şengül, C. (2008). Yenilikçiliğe Yönelik Devlet Uygulamaları ve AB Karşılaştırması, *Yönetim ve Ekonomi*, 15(1), 59-74.
- Adair, J. (2007). *Leadership for Innovation: How to Organize Team Creativity and Harvest Ideas*, Kogan Page.
- Adair, J. (2017). *Karar Verme ve Problem Çözme*, (Kalaycı, N., Korkmaz, G., Çev.), Pegem Akademi. Ankara.
- Adıgüzel, D. Ç. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri ile Öğretmen Davranışlarının Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Akbıyık, C., ve Kalkan-Ay, G. (2014). Okul Öncesi Yönetici ve Öğretmenlerin Düşünme Becerilerinin Öğretime Yönelik Algıları: Bir Durum Çalışması, *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 01-18.
- Akçam, S. (2023). *Orijinal Tasarlanan Yenilikçi Etkinliklerin Kuvvet ve Enerji Ünitesinin Öğretiminde Öğrencilerin Yenilikçi Düşünme Eğilimine Etkisi ve Sürece Yönelik Öğrenci Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Akçomak, İ. S., Erdil, E., Pamukcu, M. T., & Tiryakioğlu, M. (2016). *Bilgi, Bilim, Teknoloji ve Yenilik: Kavramsal Tartışma*, 19-46. <https://hdl.handle.net/11511/87712>
- Akkaya, D. (2016). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin İnovasyon Becerilerinin Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Akyürek, Ç. & Şahin, Ç. (2013). *İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Ekev Akademi Dergisi, 0(57), 51-68.
- Albach, H. (1993). *Culture and technical innovation: A cross-cultural analysis and policy recommendations*. The Academy of Sciences and Technology Research Report Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- Alkan, M. (2014). *Girişimcilerin Girişimcilik, İnovasyon Yapma, İnovatif Düşünce ve İnovatif Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Al-Mamary, Y. H., & Alshallaqi, M. (2022). Impact of autonomy, innovativeness, risk-taking, proactiveness, and competitive aggressiveness on students' intention to start a new venture. *Journal of Innovation & Knowledge*, 7(4), 100239.
- Altunkum, Y. (2022). *Okul Yöneticilerinin Teknolojik Liderlik Davranışları ile Öğretmenlerin Eğitim Teknolojilerini Kullanım Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Siirt.
- Amelink, T., Watford, B. A., Scales, G. R., Mohammadi-Aragh, M. J. ve Farquhar Caddell, D. (2013). "Defining and Measuring Innovative Thinking Among

- Engineering Undergraduates” *American Society for Engineering Education*. 23(10), 1- 23.
- Aras, B. (2020). *Ortaokul Öğrencilerinin İnovatif (Yenilikçi) Düşünme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ardıç, S. (2022). *Lise Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik ve Problem Çözme Yeterliklerinin Kodlamaya Yönelik Tutumlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı, Tokat.
- Aslaner, E. (2010). *Örgütsel Değişim ve Yenilikçilik: Bir Özel Okul Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atlı, Y. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Bireysel Yenilikçilik Özellikleri ile Derste Teknoloji Kullanımına Yönelik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Uşak.
- Aydın, G., Saka, M., ve Guzey, S. (2017). 4-8. Sınıf Öğrencilerinin Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik (STEM=Fetemm) Tutumlarının İncelenmesi, *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 13(2), 787-802.
- Aygören, H., Şenyürek, D., Ercil, A., ve Kara, S. (2009). *İnovasyon Yönetimi*, İstanbul Sanayi Odası İso Yayın, İstanbul.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (15).
- Bahçeci, B. (2019). *Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Yardımcı Teknolojilere Yönelik Tutumlarının ve Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Özel Eğitim Bilim Dalı, Konya.
- Barak, M., Morad, S., & Ragonis, N. (2013). Students’ innovative thinking and their perceptions about the ideal learning environment. *Proceedings of the 8th International Conference on Knowledge Management in Organizations*, 111–125.
- Barış, S. (2019). Türkiye’de Teknolojik Yenilik ve Ekonomik Büyüme İlişkisi, *Verimlilik Dergisi*, (1), 83-112.
- Barutçugil, İ. (2009). *ARGE Yönetimi*, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.
- Başaran, S. D. ve Keleş, S. (2015), “Yenilikçi Kimdir? Öğretmenlerin Yenilikçilik Düzeylerinin İncelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(4), 106-118.
- Bateson, P., Martin, P. (2013). *Oyun, Oyunbozanlık, Yaratıcılık ve İnovasyon*, (S. Kırgezen, Çev.) Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Baysallar, S. (2016). Teknoloji ve Teknoloji Politikaları, Haydar Yalçın (ed.), *Bilim, Teknoloji ve İnovasyon Çağında Araştırma Üniversitesi Olmak* içinde, (s. 17-50), Ankara.
- Beers, S. Z. (2011). 21st century skills Preparing students for their future Retrieved from https://www.mheonline.com/mhmymath/pdf/21st_century_skills.pdf
- Beşkaya, M. Y. (2017). *Eğitim Yöneticilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Bartın

- Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bartın.
- Beycioğlu, K. ve Aslan, M. (2010). Okul Gelişiminde Temel Dinamik Olarak Değişim ve Yenileşme: Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Roller, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 153-173.
- Bilgici, Z. (2014). Çağımızın Olmazsa Olmazı: Yenilikçilik, *Bilim ve Teknik Dergisi*, (557), 78-85.
- Bilir, B., Akbaş, U., & Darıca, N. (2023). Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 13 (1), 233-253.
- Bozkurtlar Peçe, S. (2020). Öğretmenlerin "Seç-Katıl-Öğren Hizmet İçi Eğitim Teknolojileri Programını Değerlendirmesi ve Katılımlarının Bireysel Yenilikçilik Özelliklerine Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı, İstanbul.
- Bulut, Ç. Ve Arbak, H. (2012). İnovasyon, Direnç ve İletişim: Kavramsal Bir Tartışma. EĞİAD Yayınları, 5-19.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak-Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (28. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Canbaba, Z. (2020). Sosyal Bilgilerde Beceri Eğitimi. *Sinerji*, 1(1), 34-39.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7 (4), 3112-3134.
- Cingi, M. A. (2022). *Etkileşimli Kitap Okuma Etkinliklerinin 60-72 Aylık Çocukların Yaratıcılıklarına Etkisi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Programı, Ankara.
- Coade, N. (2002). *Her Koşulda Yaratıcı Olmak* (A.E. Sevrar, Çev.) Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Çakmak, T., Kılıç, A., Tunçay, A. (2012). *Teknoloji Yönetim Kılavuzu*, İstanbul Sanayi Odası, İstanbul.
- Çalık, T., Sezgin F., ve Çalık, C. (2020). *Yönetimde Problem Çözme*, Pegem Akademi, Ankara.
- Çağ-Adıgüzel, D. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri ile Öğretmen Davranışlarının Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çelik, A., ve Kamış, E. (2019). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğrenme Alanı-Beceri İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi, *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi (ANKAD)*, 3 (3), 391-410.
- Çetin, T. (2009). *Tam Serbesti Tanıyan Liderlik Anlayışının Orta Kademe Yöneticilerin Yenilikçilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi: Ege Bölgesindeki Mobilya İşletmelerinde Bir Uygulama*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya
- Çiftçi, M., Tozlu, E., Akçay, A. (2014). Drucker Perspektifinde İnovasyonun İşletmelerin Gelişimi Üzerine Etkisi: Girişimci İşletme, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10-76.

- Danışman, S. A. (2015). Yenilik (Innovation) ve İcat (Invention) Kavramları Arasındaki İlişki: Metaforlarla Keşfedici Bir Araştırma, *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 143-164.
- Darancık, Y. (2018). Merak Duygusu ile Yabancı Dil Öğrenimi, *Turkish Studies*, 13/4, 421-437.
- Demirci, H. (2022). *Öğretmenlerin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Öğrenen Örgüt Profili ve Örgüt Kültürü*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bilim Dalı, İstanbul.
- Demirel, M., Coşkun, Y. D. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Meraklılık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 111-134.
- Demirel, Y., Seçkin, Z. (2008). Bilgi ve Bilgi Paylaşımının Yenilikçilik Üzerine Etkileri, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 189-202
- Demirkazan, Y. K. (2023). *Ortaokul Fen Bilimleri Ders Kitaplarının Yenilikçi Düşünme Bağlamında Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Derin, R. (2006). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve Denetim Odağı Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki* (İzmir İl Örneklemi), Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı, İzmir.
- Deveci, İ. ve Kavak, S. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Yenilikçilik Algıları ve Yenilikçi Düşünme Eğilimleri: Bir Keşfedici Ardışık Desen, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 346-378.
- Ditkoff, M. (2000). Qualities of an innovator-innovation network:articles&reports. <http://m.mystarjob.com/articles/story.aspx> web adresinden 26.03.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Doğan, H. (2018). *Yenilikçilik ve Girişimcilik*, Gazi Kitapevi, 91-130.
- Drucker, P. (2017). *İnovasyon ve Girişimcilik, Uygulama ve İlkeler*, Optimist Kitap, İstanbul.
- Duman B., Çelik Ö. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Düşünme Stilleri ile Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Arasındaki İlişki, *İlköğretim Online*.
- Duran, C. ve Saraçoğlu, M. (2009). Yeniliğin Yaratıcılıkla Olan İlişkisi ve Yeniliği Geliştirme Süreci. *Yönetim ve Ekonomi*, 16(1), 57-71.
- Elçi, Ş. (2011). Gelecek İçin Eğitim Programları ve Politikaları. TED (Ed.), *Uluslararası Eğitim Forumu II: Eğitimde İnovasyon İçinde* (69-73), Ankara: İşkur Matbaacılık Kağ. San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Emiroğlu, A. (2018). *İnovasyon ve Teknoloji Yönetimi*, Ekin Yayınevi, Ankara.
- Erdoğan, İ. (2002). *Eğitimde değişim yönetimi*, Pegem Akademi, Ankara.
- Eren, H. ve Kılıç, A., “Yenilikçilik Açısından Üniversite Öğrencilerinin Ortamı”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 2014, 52-78.
- Ertuğ, N., & Kaya, H. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Profilleri ve Yenilikçiliğin Önündeki Engellerin İncelenmesi, *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14 (3). 192-197.

- Fidan, M. (2015). Akademisyenlerin Sınıflarında Örgütsel Değer Yönetimi Düzeyleri ve Öğretim Sürecinde İnovatif Uygulamaları, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 151-162.
- Fidan, N. K. (2008). İlköğretimde Araç-Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 48-61.
- Fidan, N. K., Erbasan, Ö., & Kolsuz, S. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'ndan (EBA) Yararlanmaya İlişkin Görüşleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45).
- Filiz, O. (2018). *Öğretmen Adaylarının Dönüştürülmüş Öğrenme Ortamlarındaki Deneyimlerinin Eğitim Teknolojisi Standartlarına Yönelik Özyeterliklerine, Yenilikçilik Düzeylerine ve Çevrimiçi Bağlılıklarına Etkisi*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Fraenkel, J., & Wallen, N. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education* (6 th ed.). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Gedik, R., & Demirezen, S. (2023). Ortaokul Öğrencilerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerinin İncelenmesi, *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 12(3), 743-759.
- Gök, S. B. (2021). *5E Öğrenme Döngüsüyle Bütünleştirilmiş Fen Tabanlı Girişimcilik Eğitimi Modüllerinin Öğrencilerin Yenilikçi Düşünme Eğilimleri Üzerindeki Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı, Kahramanmaraş.
- Gray, A. (2016). The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution. Paper presented at the World Economic Forum. Obtenida el.
- Güler, B. K. (2010). *Sosyal Girişimcilik*, Efil Yayınevi, Ankara.
- Gül, U. (2018). *Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Eğitim Programları ve İnovatif Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Gümüş, S., Dayal, M., Gümüş Bilim, G. H. (2014). *İnovasyonu Oluşturan İşletmelerin Yaşam Döngüleri*, Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Hacaloğlu T. Ve O. Beyan (2012) "Measuring Innovative Characteristics Of Students İn Higher Education", *2nd International Engineering Education Conference*, Antalya, 34-41.
- Hurt, HT, Joseph, K. ve Cook, CD (1977). Yenilikçiliğin ölçülmesine yönelik ölçekler. *İnsan İletişimi Araştırması*, 4 (1), 58-65. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1977.tb00597.x>
- İrmiş, A., Özdemir, L. (2011). Girişimcilik ve Yenilikçilik İlişkisi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), s. 139-161.
- Jan, H., "Teacher of 21 st Century: Characteristics and Development", *Research on Humanities and Social Sciences*, 7(9), 2017, 50-54.
- Johnston, R.E. ve Bate, J.D. (2003), *The Power of Strategy Innovation: A New Way of Linking Creativity and Strategic Planning to Discover Great Business Opportunities*, 1601 Broadway, New York: AMACOM- American Management Association.
- Kahlor, L., & Stout, P. (2009). *Communicating Science*. New York: Taylor&Francis.

- Kâhyalar, V. (2014). *Başarılı Bir İşletme İçin Yeni Girişimcilik*, Erguvan Yayınevi, İstanbul.
- Kalaycı, İ. & Aytekin, B. (2016). *Yenilikçi Girişimcilik (Türkiye Boyutu)*, Orion Kitapevi, Ankara.
- Kalo, F. (2022). *Covid-19 Pandemisi Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Elazığ.
- Kapıkıran, Ş. ve Susar Kırmızı, F. (2019). Öğretmen Adaylarının Merak ve Keşfetme Algıları ile Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), s. 251-265.
- Karahan M., ve Patır S. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Kapasitelerinin Belirlenmesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Journal of Social Sciences Institute.13(55).
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kartal, Ş. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Yenilikçi Düşünme Becerilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kasapoğlu, H. (2018). Üniversite Yöneticilerinin Yenilikçilik ve Risk Alma Davranışlarına İlişkin Yönetici ve Öğretim Elemanlarının Görüşleri, *Yükseköğretim Dergisi*, 8 (1), 45-54.
- Kavak, B., Taner, N., Kazancı, Ş. (2016). Yeniliği Benimseyen Kategorilerinin Yenilikçi Davranış Güdülerini Açısından Farklılıkları: Akıllı Telefon Kullanıcıları Üzerinde Bir İnceleme, *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 2(2), s.91-121.
- Kavas, M., “Bireysel Yenilikçi Kişilik Özelliği ve İnovatif Davranışa Etki Eden Faktörlere Yönelik Nicel ve Nitel Bir Araştırma”, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 2017, 27(2), 137-156.
- Kayasandık, A. E. (2017). Öğretmenlerin Bireysel Yenilikçilik ve Değişime Hazır Olmalarının Algılanan Örgütsel Destek ile İlişkisi: Samsun’da Bir Çalışma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(54), s.511-527.
- Keleşoğlu, S. (2017). *Öğretmen Eğitiminde Yaratıcı Düşünme ve İnovasyon Eğitim Programının Tasarımı, Denenmesi ve Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Ankara.
- Kılıçer, K. (2011). *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmen Adaylarının Bireysel Yenilikçilik Profilleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kılıçer, K. (2008). Teknolojik Yeniliklerin Yayılmasını ve Benimsenmesini Arttıran Etmenler, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 209-222.
- Kılıçer, K., & Odabaşı F. (2010). Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 150-164.
- Kılıç, H., ve Tuncel, Z. A. (2014). İlköğretim Branş Öğretmenlerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeyleri ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri, *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4(7). 26-37.

- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 Salgını ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 283-289.
- Kocasaç, H. & Karataş, H. (2018). Yenilikçi Öğretmen Özellikleri: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 34-57.
- Koçak, B. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İnovasyon Kavramına Yönelik Algıları, *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 1(2), 80-87.
- Konokman, G. Y., Yokuş, G. ve Yelken, T. Y. (2016). Yenilikçi Materyal Tasarlamanın Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yenilikçilik Düzeylerine Etkisi, *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 857-878.
- Korkmaz, N. (2004). *Sorularla Yenilikçilik (İnovasyon)*, İşletme Yönetiminde Yeni Eğilimler Dizisi, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Korucu, A. & Olpak, Y. (2015). Öğretmen Adaylarının Bireysel Yenilikçilik Özelliklerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5 (1), 109-127.
- Liang, M. J. & Huang, J., (2018). Cultivation of Innovative Thinking in English Teaching. *Overseas English*, 19(19), 81-82.
- Lun Hung, C. & Chin Li, F. (2017). Teacher perceptions of professional role and innovative teaching at elementary schools in Taiwan, *Educational Research and Reviews*, 12(21), s. 1036-1045.
- MEB. (2009). Ortaöğretim Girişimcilik Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- MEB. (2016). STEM eğitimi raporu. Ankara: SESAM Grup A.Ş. Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK).
- MEB. (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2018). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı. Ankara.
- Memduhoğlu, H. B., Uçar, R., Uçar, İ. H. (2020). *Örnek Uygulamalarla Eğitimde Yaratıcılık, Yaratıcı Okul Yaratıcı Öğretmen*, Pegem Akademi, Ankara.
- Merriam, Sharan B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (4th ed.).
- Morad, S., Ragonis, N., & Barak, M. (2021). An Integrative Conceptual Model of Innovation and Innovative Thinking Based on a Synthesis of a Literature Review. *Thinking Skills and Creativity*, 100824.
- Narayan, S. (2017). A study on the relationship between creativity and innovation in teaching and learning methods towards students academic performance at private higher education institution, Malaysia, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, Vol. 7, Special Issue- 4th International Conference on Educational Research and Practice 2017 ISSN: 2222-6990
- Neergaard, M.A., Olesen, F., Andersen, R.S. et al. Qualitative description – the poor cousin of health research, *BMC Med Res Methodol*, 9-52 (2009).
- Ness, R. B. (2011). Commentary: Teaching creativity and innovative thinking in medicine and the health sciences. *Academic Medicine*, 86(10), 1201- 1203.
- Ness, R., B. (2015). Yenilikçi düşüncüyü teşvik etmek, *Amerikan Halk Sağlığı Dergisi*, 105 (S1), 114-118.
- İncebacak, B., Tungaç, A. & Yaman, S. (2018). Sınıf öğretmenlerinin gözünden eğitimde yenilik ve inovasyon kavramlarına bir bakış: Metafor analizi, *Eskişehir Osmangazi*

- Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi, 3(2), 19-29.
- İraz, R. (2005). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- İslamoğlu, A. E. (2007). *Yenilik Yönetimi Açısından KOBİ'lerin Modern Yönetim Tekniklerinden Yararlanma Düzeyi: Konya Organize Sanayi Bölgelerine Yönelik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Konya.
- OECD (2002) Frascati Manual, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, 6. Version, OECD: Paris.
- OECD- Organisation for Economic Co-Operation and Development, (2018). The Future of Education and Skills: Education 2030.
- Oğuztürk, B. S. (2003). Yenilik Kavramı ve Teorik Temelleri, Süleyman Demirel Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 8(2), s. 253-273.
- Online Etymology Dictionary, "Innovation" Maddesi", www.etymonline.com/search?q=%C4%B1nnovat%C4%B1on web adresinden 07.04.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Osborne, S., & Brown, K. (2005). *Managing Change and Innovation in Public Service Organisations*. London: Routledge Publishing.
- Oslo Kılavuzu, (2005) "*Yenilik Verilerinin Toplanması ve Uygulanması İçin İlkeler*", 3. Baskı, OECD ve Eurostat Ortak Yayımı, TÜBİTAK, Ankara.
- Othman, N. (2016). Exploring the Innovative Personality Characteristics Among Teachers. *International Education Studies*. 9(4): 1-8.
- Öneren, M., Çiftçi, G. E. & Harman, A. (2016). Bilgi Paylaşımının Yenilikçi Davranışa ve Örgütsel Güvene Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (58), 127-157.
- Özçer, N. (2005). *Yönetimde Yaratıcılık ve Yenilikçilik* (1. b.). İstanbul: Rota Yayınları.
- Özdemir Karaca, P. (2011). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin İnovasyon Fikirleri Geliştirmelerini Etkileyen Engeller ve Teşviklerin Belirlenmesi: Kırklareli İli Lüleburgaz İlçesi Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Büro Yönetimi Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, M. (2007). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1).
- Özden, B. (2005). *Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Anabilim Dalı Programlarının Eleştirel Düşünme Becerilerinin Gelişimine Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özden, Muhammed & Saban, Ahmet "*Nitel Araştırmalarda Paradigma ve Teorik Temeller*" İçinde Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri, ed. Ahmet Saban, Ali Ersoy, 1-29. Ankara: Anı Yayıncılık, 2019.
- Özerbaş, M., & Kayabaşı, Y. (2019). Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmen Adaylarının Bireysel Yenilikçi Profillerinin Karşılaştırılması, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(2), 258-284.
- Özer, D. (2022). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi,

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Denizli.

- Özgür, H. (2013). Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Bireysel Yenilikçilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2): 409-420
- Özmuş, M. (2012). Öğretmen Eğitiminde Yaratıcılık ve İnovasyon, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 731-746.
- Öztürk, Z. Y. ve Summak, M. (2014). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Bireysel Yenilikçiliklerinin İncelenmesi, *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(1), 844-853.
- Pihie, Z. A., Bagheri, A., & Asimiran, S. (2014). School leadership and innovative principals: implications for enhancing principals' leadership knowledge and practice. In European Conference on Management, Leadership & Governance Academic Conferences, 162.
- Polat, M. ve Arabacı, İ. B. (2015). Emrullah Efendi ve Satı Bey'den Günümüze: Eğitimde Yenileşme Sorunsalı, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 35-43.
- Redding, S., Twyman, J. S., & Murphy, M. (2013). What is an innovation in learning. Handbook on Innovations in Learning, 3-14. Temple University, Philadelphia, USA: Center on Innovations in Learning.
- Refik Turan. (2018). 2017 İlkokul ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üzerine Genel Bir Değerlendirme, *Diyalektolog- Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 295-328.
- Rogers, M. E. (1983). *Diffusion of Innovations (Fifth Edition)*, Free Press, New York.
- Rogers, M. E. (2003). *Diffusion of Innovation. (5th Edition)*, Free Press, New York.
- Sarıdaş, G., & Araç, İ. (2015). *Eğitimde İnovasyon*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sarı, E., & Titrek, O. (2018). Okul Yöneticilerinin Sosyal Ağları Kullanım Amaçları ile Bireysel Yenilikçilik (İnovasyon) Düzeyleri Arasındaki İlişki, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2298-2320.
- Savcı, İ. (2011). *Yenilik, Yönetim ve İnsan Kaynakları*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Sayan, Y., & Hamurcu, H. (2018). İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi İçin Geliştirilen Materyallerin Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerine ve Öz Kavramlarına Etkileri. *Education Sciences*, 13(2), 106- 120.
- Saylı, Y. D. D. H. & Tüfekci, A. (2008). Başarılı Bir Örgütsel Değişimin Gerçekleştirilmesinde Dönüştürücü Liderliğin Rolü, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (30), 193-210.
- Seker, S. E. (2014). Yenilik, *YBS Ansiklopedi*, 1(2), S. 17-19.
- Selimi, A., & Üseini, A. (2019). Yenilikçi Eğitim ile Dijital Yetkinlik ve Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesi. *International Congress of Economics and Business*, 204-213.
- Senemoğlu, N. (2014). “Sınıf Öğretmeni Bilgiyi Aktaran Kişi Değil, Bilgiye Ulaşma Yollarını Öğreten Kişidir”
https://www.nuraysenemoglu.com/FileUpload/bs678778/File/sinif_ogretmeni_bil

giyi_aktaran_kisi_degil_bilgiye_ulasma_yollarini_ogreten_kisidir.pdf adlı web sayfasından 30.04.2023 tarihinde erişim sağlanmıştır.

- Serdyukov, P., “Innovation in Education: What Works, What Doesn’t, and What to Do About It?”, *Journal of Research in Innovative, Teaching & Learning*, 10(1), 2017, 4-33.
- Sevinç, Y.& Uyangör, N. (2020). İnovatif Düşünme Becerileri Meslek Liseleri Öğrencilerine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Turkish Studies-Educational Sciences*, 15(5), 3669-3690.
- Sevinç, S. Y., Uyangör, N. (2020). İnovatif Düşünme Becerileri Meslek Liseleri Öğrencilerine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Turkish Studies- Education*, 15(5), 3669-3690.
- Siltala, R. (2010). Innovativity and cooperative learning in business life and teaching. PhDthesis University of Turku.
- Soydan, S. (2013). Çocuklarda Merak Duygusunu Uyandırmada Montessori Öğretmenlerinin Kullandıkları Stratejiler, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 269-290.
- Sözbilir, M. (2009). Nitel veri analizi. Retrived from <http://fenitay.files.wordpress.com/2009/02/1112-nitel-arac59ftc4b1rmada-veri-analizi.Pdf> on, 17, 2014.
- Stefik, M. & Stefik, B. (2004). *Breakthrough: Stories and Strategies of Radical Innovation*, The MIT Press.
- Suharyati, H. (2017). Interaction of relationship between job motivation with teacher innovativeness in improving education. *Journal of Education, Teaching and Learning*, 2(2), 228- 232.
- Suryaman, M., & Chaerul, A. (2020, February). Classroom Management: Managing Instructional Scaffolding through Research-Based Learning to Achieve Creative and Innovative Thinking Abilities. In 3rd International Conference on Learning Innovation and Quality Education (ICLIQE 2019) (pp. 174-179). Atlantis Press.
- Süer, S. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Pedagoji Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Doktora Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, A. (2018). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Tamamlayıcı Ölçme Araçları Farkındalıkları ile Girişimcilik ve Yenilikçilik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.
- Şahin, F. (2016). *Öğretmen Adaylarının Bilişim Teknolojileri Kabul Düzeyleri ile Bireysel Yenilikçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Şahin V, Bilgili M, Kocalar A (2015). Coğrafya Lisans Öğrencilerinin Eğitimdeki İnovasyon ile İlgili Görüşleri. *Turkish Studies*, 10(11), 1411- 1426.
- Şanlı, S. & Demirkaya, H. “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yenilikçi Düşünme”. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16 (2021): 171-189.
- Taş, S. (2007). Eğitimde Yenileşmenin Önündeki Engeller (Dört Köşe Tekerlekler), *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 4-13.

- Tekcan, Z. Ş. & Kolburan Geçer, A. (2022). Yükseköğretim Kurumunda Çalışan Öğretim Elemanlarının Yenilikçilik Özellikleri, *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 12 (2), 261-281.
- Tok, E. ve Sevinç, M. (2010). Düşünme Becerileri Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 204-222.
- Turan, H. (2010). *Sınıf Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Özellikleriyle Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme Becerileri ve Eleştirel Düşünme Eğilimleri Arasındaki Açıklayıcı İlişkiler Örüntüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, R. (2018). 2017 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 2018 Yılında Gerçekleştirilen Güncelleme Üzerine Bir Değerlendirme, Uluslararası Akşemseddin İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumu, Aksaray University.
- Tuysuz, F. G. (2017). *Resmi Ortaokul Öğretmenlerinin Bireysel Yenilikçilik Düzeyleri ile Örgütsel Yaratıcılık Algı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Manisa İli Salihli İlçesi Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Planlaması Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tünel, S. (2023). *Okul Müdürlerinin Teknoloji Liderliği yeterliği ile Okuldaki Yenileşme İklimi Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Aydın.
- Türk Dil Kurumu, (2005). Türkçe Sözlük: Ankara.
- Türk Dil Kurumu (2014). Türkçe Sözlük. Ankara.
- Türk Dil Kurumu, (2011). Türkçe Sözlük. Ankara.
- Uzkurt, C., & Demirci, A. (2013). *Yenilik yönetimi: Temel kavramlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2602/Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1570
- Uzkurt, C. (2008). *Pazarlamada Değer Yaratma Aracı Olarak Yenilik Yönetimi ve Yenilikçi Örgüt Kültürü*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Uzundal, M. (2021). *Sınıf Öğretmenlerinin İş Motivasyonları ile Mesleki Yenilikçilik Düzeyleri Arasında İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı, Hatay.
- Ülger, K. (2012). Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, *e-International Journal of Educational Research*, 3(2), 50-62.
- Üsküplü, Z. D. (2019). *Eğitim Sosyolojisi Açısından 21. Yüzyıl Becerileri Türkiye’de Çocuk Üniversiteleri Modeli*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vikas, O. (2012). Innovation-centric teaching and learning processes in technical education. *Journal of Modern Education Review*, 2(2), 116–131.
- Yalçın, H. (2023). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Bireysel Yenilikçilik ve Teknolojik Pedagojik İçerik Bilgisi Düzeyleri*, Yüksek Lisans Tezi, Sinop Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sinop.

- Yelkikalan, N., Karakaş, F., Yıldırım, T., Altun, M., Keleş, T.N., Yılmaz, B. B., Erkan, G., Enginkaya, E., Pazarcık, Y., Yelkenci, B., Aydın, E. (2013), *Girişimcilik*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Yeloğlu, H. O. (2007). Örgüt, birey, grup bağlamında yenilik ve yaratıcılık tartışmaları. *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 133-152.
- Yenice N, Alpak Tunç G (2019). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri ile Bireysel Yenilikçilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 753- 765.
- Yenilmez, K. & Yolcu, B. (2007). Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (18), 95-105.
- Yerli, S. (2009). *İlk ve Ortaöğretim Okullarındaki Yöneticilerin Duygusal Zeka ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki, İstanbul Anadolu Yakası Örneği*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşil, S. (2013). Türkiye'nin Ulusal Kültürel Özellikleri ve Yenilikçilik Potansiyeli Arasındaki İlişki Açısından Bir Değerlendirme, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (17), 33-62.
- Yeşil, S. Çınar, Ö. Ve Erdem, U. (2010). Kahramanmaraş'ta Faaliyet Gösteren İşletmelerin Yenilik Faaliyetleri Üzerine Bir Alan Çalışması. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 5(2), 81-100.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve Yaratıcı Düşünme: Tüm Boyut ve Paydaşlarıyla Kapsayıcı Bir Derleme Çalışması, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15 (25), s.3876-3915.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1).
- Yılmaz, O. (2022). Eğitim Kurumlarında Yenilikçi Düşüncenin Gelişmesi Sürecinde Yöneticilik Yaklaşımlarına İlişkin Veri Analizinin İncelenmesi, *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 8 (17). S.513-522.
- Yudha, F., Dafik, D. And Yuliatı, N. "The Analysis Of Creative And Innovative Thinking Skills Of The 21st Century Students İn Solving The Problems Of "Locating Dominating Set" İn Research Based Learning", *International Journal Of Advanced Engineering Research And Science*, 5(3), 2018, 163-176.
- Yüceer, E. (2022). *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yenilikçilik Eğilimleri ve Uzaktan Eğitime Bakış Açılarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Adana.
- Yücel, A.G., Çiftçi, B., ve Durmaz, A. (2022). Yaratıcı Düşünmenin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programından Çıkarılması: Yenilikçi Düşünme Yeterli Mi? Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, *SBE Dergisi*, 12(1),239-253.
- Yüksel, E. A. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yenilikçilik Eğilimleri ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Zerenler M., Türker, N., Şahin, E. (2007), Küresel Teknoloji, Araştırma-Geliştirme (Ar-Ge) ve Yenilik İlişkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17. s. 653-667.
- Zhu, C., Wang, D., Cai, Y., & Engels, N. (2013). What core competencies are related to teachers' innovative teaching? *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 41(1), 9-27.
- Weller, C., (2015). The 13 most innovative schools in the World, 27/05/2016, Web: <http://www.techinsider.io/the-13-most-innovative-schools-in-the-world-2015-9?>
- Wisetsat, C., & Nuangchalerm, P. (2019). Enhancing Innovative Thinking of Thai Preservice Teachers Through Multi-educational Innovations. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 7(3), 409-419.
- Xiang, D., Ge, S., Zhang, Z., Budu, J. T., & Mei, Y. (2023). Relationship among clinical practice environment, creative self-efficacy, achievement motivation, and innovative behavior in nursing students: A cross-sectional study. *Nurse Education Today*, 120, 105656.
- Xu, Z., & Chen, H. (2010). Research and Practice on Basic Composition and Cultivation Pattern of College Students' Innovative Ability. *International Education Studies*, 3(2), 51-55.

EKLER

EK 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Değerli Öğretmenim,
Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin yenilikçi düşünme becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemektir.
Yapılacak görüşmede sorulacak sorulara vereceğiniz cevaplar tarafımızca saklı tutulacak ve tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve yaptığınız katkılar için şimdiden teşekkür ederiz.

Aslı SARIYER İCİ

Görüşme no:

Tarih:

A. Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Yaş	Öğrenim Düzeyi	Çalıştığı Okul/ Yerleşim Yeri	Okuttuğu Sınıf Düzeyi	Çalıştığı Kurum
☐ Kadın	☐ 1-5	☐ 21-25	☐ Lisans	☐ Köy	☐ 1. Sınıf	☐ Özel
☐ Erkek	☐ 6-10	☐ 26-30	☐ Yüksek Lisans	☐ İlçe Merkez	☐ 2. Sınıf	☐ Devlet
	☐ 11-15	☐ 31-35	☐ Doktora	☐ İl Merkez	☐ 3. Sınıf	
	☐ 16-20	☐ 36-40			☐ 4. sınıf	
	☐ 21-25	☐ 41-45				
	☐ 26 ve üstü	☐ 46 ve üstü				

B. Görüşme Soruları

1. Yenilikçi düşünme becerisine sahip bir bireyde olması gereken özellikleri nelerdir? /neler olabilir?
2. İlk soruya verdiğiniz cevabı göz önünde bulundurduğunuzda yenilikçi düşünme sizce ne demektir?
3. Yenilikçi düşünme becerisi diğer beceriler ile ilişkili midir? Neden?
4. Kendinizi yenilikçi düşünme becerilerine sahip bir birey olarak görüyor musunuz? Lütfen nedenleriyle açıklayınız.
5. Yenilikçi düşünme becerilerini kullandığınız durum ve ortamlar nelerdir? Hangi durum ve ortamlarda yenilikçi düşünme becerilerine başvurursunuz?
6. Çalıştığınız kurumun/çevrenin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirici özelliklere sahip olduğunu düşünüyor musunuz? Lütfen nedenleriyle açıklayınız.
7. Mesleki kıdeminize göre yenilikçi düşünme becerilerinizdeki değişimi nasıl değerlendirirsiniz?
8. Sizi yenilikçi düşünmeden alıkoyan sebepler var mıdır? Varsa nelerdir?
9. Öğrencilerinizi yenilikçi düşünme becerilerine sahip birer birey olarak görüyor musunuz? Lütfen nedenleriyle açıklayınız.
10. Öğrencilerinizin yenilikçi düşünme becerilerini geliştirmek için hangi yöntem ve teknikleri kullanırsınız?

EK 2. Araştırma İzni

T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-45468433-605.01-76503999
Konu : Araştırma Uygulama İzin Talebi

18.05.2023

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarih ve 1563890 (Genelge 2020/2) sayılı yazısı.
b) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrenci İşlerinin 11/05/2023 tarih ve E-63579008-399-261546 sayılı yazısı.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Şükran CALP'ın danışmanlığını yürüttüğü, 217701131 numaralı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Aslı SARIYER İCİ'nin, "Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisi Üzerine Görüşlerinin İncelenmesi" konulu araştırması kapsamında uygulama yapma talebine ilişkin, ilgi (b) yazı ve çalışması ilişikte sunulmuştur.

İlgi (a) Genelge esaslarına göre "İl Millî Eğitim Anket-Araştırma-Tez Çalışmalarını Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenen ilgililerin anket - ölçek çalışmasını, ilimiz genelinde tüm resmi/özel ilkökul müdürlüklerinde öğretmen katılımıyla uygulama yapma talebi Birimimizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Murat KARAKURT
Şube Müdürü

OLUR

Ferhat ALBAYRAK
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ek: Yazı ve Ekleri (10 Sayfa)

Adres : Fatih Mah. 719 Sok. No: 28 ERZİNCAN

Telefon No : 0 (____) _____

E-Posta: arge24@meh.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Strateji Geliştirme (AR-GE) Birimi Goncagül SATI

İnternet Adresi: meb@hs01.kep.tr

Uyvan : Memur

Faks:4462141185

Ölçme, değerlendirme ve sınavlar ile ilgili olarak, ilköğretim, ortaokul ve lise düzeyinde, 7787-7934-3431-3498-7259 numaralı belge ile belirlenmiştir.

EK 3. Etik Kurul Kararı

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI EĞİTİM BİLİMLERİ
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	28/04/2023
Protokol No	04/11
Araştırma Başlığı	Sınıf Öğretmenlerinin Yenilikçi Düşünme Becerisi Üzerine Görüşlerinin İncelenmesi
Araştırma Türü	Nitel- Diğer (Durum Çalışması)
Araştırmacılar	Aslı SARIYER İCİ (Sorumlu Araştırmacı) Doç. Dr. Şükran CALP (Danışman)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama: 1. Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 2. Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.	

e-imzalıdır

Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü BAHAR
İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Aslı SARIYER İCİ	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Sınıf Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1. Özkan Çelik & Aslı Sarıyer “Sınıf Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının 21. yy. Becerilerine Sahip Öğretmen Yeterlikleri Konusundaki Görüşleri” içinde II. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu, (USEAS, 2018).	